

Foto: Kroktjern, Heglandsheia

BUDSJETT 2017

ØKONOMIPLAN 2017 – 2020

Vedtatt i kommunestyrets møte 08.12.2016

ÅRSBUDSJETT 2017

ØKONOMIPLAN 2017 – 2020

INNHold

- **Kommunestyrets vedtak**

Årsbudsjett for 2017, og økonomiplan for perioden 2017 - 2020 ble vedtatt av kommunestyret i møte 8. desember 2016, sak 117/16. Særutskrift av kommunestyrets vedtak er tatt inn i dette dokument. Kommunestyrets vedtak avviker noe fra rådmannens forslag. Alle forslag under den politiske behandlingen framkommer av protokollen. Kommunestyrets endelige vedtak finner en til slutt i særutskriften.

Det redegjøres kort for de endringer som ble vedtatt i den politiske behandlingen, se eget punkt nedenfor.

- **Talldel**

Budsjettskjema 1 A og I B (driftsbudsjettet), budsjettskjema 2 A og 2 B (investeringsbudsj.) er ajourført etter kommunestyrets behandling.

Det understrekes at nevnte driftsbudsjettskjema er kommunens vedtatte budsjett, og det er dette nivå som er bindende for administrasjonens disponeringer gjennom budsjettåret. Krav til budsjettendringer oppstår først når det framkommer avvik til disse budsjettforutsetninger.

- **Rådmannens kommentarer**

Grunnlaget for kommunestyrets årsbudsjett- og økonomiplan-vedtak, var rådmannens budsjettkommentarer datert 15.11.2016. Som det framgår av protokollen, ble det foretatt noen endringer i den politiske behandlingen. Disse er innarbeidet i talloppstillingene, men selve tekstdokumentet fra rådmannen som lå til grunn for den politiske behandlingen, er ikke korrigert i etterkant.

- **Endringer i den politiske behandlingen**

Nedenfor redegjøres kort for de endringer som ble vedtatt i den politiske behandlingen:

Driftsbudsjettet 2017:

Driftsrammene er økt med netto 3,315 mill. kr **sammenlignet med rådmannens forslag**.

Endringene fordeler seg slik:

Rammeområde E: Oppvekstsektoren:

- Utvidelse av tilbud barnehager: Rammeøkning 1,065 mill. kr.

Rammeområde F: Helse- og omsorgssektoren:

- Styrke skolehelsetjenesten med kr 300.000.
- Opprettholde tilbud ved eldresentrene: Rammeøkning 1,4 mill. kr.
-

Rammeområde H: Kultur-, plan- og utviklingsavdelingen:

- Sluserock – finansiering i driftsbudsjettet: Kr 100.000.
- Midt-Telemark Næringsutvikling – økt finansiering over driftsbudsjettet: Kr 400.000.
- Tilflyttingsforum – rammebevilgning kr 50.000.

Forannevnte endringer er dekket inn på følgende måte:

- Avsetning til disposisjonsfond flyktninger reduseres med kr 1,315 mill. kr.
- Inndekking av tidligere års driftsunderskudd reduseres med kr 2 mill. kr.

Investeringsbudsjettet 2017 og økonomiplan-årene 2018 - 2020:

Ingen endringer fra rådmannens forslag.

Driftsrammer økonomiplanperioden 2018 – 2020:

Følgende forutsetninger er lagt til grunn i kommunestyrets vedtak – sammenlignet med rådmannens forslag:

Rammeøkningene i 2017 videreføres med følgende justeringer:

- Opprettholde tilbud ved eldresentrene: Årlig ramme reduseres fra 1,4 mill. kr til 1 mill. kr.
- Sluserock: Rammeøkning på kr 100.000 i 2017 videreføres ikke.

Samlet rammeøkning i årene 2018 – 2020 er følgelig på 2,815 mill. kr sammenlignet med rådmannens forslag.

Rammeøkningene finansieres ved en kombinasjon av:

- Redusert avsetning til kommunestyrets disposisjonsfond.
- Redusert avsetning til disposisjonsfond flyktninger.
- Redusert inndekking av tidligere års driftsunderskudd.

Det henvises til tabell på neste side.

Endringer vedr disponering av næringsfond og kraftfond i 2017

På grunn av signaler om redusert overføring av statlige næringsfondsmidler, ble det i den politiske behandlingen foretatt justeringer. Rådmannens forslag om å forutsette 1,2 mill. kr i statlig næringsfond, er nedjustert til kr 600.000. Endringene i bruken av næringsfond og kraftfond sammenlignet med rådmannens forslag, framgår av tabellene på neste side.

Oppsummering endringer i den politiske behandlingen.

Endringer til rådmannens forslag	2017	2018	2019	2020
Økte utgifter:				
Opprettholde tilbud eldresenter	1 400	1 000	1 000	1 000
Sluserock - finansiert i driftsbudsjettet	100			
Dekke MTNU over driftsbudsjettet	400	400	400	400
Styrking skolehelsetjenesten	300	300	300	300
Tilflyttingsforum	50	50	50	50
Utvidelse av tilbud barnehager	1 065	1 065	1 065	1 065
Sum økte utgifter:	3 315	2 815	2 815	2 815
Finansiering:				
Redusert avsetning disp.fond k-styret			-1 750	-1 750
Redusert avsetning disp fond flyktninger	-1 315	-2 315	-1 065	-1 065
Redusert inndekking underskudd	-2 000	-500		
Sum finansiering	-3 315	-2 815	-2 815	-2 815

Bruk av næringsfond 2017	Rådmann	K-styret	Avvik
MTNU: Administrasjon av fondet	40		-40
MTNU: Bedriftsrettet støtte	440	400	-40
MTNU: Geologiske ressurser Fensfeltet	200	200	-
MTNU: Motvirke handelslekkasje	100		-100
Telemarkskanalen regionalpark	320		-320
Interkomm næringsfond	100		-100
SUM:	1 200	600	-600

Bruk av kraftfondet 2017	Rådmann	K-styret	Avvik
Bolyst og forskjønnning	80	80	0
Sluserock	120	0	-120
Driftstilskudd MTNU	400		-400
Interkommunalt næringsfond		100	100
Telemarkskanalen regionalpark		320	320
Telemarksveka		100	100
SUM:	600	600	0

Ulefoss 3. januar 2017

Roar Lindstrøm

Økonomisjef

**Nome
kommune**

Budsjett 2017 - Økonomiplan 2017 - 2020

Arkivsaknr: 16/1955

Jnr.:	Arkiv	Saksbehandler
2016014231	K1 - 150	Roar Lindstrøm

Forvaltningsorgan	Dato	Sak nr
Driftsutvalget	22.11.2016	088/16
Formannskapet	24.11.2016	078/16
Kommunestyret	08.12.2016	117/16
Eldrerådet	21.11.2016	016/16
Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne	21.11.2016	017/16

Innstilling fra rådmannen:

Driftsbudsjettet 2017:

1. Rammer og disponering

- a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter, og netto driftsrammer for rammeområde A til L slik det framgår av budsjettskjema 1A og IB i dokumentets talldel.
- b) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort i saksutredningen for de ulike rammeområder.
- c) Ved ledighet skal alle faste stillinger gjennomgå en løpende vurdering om endring, videreføring, eller inndragning. Sak fremmes for administrasjonsutvalget før eventuell utlysing og tilsetting foretas. Denne vurderingen skal også gjelde stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagene.
- d) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd fastsettes til 5,875 mill. kr, og inngår i rammeområde D: Kirkelige formål.
- e) Kommunestyret viser til kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontroll, tilsyn og revisjon. Budsjettforslaget reduseres med kr 40.000 slik det er redegjort for i budsjettkommentarene i pkt 6.1.2 under rammeområde A: Administrative og politiske fellestjenester.

f) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midler til næringsfond og kraftfond slik det framkommer i rådmannens tekstdel i pkt 6.8.9 under rammeområde H: Kultur- plan- og

- g) Innenfor en samlet ramme på 1,2 mill. kr, delegerer kommunestyret til MTNU AS å forvalte inntil kr 440.000 av Nome kommunes næringsfond til bedriftsretta støtte. Bevilgninger pr sak begrenses til kr 50.000.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

- a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2016.
- b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2017.
- c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:
- boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 7 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.
 - andre skattepliktige eiendommer (næringseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.
- d) Husleie i kommunale boliger øker med 4 % med virkning fra 01.04.2017. Det samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt.

Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg øker fra kr 60 til kr 70 for foreninger og private fra Nome kommune.

Oppvekstsektoren

- e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager justeres fra januar 2017 i samsvar med Stortingets endelige vedtak for maksimalsatser pr måned. I tillegg kreves inn kr 300 for mat i barnehagen.

Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.

- f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.828 til kr 1.873 (2,5 % vekst) pr måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Helse og omsorgssektoren

- g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.
- h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon økes fra kr 150 til kr 155 pr døgn.
- i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 140 til kr 150. Dette innbefatter måltider og transport.
- j) Pris på salg av middag økes fra kr 76 til kr 80.

- k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av Staten og økes fra kr 190 til kr 200. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent:

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	179.004	200
2G – 3G	268.506	800
3G – 4G	358.008	1.065
Over 4G	358.008	1.135

Ingen betaler mer enn selvkost (277 kr/time).

- l) Pris på leie av trygghetsalarm økes fra kr 250 til kr 280 pr måned. Installasjon av nøkkelboks økes fra kr 250 til kr 280 (engangsavgift).

Kultur-, plan- og utviklingsavdelingen

- m) Elevavgift ved Nome kulturskole øker fra kr 2.790 for skoleåret 2016/2017, til kr 2.860 (2,5 %) for skoleåret 2017/2018.

Teknisk sektor

- n) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

-feiegebyr øker med 5,3 % fra kr 377 pr pipe **ekskl mva** til kr 397 pr pipe **ekskl mva**.

- Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

- Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

-vanngbyr fastsettes til kr 4.035 **ekskl. mva.** (uendret fra 2016).

-avløpsgebyr fastsettes til kr 6.191 **ekskl. mva** (uendret fra 2016).

-tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva**.

-tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva**.

- o) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.200 **inkl. mva** pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved

siste ordinære ligning (inntektsåret 2016). Teknisk etat administrerer ordningen.

3. Diverse

- a. Det gjennomføres en intensivert budsjettoppfølging i 2017. Kommunestyret ber rådmannen legge fram en sak for formannskapet i januar, der et opplegg for den løpende

budsjettoppfølging mot driftsutvalget, formannskapet, og kommunestyret fastsettes.

- b. Nome kommune forlenger den økonomiske hovedavtalen med Telemark Turist as til senest 31.12.2018. Avtalen kan fortsatt sies opp hvert år innen 1.7. før neste kalenderår. Avtalen kan sies opp av alle parter i avtaleperioden dersom det skulle være grunner for det. Oppsigelse for påfølgende kalenderår må gjøres innen 1.7. året før.

Investeringsbudsjettet 2017:

4. Investeringer for 2017 med finansiering, herunder låneopptak, vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i talldelen.
5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.
6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 4,5 mill. til videre utlån.
7. I samsvar med vedtatt finansreglement, gis rådmannen fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder fastsette løpetid innenfor vedtatt låneramme.
8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

(Kommunestyret gjør endelig vedtak).

Eldrerådet 21.11.2016:

Behandling:

Helse og omsorgssjef Ellen Moen orienterte, og svarte på spørsmål.

ER- 016/16 Vedtak:

Eldrerådet er kjent med rådmannens innstilling om nedleggelse av Ribo og Lundetunet + privatisering av kommunale veier.

Dette har gitt sterke reaksjoner blant brukerne av sentrene.

Eldrerådet er de eldres taleorgan i kommunen, og er 100 % enig med brukerne.

I budsjettet kommer det også fram at det skal privatiseres veier. Dette har innvirkning på framkommelighet for brukerne, og den kommunale helsetjenesten vil få problemer med å yte sin service til hjemmeboende. I kommunens demensplan er det vedtatt at en skal sikre at eldre kan bli boende hjemme lengst mulig.

Dette vil være i strid med vedtaket.

Eldrerådet har ikke vedtaksrett, og derfor heller ikke noe forslag til hvor pengene skal tas fra, dette blir derfor formannskapet/kommunestyrets oppgave.

Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne 21.11.2016:

Behandling:

RFFH- 017/16 Vedtak:

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne ser med stor bekymring på de kuttene som helse og omsorgssektoren nå ser ut til å stå overfor.

Det ser nå ut som at rammen står på absolutt laveste punkt.

Som konsekvens går dette utover de svakeste i kommunen vår.

Rådet vil på det sterkeste fraråde at de foreslåtte tiltak blir gjennomført.

Driftsutvalget 22.11.2016:

Behandling:

Enstemmig

DU- 088/16 Vedtak:

Enstemmig

Formannskapet 24.11.2016:

Behandling:

Budsjettendring foreslått av koalisjonen v/Knut Helkås Dahl:

Endringer til rådmannens forslag	2017	2018	2019	2020
Økte utgifter:				
Opprettholde tilbud eldresenter	1 500	1 000	1 000	1 000
Dekke MTNU over driftsbudsj.	400	400	400	400
Styrking skolehelsetjenesten	300	300	300	300
Tilflyttingsforum	50	50	50	50
Sum økte utgifter:	2 250	1 750	1 750	1 750
Finansiering:				
Red. avsetning disp fond flyktn.	-345	-1 285		
Red. inndekking underskudd	-2 000	-500		
Sum finansiering	-2 345	-1 785	-	-
Balanse	-95	-35	1 750	1 750

Bruk av næringsfond 2017	Rådmann	F-skapet	Avvik	
MTNU: Adm. av fondet	40		-40	
MTNU: Bedriftsrettet støtte	440	500	60	
MTNU: Geologiske ress. Fensfelt	200	100	-100	
MTNU: Motvirke handelslekk.	100		-100	
Telemarkskanalen regionalpark	320		-320	
Interkomm næringsfond	100		-100	
SUM:	1 200	600	-600	
Bruk av kraftfondet 2017	Rådmann	F-skapet	Avvik	
Bolyst og forskjønning	80	80	0	
Sluserock	120	0	-120	
Driftstilskudd MTNU	400		-400	
Interkommunalt næringsfond		100	100	
Telemarkskanalen regionalpark		320	320	
Telemarksveka		100	100	
SUM:	600	600	0	

Forslag til budsjettendringer i vedtak sammenlignet med rådmannens innstilling.
v/SP v/Anders Hjelseth

			Øk.planen år	
	Årsbudsj. 2017	2018	2019	2020
	+ økt utg./red innt.	+ økt utg.red innt.	+ økt utg.red innt.	+ økt utg.red innt.
	-red.utg./økt innt.	-red.utg./økt innt.	-red.utg./økt innt.	-red.utg./økt innt.
1 Økt utbytte fra MTE (sammenlignet med et samlet utbyttegr. på 9.2 mill kr.)*	-420	-420	-420	-420
2 Krav/budsjettforuts. om lavere finansutg. Ved å tilpasse seg nærmere minimumsavdr.	-880	-780	-780	-780

3 Opprettholde tilbudet ved Ribo og Lundetunet **	1 300	1 200	1 200	1. 200
Sum i alt	0	0	0	0

*Basert på et samlet utbyttegrunnlag fra MTE på 10.25 mill, tilsvarende budsjettforslaget i Bø kommune for 2017.

**forutsetter at det gjennomføres nedbemanning ved naturlig avgang på Ribo i mars 2017

Forslag fra Nome SP som tillegg til rådmannens innstilling: falt mot 3 stemmer

Forslag fra koalisjonen som tillegg til rådmannens innstilling: vedtatt mot 3 stemmer

FS- 078/16 Vedtak:

Rådmannens innstilling ble vedtatt med koalisjonens tilleggsforslag.

Kommunestyret 08.12.2016:

Behandling:

I rådmannens innstilling er følgende 2 punkter falt ut, og må tilføyes:

Økonomiplan 2018 -20:

9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2018 - 2020, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i talldelen.

10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2018 - 2020, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i talldelen.

Koalisjonen fremmet følgende endringsforslag til rådmannens innstilling:

Endringer til rådmannens forslag	2017	2018	2019	2020
Økte utgifter:				
Opprettholde tilbud eldresenter	1400	1 000	1 000	1 000
Sluserock - finansiert i driftsbudsjettet	100			
Dekke MTNU over driftsbudsjettet	400	400	400	400
Styrking skolehelsetjenesten	300	300	300	300
Tilflyttingsforum	50	50	50	50
Utvidelse av tilbud barnehager	1 065	1 065	1 065	1 065
Sum økte utgifter:	3 315	2 815	2 815	2 815

Finansiering:				
Redusert avsetning disp.fond k-styret			-1 750	-1 750
Redusert avsetning disp fond flyktninger	-1 315	-2 315	-1 065	-1 065
Redusert inndekking underskudd	-2 000	-500		
Sum finansiering	-3 315	-2 815	-2 815	-2 815
Balanse	-	-	-	-
Bruk av næringsfond 2017	Rådm	K-styret	Avvik	
MTNU: Administrasjon av fondet	40		-40	
MTNU: Bedriftsrettet støtte	440	400	-40	
MTNU: Geolog. ress Fensfeltet	200	200	-	
MTNU: Motvirke handelslekkasje	100		-100	
Telemarkskanalen regionalpark	320		-320	
Interkomm næringsfond	100		-100	
SUM:	1 200	600	-600	
Bruk av kraftfondet 2017	Rådm	K-styret	Avvik	
Bolyst og forskjønnning	80	80	0	
Sluserock	120	0	-120	
Driftstilskudd MTNU	400		-400	
Interkommunalt næringsfond		100	100	
Telemarkskanalen regionalpark		320	320	
Telemarksveka		100	100	
SUM:	600	600	0	

Tallforslaget ble vedtatt mot 11 stemmer.

**Forslag til budsjettendringer sammenlignet med rådmannens innstilling.
v/SP v/Anders Hjelseth**

	Årsbudsj. 2017	2018	Øk.planen år	
			2019	2020
	+ økt utg./red innt.	+ økt utg.red innt.	+ økt utg.red innt.	+ økt utg.red innt.
	-red.utg./økt innt.	-red.utg./økt innt.	-red.utg./økt innt.	-red.utg./økt innt.
1 Driftsmidler MTNU*	400	400	400	400
2 Styrke skolehelsetjeneste	300	300	300	300
3 Utvidelse av	1065			

tilbud barnehager				
4 Opprettholde tilbud Ringsevja og Lundetunet**	1300	1200	1200	1200
5 Arbeidsgrupper bolyst, tilflytting, turisme, reiseliv	50	50	50	50
6 Redusert avsetning flykningefond	-750	-950	-950	-950
7 Redusert inndekning tidligere års merforbruk***	-1365			
8 Krav/ budsjettsforuts. om lavere finansutgifter ved å tilpasse seg nærmere minimumsavdrag	-1000	-1000	-1000	-1000
Sum i alt	0	0	0	0

* kompensasjon i forbindelse med reduksjon av kommunale næringsfond

** forutsetter at det gjennomføres nedbemanning ved naturlig avgang på RIBO i mars 2017

*** ses i sammenheng med forventninger om økt skatteinntang for 2016, som det ligger an til per november

Forslaget falt mot 8 stemmer

Nome Frp hadde følgende budsjettforslag:

Ribo/ Lundetunet	1 300 000,-
Rehabilitering	137 000,-
Øyeblikkelig hjelp 113	113 000,-
Økning i grunnbem. sykehjem	500 000,-
Økning helsesøster	500 000,-
Økt tidlig innsats skole	500 000,-
Flere inntak i barnehagene	500 000,-
Barnefattigdom	50 000,-
Barn unge funksjonsh. kultur	200 000,-
Vakre Lunde/Ulefoss	80 000,-
Ikke selge gml banken	75 000,-
Strakstiltak vedlikehold Bjervatun	500 000,-
Sum	4 455 000,-

Inndekning

Tilskudd til Hus og leiligheter 500 000,-

Økt utbytte MTE i tråd med Bø	420 000,-
Minimumsavdrag	880 000,-
Disp fond flyktninger	1 450 000,-
Disp fond	1 500 000,-
Øvre verket	150 000,-
Sum	4 900 000,-

Forslaget falt mot 3 stemmer

Rådmannens innstilling med koalisjonens tallforslag:

Enstemmig vedtatt

Nome Frp hadde følgende verbalforslag:

Kommunestyret ber rådmannen legge frem en sak om potensialet på Bjervatun. Der det inngår behov for strakstiltak med tanke på oppgradering og mulighet for utvidelse.

Forslaget falt mot 5 stemmer.

Nome Frp ber rådmann se på mulighet for å opprette en kontingentkasse for Nome kommune

Forslaget falt mot 9 stemmer.

Nome Sp fremmet følgende verbalforslag

Forslag 1:

Nome kommunestyre ønsker å invitere innbyggerne til idedugnad som etterfølges av nedsettelse av to grupper som skal utarbeide konkrete forslag for å få til utvikling og vekst innenfor disse områdene:

- * bolyst og tilflytning
- * turisme og reiseliv

Formannskapet har ansvaret for at arbeidet kommer i gang og gjennomføres, og vil i sitt første møte i 2017 diskutere rammer og framdriftsplan for arbeidet. Man ser for seg at gruppene utarbeider forslag som kan gjennomføres av både kommune, foreninger/ frivillige og privatpersoner. Resultatet av gruppenes arbeid legges frem for kommunestyret oktober 2017.

Forslaget falt mot 9 stemmer.

Forslag 2:

Tidligere vedtak i Nome kommunestyre i sak 132/15, Budsjett 2017 - økonomiplan 2019, om å utrede opprettelsen av kommunalt eiendomsselskap organisert som et kommunalt foretak oppheves.

Forslaget falt mot 9 stemmer.

Forslag 3:

Nome kommunestyre ber rådmannen gjøre en henvendelse til Nome videregående skole avdeling Sørve for å se på mulighetene for å kunne bruke internatet på skolen til overnatting for turister i skolens sommerferie.

Forslaget vedtatt mot 1 stemme.

Forslag 4:

Under forutsetning av at det sikres gode og fremtidsrettede lokaliteter for Jern - og kanalutstillingen og geologiutstillingen, kan Gamlebanken selges til interessenter som ønsker å utvikle eiendommen til overnattingsformål. Før eiendommen eventuelt legges ut for salg, skal det fremmes sak til kommunestyret om nye lokaliteter for de to utstillingene.

Forslaget falt mot 11 stemmer.

Koalisjonen la frem følgende verbalforslag:

Det foretas i løpet av 2017:

1. En gjennomgang av kommunale bygg i Lunde
Alternativ bruk av Gamlebanken Lunde

Se på bruken av Nome sjukeheim og Lundetunet i sammenheng. Kan eks vis kafedrift slås sammen?

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

2. Det vurderes muligheter for salg av Felland-gården.

Forslaget vedtatt mot 3 stemmer.

3. Det igangsettes en prosess med mulig salg av Gamlebanken på Ulefoss. en del av prosessen må være å finne ny egnet lokalisering av dagens utstillinger i bygget.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

4. 2017 er det siste året som Sluserock arrangeres i 100 % kommunal regi. Rådmannen bes kontakte aktuelle samarbeidspartnere med tanke på et samarbeidsarrangement fra 2018. Større deler av arbeidsoppgavene bør utføres av frivillige lag og organisasjoner, og kommunalt ansatte bør fritas for endel av arbeidsoppgavene.

Forslaget vedtatt mot 4 stemmer.

5. Tilflyttingsforum revitaliseres. Kommunestyret velger 4 representanter, disse oppnevnes i første kommunestyremøte i 2017 - forumet velger fritt om de ønsker flere medlemmer.

Forslaget vedtatt mot 1 stemme.

KS- 117/16 Vedtak:

Kommunestyret vedtak ser slik ut.

Driftsbudsjettet 2017:

1. Rammer og disponering

- a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter, og netto driftsrammer for rammeområde A til L slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i rådmannens talldel – med endringer som framgår av den politiske behandlingen.
- b) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort i saksutredningen for de ulike rammeområder – med endringer som framgår av den politiske behandlingen.
- c) Ved ledighet skal alle faste stillinger gjennomgå en løpende vurdering om endring, videreføring, eller inndragning. Sak fremmes for administrasjonsutvalget før eventuell utlysing og tilsetting foretas. Denne vurderingen skal også gjelde stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagene.
- d) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd fastsettes til 5,875 mill. kr, og inngår i rammeområde D: Kirkelige formål.
- e) Kommunestyret viser til kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontroll, tilsyn og revisjon. Budsjettforslaget reduseres med kr 40.000 slik det er redegjort for i budsjettkommentarene i pkt 6.1.1 under rammeområde A: Administrative og politiske fellestjenester.
- f) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midler til næringsfond og kraftfond slik det framkommer i rådmannens tekstdel i pkt 6.8.9 under rammeområde H: Kultur- plan- og utviklingsavdelingen – med de endringer som framgår av den politiske behandlingen.
- g) Innenfor en samlet ramme på kr 600.000, delegerer kommunestyret til MTNU AS å forvalte inntil kr 400.000 av Nome kommunes næringsfond til bedriftsretta støtte. Bevilgninger pr sak begrenses til kr 50.000.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

- a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2016.
- b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2017.
- c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:
 - boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 7 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.
 - andre skattepliktige eiendommer (næringseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.
- d) Husleie i kommunale boliger øker med 4 % med virkning fra 01.04.2017. Det samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt.

Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg øker fra kr 60 til kr 70 for foreninger og private fra Nome kommune.

Oppvekstsektoren

- e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager justeres fra januar 2017 i samsvar med Stortingets endelige vedtak for maksimalsatser pr måned. I tillegg kreves inn kr 300 for mat i barnehagen.
- Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.
- f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.828 til kr 1.873 (2,5 % vekst) pr måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Helse og omsorgssektoren

- g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.
- h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon økes fra kr 150 til kr 155 pr døgn.
- i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 140 til kr 150. Dette innbefatter måltider og transport.
- j) Pris på salg av middag økes fra kr 76 til kr 80.
- k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av Staten og økes fra kr 190 til kr 200. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent:

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	179.004	200
2G – 3G	268.506	800
3G – 4G	358.008	1.065
Over 4G	358.008	1.135

Ingen betaler mer enn selvkost (277 kr/time).

l) Pris på leie av trygghetsalarm økes fra kr 250 til kr 280 pr måned. Installasjon av nøkkelboks økes fra kr 250 til kr 280 (engangsavgift).

Kultur-, plan- og utviklingsavdelingen

m) Elevavgift ved Nome kulturskole øker fra kr 2.790 for skoleåret 2016/2017, til kr 2.860 (2,5 %) for skoleåret 2017/2018.

Teknisk sektor

n) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

-feiegebyr øker med 5,3 % fra kr 377 pr pipe **ekskl mva** til kr 397 pr pipe **ekskl mva**.

- Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

- Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

-vanngebyr fastsettes til kr 4.035 **ekskl. mva.** (uendret fra 2016).

-avløpsgebyr fastsettes til kr 6.191 **ekskl. mva** (uendret fra 2016).

-tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva.**

-tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva.**

o) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.200 **inkl. mva** pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning (inntektsåret 2016). Teknisk etat administrerer ordningen.

3. Diverse

a)

Det gjennomføres en intensivert budsjettoppfølging i 2017. Kommunestyret ber

rådmannen legge fram en sak for formannskapet i januar, der et opplegg for den løpende budsjettoppfølging mot driftsutvalget, formannskapet, og

kommunestyret fastsettes.

b)

Nome kommune forlenger den økonomiske hovedavtalen med Telemark Turist as til senest 31.12.2018. Avtalen kan fortsatt sies opp hvert år innen 1.7. før neste kalenderår. Avtalen kan sies opp av alle parter i avtaleperioden dersom det skulle være grunner for det. Oppsigelse for påfølgende kalenderår må gjøres innen 1.7. året før.

c)

Nome kommunestyre ber rådmannen gjøre en henvendelse til Nome videregående skole avdeling Sørve for å se på mulighetene for å kunne bruke internatet på skolen til overnatting for turister i skolens sommerferie.

d)

Det foretas i løpet av 2017:
En gjennomgang av kommunale bygg i Lunde
Alternativ bruk av Gamlebanken Lunde
Se på bruken av Nome sjukeheim og Lundetunet i sammenheng. Kan eks vis kafedrift slås sammen?

e)

Det vurderes muligheter for salg av Felland-gården.

f)

Det igangsettes en prosess med mulig salg av Gamlebanken på Ulefoss. En del av prosessen må være å finne ny egnet lokalisering av dagens utstillinger i bygget.

g)

2017 er det siste året som Sluserock arrangeres i 100 % kommunal regi. Rådmannen bes kontakte aktuelle samarbeidspartnere med tanke på et samarbeidsarrangement fra 2018. Større deler av arbeidsoppgavene bør utføres av frivillige lag og organisasjoner, og kommunalt ansatte bør fritas for endel av arbeidsoppgavene.

h)

Tilflyttingsforum revitaliseres. Kommunestyret velger 4 representanter, disse oppnevnes i første kommunestyremøte i 2017 - forumet velger fritt om de ønsker flere medlemmer.

Investeringsbudsjettet 2017:

4. Investeringer for 2017 med finansiering, herunder låneopptak, vedtas med de tiltak og

beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i rådmannens talldel.

5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.
6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 4,5 mill. til videre utlån.
7. I samsvar med vedtatt finansreglement, gis rådmannen fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder fastsette løpetid innenfor vedtatt låneramme.
8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

Økonomiplan 2018 - 2020:

9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2018 - 2020, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i rådmannens talldel – med de endringer som framgår av den politiske behandlingen.
10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2018 - 2020, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i rådmannens talldel.

Vedlegg:

15.11.2016	BUDSJETT 2017 - ØKONOMIPLAN 2017-2020 Rådmannens tekstdel	229672
15.11.2016	Budsjett 2017 - Økonomiplan 2017 - 2020 - Rådmannens talldel	229639
14.11.2016	Budsjettskjema 1A og 1B	229640
14.11.2016	Budsjettskjema 2A	229641
14.11.2016	Budsjettskjema 2B	229642
29.11.2016	Budsjett 2017 - Økonomiplan 2017 - 2020	230503
01.12.2016	Budsjett 2017 - Økonomiplan 2017 - 2020	230689

Faktiske opplysninger

Rådmannens forslag til budsjett for 2017 og økonomiplan for perioden 2017 – 2020 framgår av vedlagte dokumenter.

BUDSJETT 2017

ØKONOMIPLAN

2017 - 2020

TALLDEL

Ajourført etter kommunestyrets
behandling i møte 8.12.2016

Innhold:	Side
1. Budsjettskjema 1 A og 1 B: Hovedrammer drift for økonomiplan-perioden 2017 – 2020	1
2. Budsjettskjema 2 A: Investeringsbudsjett for 2017	3
3. Budsjettskjema 2 B: Investeringsprogram 2017 - 2020	4

BUDSJETTSKUJEMA 1A OG 1B - HOVEDDRAMMER DRIFT - KOMMUNESTYRETS BEHANDLING

HOVEDDRAMMER DRIFT	Regnskap	Regnskap		Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett					Vekst fra	Vekst fra
Beløp i 1.000 kr	2014	2015	2016	2016	2016	2016	2016	2017	2018	2019	2020	oppr. 2016	reg. 2016
			Opprinnelig	Regulering	Regulering	Regulering	Regulert		17-priser	17-priser	17-priser	til 2017	til 2017
			PLØM 1	PLØM 2	Desember								
Kommunens frie inntekter	-347 364	-344 524	-353 700	800	-1 000	-2 500	-356 400	-363 600	-366 500	-370 500	-372 400	2,8	2,0
Herav:													
Skatt på inntekt og formue	-133 614	-140 747	-147 600		2 600		-145 000	-148 400	-149 900	-151 400	-152 900	0,5	2,3
Rammetilskudd	-213 750	-203 777	-206 100	800	-3 600	-2 500	-211 400	-215 200	-216 600	-219 100	-219 500	4,4	1,8
Elendomsskatt netto	-21 880	-21 517	-23 500		700		-22 800	-22 800	-20 300	-19 700	-19 100	-3,0	0,0
Andre generelle inntekter	-1 263	-903	-1 180	0	0		-1 180	-1 370	-1 370	-1 370	-1 370	16,1	16,1
Herav:													
Konsesjonsavgifter	-184	-197	-180				-180	-600	-600	-600	-600	233,3	233,3
Konsesjonskraftinntekter	-1 079	-706	-1 000				-1 000	-770	-770	-770	-770	-23,0	-23,0
Andre generelle statstilskudd m.v.	-37 947	-41 471	-44 825	-5 860	-955	0	-51 640	-55 980	-54 350	-51 820	-50 650	24,9	8,4
Herav:													
Rente- og avdragskompensasjon tidl års investeringer	-2 868	-2 697	-2 625		240		-2 385	-2 170	-1 900	-1 800	-1 700	-17,3	-9,0
Vertskommunetilskudd drift asylmottak	-1 900	-2 044	-1 900	-855	155		-2 600	-2 350	-2 350	-2 350	-2 350	23,7	-9,6
Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede	-24 953	-25 112	-25 100	-30			-25 130	-25 090	-25 090	-25 090	-25 090	0,0	-0,2
Integreringstilskudd flyktninger	-8 226	-11 618	-15 200	-4 975	-1 350		-21 525	-26 370	-25 010	-22 580	-21 510	73,5	22,5
SUM FELLE SINTEKTER	-408 454	-408 415	-423 205	-5 060	-1 255	-2 500	-432 020	-443 750	-442 520	-443 390	-443 520	4,9	2,7
FINANSUTGIFTER:													
Renteinntekter og utbytte	-8 082	-8 568	-8 665	0	420	0	-8 245	-6 550	-6 530	-6 510	-6 490	-24,4	-20,6
Herav:													
Renteinntekter	-2 224	-2 078	-2 000		200		-1 800	-1 900	-1 880	-1 860	-1 840	-5,0	5,6
Utbytte Midt-Telemark Energi	-3 440	-4 000	-3 865		-15		-3 880	-3 680	-3 680	-3 680	-3 680	-4,8	-5,2
Utbytte Midt-Telemark kraft	-2 418	-2 490	-2 800		235		-2 565	-970	-970	-970	-970	-65,4	-62,2
Renteutgifter på lån pr 31.12.2016	12 470	10 785	11 400		-200		11 200	12 584	12 194	11 694	11 184	10,4	12,4
Avdrag på innlån til egne formål pr 31.12.2016	17 624	15 451	17 975				17 975	20 500	19 850	19 475	18 960	14,0	
Renter og avdrag på nye lån i planperioden							-	175	525	875	1 225		
FINANSUTGIFTER NETTO	22 012	17 668	20 710	0	220	0	20 930	26 709	26 039	25 534	24 879	29,0	27,6
AVSETNINGER:													
Herav:													
Til fri disponibel avsetning	0	0	6 430	6 795	-8 250	2 500	7 475	1 330	3 095	3 640	2 595	-79,3	-82,2
Herav:													
Avsetning til k-styrets disposisjonsfond	0		130	-130			-			1 750	1 775		
Avsetning til disposisjonsfond flyktninger				2 625	-2 625		-	830	470	1 890	820		
Inndekking av regnskapsunderskudd 2014 og 2015			6 300	4 300	-5 625	2 500	7 475	500	2 625				
Øvrige avsetninger	310	332	180	0	0		180	600	600	600	600	233,3	233,3
Herav:													
Avsetning til kraftfond	184	197	180				180	600	600	600	600	233,3	233,3
Avsetning til bundne fonds	126	135					-						
Bruk av fri disponibel avsetning	-625	-4 185	-	0			-	-	-	-	-		
Herav:													
Bruk av k-styrets disposisjonsfond	-625	-4 185					-						
Bruk av tidligere års overskudd							-						
Bruk av øvrige avsetninger	0	0											
AVSETNINGER NETTO	-315	-3 853	6 610	6 795	-8 250	2 500	7 655	1 930	3 695	4 240	3 195	-70,8	-74,8

BUDSJETTSKJEMA 1A OG 1B - HOVEDRAMMER DRIFT - KOMMUNESTYRETS BEHANDLING

HOVEDRAMMER DRIFT	Regnskap	Regnskap		Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett					Velst fra	Velst fra
Beløp i 1.000 kr	2014	2015	2016	2016	2016	2016	2016	2017	2018	2019	2020	oppr. 2016	reg. 2016
			Opprinnelig	Regulering	Regulering	Regulering	Regulert		17-priser	17-priser	17-priser	til 2017	til 2017
			PLØM 1	PLØM 2	Desember								
Til finansiering av inv.budsjett	0	0	1 600		325		1 925	2 000	2 000	2 000	2 000	25,0	3,9
PENSJONSKOSTNADER	2 740	20	1 565	-315	-640		610	700	850	1 000	1 150	-55,3	14,8
Herav:													
Avregn pensjonskostn/Premieavvik i år	-965	-6 122	-4 255	-315	-750		-5 320	-5 900				38,7	10,9
Avskrivning av premieavvik foregående år	3 705	6 142	5 820		110		5 930	6 600				13,4	11,3
SUM TIL FORD. DRIFTSOMR.:	-384 017	-394 580	-392 720	1 420	-9 600	0	-400 900	-412 411	-409 936	-410 616	-412 296	5,0	2,9
Adm og pol fellestj inkl NAV Nome, mottak og kirkelige formål	62 862	64 976	64 076	823	1 750		66 649						
A: Administrative og politiske fellestjenester								27 106	26 826	27 126	26 926		
B: NAV Nome								32 032	31 632	31 632	31 632		
C: Nome statlige mottak								0	0	0	0		
D: Kirkelige formål								6 364	6 614	6 614	6 614		
E: Oppvekstsektoren	112 924	118 318	116 019	-1 115	2 000		116 904	118 761	118 161	118 161	118 461		
Helse- og omsorgssektoren	180 404	179 051	178 952	-1 115	4 500		182 337						
F: Helse- og omsorg unntatt barnevern								172 931	171 931	172 731	174 331		
G: Barnevern								15 611	15 211	15 211	15 211		
Bibliotek	2 224	1 885	2 168	-43	115		2 240						
Kultur- og næringssektoren	10 462	9 859	9 854	53	0		9 907						
H: Kultur- plan- og utviklingsavdelingen								14 991	15 141	14 741	14 741		
I: Teknisk sektor ekskl vann og avløp	31 920	32 398	31 868	-23	500		32 345	34 311	34 116	34 096	34 076		
J: Teknisk sektor: Vann	-4 070	-4 155	-4 318		265		-4 053	-4 164	-4 164	-4 164	-4 164		
K: Teknisk sektor: Avløp	-4 436	-4 600	-5 629		470		-5 159	-5 262	-5 262	-5 262	-5 262		
L: Midt-Telemark Brann og redning	-327	-501	-270				-270	-270	-270	-270	-270		
SUM DRIFTSRAMMER	391 963	397 231	392 720	-1 420	9 600	0	400 900	412 411	409 936	410 616	412 296	5,0	2,9
BALANSE	7 946	2 651	0	0	0	0	0	-	-	-	-		

BUDSJETTSKJEMA 2A- INVESTERINGSBUDSJETTET

Beløp i 1.000 kr	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Investeringer i anleggsmidler	48 825	76 505	123 096
Utlån og forskutteringer	4 500	2 500	3 052
Kjøp av aksjer og andeler	2 000	1 600	1 542
Avdrag på lån (formidlingslån)	1 300	1 300	6 212
Avsetninger			140
Årets finansieringsbehov	56 625	81 905	134 042
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	40 100	56 500	100 856
Inntekter fra salg av anleggsmidler			335
Tilskudd til investeringer	5 400	9 975	
Kompensasjon for merverdiavgift	5 725	10 530	19 201
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	1 300	1 300	11 001
Andre inntekter			307
Sum ekstern finansiering	52 525	78 305	131 700
Overført fra driftsbudsjettet	2 000	1 600	
Bruk av avsetninger	2 100	2 000	1 503
SUM finansiering	56 625	81 905	133 203
Udekket/Udisponert	-	-	839

BUDSJETTSKJEMA 2B -INVESTERINGSPROGRAM 2017 - 2020

Beløp i hele 1.000 kr	ØKONOMIPLAN			
	2017	2018	2019	2020
Sentral virksomhet/fellesfunksjoner	4 000	4 000	3 800	3 800
Herav:				
Ramme for IT-utvikling - fellesramme	1 000	1 000	1 000	1 000
Egenkapitalinnskudd KLP	2 000	2 000	2 000	2 000
Rammebevilgning kirkelige formål	1 000	1 000	800	800
Oppvekstsektoren	200	200	200	200
Herav:				
Ramme for IT-utvikling	200	200	200	200
Kultur- plan- og utviklingsavdelingen	200	0	0	0
Herav:				
Lunde slusepark - nærmiljøanlegg	200			
Interkommunale tiltak - brann	1 100	700	425	0
Herav:				
Kjøp av transportmidler - brann	1 100	700	425	
Teknisk sektor ekskl VA-sektoren	27 325	10 000	11 000	30 900
Herav:				
Diverse transportmidler/utstyr				
Ramme for utstyr/bil	500	500	500	500
Geovekst-prosjekt	150			
Adresseskilting	100			
Veger og plasser				
Trafikksikkerhetstiltak	1 200	1 000	2 000	2 000
Opprusting bruer		1 500		
Stedsutvikling Ulefoss	2 500	2 500	2 500	
Asfaltering	800	800	800	800
Miljøoppgradering av veger			1 500	1 500
Utskifting av gatelys	600	600	600	600
Eiendomsforvaltning				
Opprusting kommunale eiendommer	1 000	1 500	1 500	1 500
ENØK-tiltak kommunale bygg	800	800		
Brannsikring av kommunale bygg	700			
Opprusting Bjervatun		800	1 600	4 000
Holla kirkeruin	875			
Opprusting Lundehallen	100			
Nome sjukeheim - installering sengeheiser	1 000			
Nome sjukeheim - utvidelse				20 000
Bygging av flyktningeboliger	17 000			
SUM INVESTERINGER EKS. VANN/AVLØP	32 825	14 900	15 425	34 900

BUDSJETTSKJEMA 2B -INVESTERINGSPROGRAM 2017 - 2020

Beløp i hele 1.000 kr	ØKONOMIPLAN			
	2017	2018	2019	2020
Vann og avløp	18 000	16 000	16 000	16 000
Herav:				
Ramme diverse VA-prosjekter	18 000	16 000	16 000	16 000
SUM INVESTERINGER INKL VA	50 825	30 900	31 425	50 900
FINANSIERING:				
Nytt lån - ikke-selvfinansierende prosjekter	-8 000	-7 000	-8 000	-24 400
Nytt lån - Husbanken til flyktningeboliger	-9 600			
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	-5 000	-16 000	-16 000	-16 000
Ubrukte lån - VA-ramme 2016	-13 000			
Sum bruk av lån	-35 600	-23 000	-24 000	-40 400
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	-700	-600	-1 000	-1 100
Tilskudd fra Riksantikaren Holla kirkeruin	-700			
Tilskudd fra Husbanken til flyktningeboliger	-4 000			
Bruk av investeringsfond	-2 100	-2 900	-2 000	-1 000
Momskompensasjon investeringer	-5 725	-2 400	-2 425	-6 400
Overføring fra drift (til egenkap.innskudd)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum finansiering:	-50 825	-30 900	-31 425	-50 900

BUDSJETT 2017

ØKONOMIPLAN 2017 – 2020

Rådmannens tekstdel 15.11.2016

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	4
1.1 Framdrift i budsjettarbeidet.....	4
1.2 Generelle budsjettforutsetninger	5
1.3. Inndeling i rammeområder og tjenesteområder	5
1.4. Delegering av budsjettmyndighet.....	6
1.5. Rapportering i budsjettåret.....	6
1.6. Sentrale bestemmelser vedr årsbudsjett og økonomiplan	7
2. Rammebetingelser	8
2.1. Statens økonomiske opplegg.....	8
2.2. KOSTRA-nøkkeltall fra 2015	9
2.3 Befolkningsutvikling	10
2.4 Demografi og KOSTRA-analyse	11
2.4.1 Demografi og kommuneøkonomi:	11
2.4.2 KOSTRA-analyse:	14
3. Økonomiske hovedutfordringer i planperioden	20
3.1. Gjennomgang av hovedutfordringene	20
3.2. Formannskapetets signaler.	23
4 Driftsbudsjettet: Fellesinntekter og fellesutgifter.....	24
4.1. Fellesinntekter	24
4.2. Renter og avdrag	28
4.3. Utbytte fra kraftselskapene. Midt-Telemark Energi og Midt-Telemark Kraft.....	29
4.4. Avsetninger til fond – inndekking av underskudd	29
4.5. Overføringer til investeringsbudsjettet.....	30
4.6. Pensjonskostnader	30
5. Driftsbudsjettet: Rammeområdene generelt.....	32
5.1. Realistiske budsjetter - Konsekvensjustering av eksisterende drift	32
5.2. Behov for nye/utvidede driftstiltak.....	33
5.3. Formannskapetets prioriteringssignaler	33
5.4. Rådmannens forslag til saldering av budsjett og økonomiplan.....	34
5.4.1. Generell innledning	34
5.4.2. Saldering av driftsbudsjettet for planperioden 2017 - 2020	35
5.4.3. Sammendrag av hovedoversikt drift planperioden 2017 - 2020.	37
6. Gjennomgang av rammeområdene i driftsbudsjettet.....	39
6.1 Ramme A: Administrative og politiske fellestjenester	39
6.1.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:.....	39
6.1.2 Tjenesteområde A1 - Politisk styring og kontrollorganer	42
6.1.3 Tjenesteområde A2 - Fellestjenester	43
6.1.4 Tjenesteområde A3 - Sentraladministrasjonen	43
6.2 Ramme B: NAV Nome	44
6.3 Ramme C: Nome statlige mottak	48
6.4 Ramme D: Kirkelige formål.....	49
6.5 Ramme E: Oppvekstsektoren	51
6.5.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:.....	51
6.5.2 Tjenesteområde E1: Etatsadministrasjon og fellestjenester	55
6.5.3 Tjenesteområde E2: Voksenopplæring	55
6.5.4 Tjenesteområde E3: Grunnskolen inkl. skolefritidsordningen (SFO).....	56
6.5.5 Tjenesteområde E4: Barnehager	57
6.6 Ramme F: Helse og omsorg unntatt barnevern.....	61
6.6.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet.....	61

6.6.2 Tjenesteområde F1: Etatsadministrasjon og fellestjenester	66
6.6.3 Tjenesteområde F2: Helsetjenester	66
6.6.4 Tjenesteområde F3: Institusjonstjenester, inkl. kjøkkentjenester.	69
6.6.5 Tjenesteområde F4: Hjemmetjenester.....	69
6.7 Ramme G: Barnevern.....	72
6.8 Ramme H: Kultur-, plan- og utviklingsavdelingen	74
6.8.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:.....	74
6.8.2 Tjenesteområde H1 - Nome Bibliotek	77
6.8.3 Tjenesteområde H2 - Kulturadministrasjon og fellestjenester	78
6.8.4 Tjenesteområde H3 – Kulturminnevern og museer	78
6.8.5 Tjenesteområde H4 - Nome kulturskole	78
6.8.6 Tjenesteområde H5 - Kulturtiltak barn / unge og funksjonshemmede	79
6.8.7 Tjenesteområde H6 - Andre kulturaktiviteter	80
6.8.8 Tjenesteområde H7 - Reiseliv	81
6.8.9 Tjenesteområde H8 - Næring	81
6.8.10 Tjenesteområde H9 - Strategisk planlegging	83
6.9 Ramme I: Teknisk sektor ekskl. vann og avløp	85
6.9.1 Generelle kommentarer til hele rammeområdet	85
6.9.2 Tjenesteområde I1 – Etatsadministrasjon og felles funksjoner.....	87
6.9.3 Tjenesteområde I2 – Byggesak, GIS og Oppmåling.....	87
6.9.4 Tjenesteområde I3 – Kommunalteknikk	88
6.9.5 Tjenesteområde I4 – Eiendomsforvaltning	90
6.10 Ramme J: Teknisk sektor: Vann	94
6.10.1 Generelle kommentarer til hele rammeområdet.....	94
6.11 Ramme K: Teknisk sektor: Avløp.....	96
6.11.1 Generelle kommentarer til hele rammeområdet.....	96
6.12 Ramme L: Midt-Telemark Brann og redning	98
7. Investeringsbudsjettet med finansiering.....	102
7.1 Investeringsprogram og økonomiske utfordringer	102
7.2. Gjennomgang av foreslåtte investeringstiltak (eks VA-sektoren)	102
7.3. Vann- og avløpstiltak - gebyrfinansiering.....	108
7.4. Oppsummering av investeringstiltak – finansiering.....	108
7.5. Utlån.....	110
8. Rådmannens oppsummering.	112
8.1 Hovedpunkter driftsbudsjettet 2017 - 2020.....	112
8.1.1 Salderingsforslaget.	113
8.1.2 Sammendrag av hovedoversikt drift	114
8.2 Skatter, gebyrer og betalingssatser.....	116
8.3 Interkommunale samarbeidstiltak	117
8.4 Nærmere om investeringsprogrammet 2017 - 2020.....	117

1. Innledning

1.1 Framdrift i budsjettarbeidet

Rådmannen legger med dette fram forslag til budsjett og økonomiplanen for perioden 2017 – 2020.

Arbeidet har i grove trekk fulgt det samme opplegg som ved de siste års behandlinger. Det politiske arbeidet startet opp med en gjennomgang av utfordringene i et såkalt signalmøte i formannskapet torsdag 8. september. Til dette møtet forelå et drøftingsnotat fra rådmannen. I dette notatet ble det fokusert på hovedutfordringer – både de mer overordnede økonomiske utfordringene, og de mer faglige utfordringene innenfor de forskjellige tjenestekområdene.

Rådmannen ble i dette møtet gitt de nødvendige fullmakter til å utarbeide forslag til årsbudsjett og økonomiplan. Det ble samtidig vedtatt noen overordnede økonomiske og faglige prioriteringer. Dette blir nærmere omtalt i kapittel 3 og kapittel 5.

Statsbudsjettet ble lagt fram torsdag 6. oktober. Den relativt svake befolkningsutviklingen, fører til redusert uttelling ved utmåling av rammetilskuddet. Staten gjennomfører i tillegg en omlegging av inntektssystemet med virkning fra 2017. Endringer i kriterier og vektorer innebærer at indeks for samlet utgiftsbehov i Nome kommune reduseres. Folkelig sagt vil det si at kommunen isolert blir definert å være «billigere» å drive.

Arbeidet med saldering av budsjett og økonomiplan har også i år vært særdeles krevende. I tillegg til den svake inntektsutviklingen, opplever vi på utgiftssiden fortsatt en noe ukontrollert økning innenfor enkelte tjenestekområder som eksempelvis barnevern og sosialhjelp.

Samtidig er vi i den situasjon at vi skal dekke inn regnskapsmessige underskudd fra 2014 og 2015 på samlet om lag 10,6 mill. kr. Den økonomiske situasjon etter avsluttet kommuneregnskap for 2015, er grundig redegjort for i kommunens årsberetning, behandlet i kommunestyrets møte 16. juni. På bakgrunn av avlagt regnskap for 2015 med manglende underskuddsinndekking, ble Nome kommune innmeldt i «Register for betinget godkjenning og kontroll»: ROBEK. Fylkesmannen orienterte politisk og administrativ ledelse i møte onsdag 22. juni.

Videre vises til budsjettoppfølgingen for 2016, og kommunestyrets behandling av:

Plan- og økonomimelding (PLØM) 1/2016 i møte 12. mai d.å.

Plan- og økonomimelding (PLØM) 2/2016 i møte 20. oktober d.å.

Økonomisk hovedmål nr. 1 har vært å dekke inn opparbeidede regnskapsunderskudd så raskt som realistisk mulig. Etter reguleringen i PLØM 2/2016 er budsjettet, planlagt inndekking vedtatt til 4,975 mill. kr. Gjenstående beløp til inndekking utgjør da 5,625 mill. kr. Det har vært særdeles krevende å finne inndekking for hele dette beløpet i budsjettforslaget for 2017.

Rådmannens arbeid har vært koordinert gjennom rådmannens ledergruppe, og salderingsforslaget er basert på drøftinger i ledergruppa utover høsten.

1.2 Generelle budsjettforutsetninger

Lønns- og prisvekst:

Ved framskriving av budsjetttrammene er det i utgangspunktet lagt til grunn den lønns- og prisvekst=deflatoren som Staten benytter i kommuneopplegget for 2017. Denne er på 2,5 %.

Sosiale utgifter:

Sosiale utgifter består av 2 komponenter: Arbeidsgiveravgift, og arbeidsgivers andel av pensjonspremie til Kommunal Landspensjonskasse (KLP), og Statens Pensjonskasse (for lærerne).

Arbeidsgiveravgiftssatsen er etter omleggingen til sone 2 fra 1. juli 2014, budsjettert med 10,6 % for alle arbeidstakere. Rådmannen har i likhet med foregående år bedt de budsjettansvarlige benytte 15 % ved budsjettering av pensjonsinnskudd i KLP. For arbeidstakere knyttet til Statens Pensjonskasse (lærerne) er prosentsatsen i 2016 på 10,25, som er en reduksjon fra 11,15 % for inneværende år.

Beløp i dokumentet:

Dersom ikke annet spesielt er nevnt, er tall i dette dokument og talldelen oppgitt i hele 1.000 kr.

Det administrative arbeidet med budsjetttrammer har tatt utgangspunkt i opprinnelig budsjettnivå for 2016. Alle netto driftsrammer er prisjustert til 2017-nivå med den vekstprosenten som Staten opererer med (2,5 %).

Beløp for økonomiplan-årene 2018 – 20 er i 2017-prisnivå. Det betyr at et lavere budsjettbeløp i 2018 enn i 2017 betyr en realnedgang – et høyere beløp gir en realvekst (vekst utover lønns- og prisvekst).

1.3. Inndeling i rammeområder og tjenesteområder

Kommunestyret vedtok i sak 65/16 Ny administrativ organisasjonsstruktur i Nome kommune gjeldende fra 01.08.2016. Vedtaket innebærer behov for endringer i kontoplanen. Slike endringer foreslås gjennomført fra 2017. Hovedstrukturen fram til og med 2016 har vært slik:

	Inndeling i flg. hovedansvar:
1	Administrative og politiske fellestjenester inkl. NAV, statlig mottak, og kirkelig formål
2	Skole- og barnehagesektoren
3	Helse- og omsorgssektoren
4	Biblioteksektoren
5	Kultur- og næringssektoren
6	Teknisk sektor
7	Vertskommune interkommunale samarbeid - MTBR
8	Finansiering og fellesområder

Rådmannen foreslår en endring fra benevnelsen «hovedansvar» slik som gjengitt i tabellen, til benevnelsen «rammeområder». Det har vært et ønske å skille ut 2 tunge tjenesteområder – NAV Nome, og barnevernet – i egne rammeområder. Fram til nå har NAV Nome sammen

med Nome statlige mottak, og kirkelig formål inngått i hovedansvar 1. Det foreslås nå en oppdeling av dette hovedansvaret i 4 rammeområder.

Barnevernet framgår som eget rammeområde adskilt fra helse og omsorg. Nome bibliotek inngår nå i nytt rammeområde Kultur-, plan og utviklingsavdelingen. I tillegg er det fra 2017 noen budsjettekniske omlegginger ved at oppgaver og stillinger blir flyttet som følge av vedtaket om ny administrativ organisering.

Oppsummert foreslås det en inndeling i følgende rammeområder fra og med 2017:

6.1 Ramme A: Administrative og politiske fellestjenester
6.2 Ramme B: NAV Nome
6.3 Ramme C: Nome statlige mottak
6.4 Ramme D: Kirkelige formål
6.5 Ramme E: Oppvekstsektoren
6.6 Ramme F: Helse og omsorg
6.7 Ramme G: Barnevern
6.8 Ramme H: Kultur-, plan- og utviklingsavdelingen
6.9 Ramme I: Teknisk sektor ekskl. vann og avløp
6.10 Ramme J: Teknisk sektor: Vann
6.11 Ramme K: Teknisk sektor: Avløp
6.12 Ramme L: Midt-Telemark Brann og redning

Innenfor noen av rammeområdene vil det være en inndeling i tjenesteområder. Hvilke tjenesteområder som inngår i hvert rammeområde, vil gå fram av gjennomgangen i kapittel 6.

1.4. Delegering av budsjettmyndighet

Kommuneloven og tilhørende forskrifter fastslår at kommunestyret selv skal vedta kommunens årsbudsjett og endringer i årsbudsjettet. Budsjettet vedtas på det nivå som framgår av budsjettskjema 1A og 1B: Hovedrammer drift, jfr. talldelen side 1 – 2.

Kommunestyret vedtar netto driftsramme (brutto utgifter fratrukket brutto inntekter) for de definerte rammeområdene gjengitt i pkt. 1.3 foran.

Budsjettopplegget forutsetter at rådmannen v/budsjettansvarlig etatssjef mv., klargjør i tekstdelen premissene for hva som skal oppnås med den foreslåtte bevilgningen.

Det er rådmannens ansvar å disponere kommunestyrets bevilgning i samsvar med de mål og premisser som er lagt til grunn i budsjett- og økonomiplandokumentet inkl. de føringer som framgår av kommunestyrets budsjettvedtak.

1.5. Rapportering i budsjettåret

Rådmannen skal gjennom budsjettåret legge fram rapporter for kommunestyret som viser utviklingen i henhold til det vedtatte årsbudsjett. Praksis over mange år har vært å gjennomføre 2 hovedrapporteringer til kommunestyret gjennom budsjettåret (PLØM 1 i juni, og PLØM 2 i oktober). I tillegg har det vært et opplegg med en forenklet økonomirapportering til formannskapet i mars og november.

I formannskapetets signalmøte 8. september fremmet ordfører et forslag, som innebærer et ønske om tett budsjettoppfølging i hele organisasjonen, utarbeiding av enkle rapportskjema likelydende for alle etater, ønske om månedlig rapportering til formannskapet, og levering av budsjett- og regnskapsgjennomgang etter 1. halvår.

Rådmannen understreker at vår ROBEK-status isolert sett må innebære tett og løpende fokus på økonomi gjennom året. Det legges opp til en drøftingssak i formannskapet på nyåret, der et opplegg for den løpende budsjettoppfølging mot driftsutvalget, formannskapet, og kommunestyret i 2017 fastsettes.

1.6. Sentrale bestemmelser vedr årsbudsjett og økonomiplan

Statens bestemmelser knyttet til årsbudsjett er nedfelt i kommunelovens §§ 45 – 47. Obligatoriske krav til årlig rullering av økonomiplan er nedfelt i § 44. Økonomiplanen er primært et styringsredskap for kommunene. Den skal gi uttrykk for kommunestyrets mål og strategier de nærmeste årene basert på forutsetninger i kommuneplanens langsiktige del.

Loven fastsetter krav til balanse mellom utgifter og inntekter. Driftsresultatet hvert år skal være tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger. Økonomiplanen er en rettesnor for arbeidet med årsbudsjett. Årsbudsjettet er en bindende plan, mens økonomiplanen har karakter av retningsgivende for planperioden – i dette dokument fram til og med 2020.

2. Rammebetingelser

2.1. Statens økonomiske opplegg

På vanlig måte la Regjeringen fram kommuneproposisjonen for kommende år i mai måned. Her ble det gitt føringer for det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2017. Stortinget ga i juni sin tilslutning til Regjeringens signaler om hovedtrekkene i opplegget.

Rammeforutsetningene presentert før sommerferien ble fulgt opp ved framlegg av Statsbudsjettet torsdag 6. oktober.

Regjeringen legger opp til en realvekst i *kommunesektorens frie* inntekter på om lag 4,1 milliarder kr. Herav utgjør veksten for kommunene om lag 3,6 milliarder kr.

Hva skal de frie inntektene dekke?

Demografi. Den delen av kommunesektorens merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen som må dekkes av de frie inntektene er av Regjeringen anslått til 2 mrd. kroner.

Pensjonskostnader. I 2017 forventes kommunesektorens pensjonskostnader å øke med om lag 750 mill. kr utover det som kompenseres gjennom deflatoren. De økte kostnadene må dekkes av de frie inntektene.

I tillegg fremmer Regjeringen forslag om en rekke satsingsområder. Det er i de frie inntekter lagt inn forutsetninger om å styrke bl.a. følgende områder:

- Tidlig innsats i skolen: 150 mill. kr
- Rusomsorgen: 300 mill. kr
- Rehabilitering/habilitering: 100 mill. kr
- Helsestasjoner/skolehelsetjenesten: 50 mill. kr

Det forutsettes oppfølging fra kommunene på disse satsingsområdene. Mye av realveksten i de frie inntekter vil således være disponert.

Andre endringer av betydning for Nome kommune:

Ressurskrevende tjenester: På bakgrunn av den sterke utgiftsveksten foreslår Regjeringen nok en gang en innstramning i ordningen. Formålet med toppfinansieringsordningen er å sikre at tjenestemottakere som krever stor ressursinnsats fra det kommunale tjenesteapparatet, får et best mulig tilbud uavhengig av kommunens økonomiske situasjon. I forslaget for 2017 er det foreslått en innstramning i ordningen ved å øke innslagspunktet med 50.000 kr utover prisstigning – til 1,157 mill. kr. Kompensasjonsgraden holdes uendret på 80 %. På denne måten reduseres statens utgifter isolert sett.

Øyeblikkelig hjelp – psykisk helse- og rustjenester: Kommunene har fra 2017 en plikt til å tilby øyeblikkelig hjelp døgnopphold for brukere med psykisk helse- og rusproblematikk.

Aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere under 30 år: Stortinget har vedtatt å innføre plikt for kommunene å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven. Det innføres i første omgang for mottakere under 30 år. Antatte merkostnader på 60 mill. kr som følge av innføringen, er innarbeidet i rammetilskuddet.

2.2. KOSTRA-nøkkeltall fra 2015

Statistisk Sentralbyrå publiserer årlig en rekke nøkkeltall for kommunenes virksomhet. Tallmaterialet er basert på den såkalte KOSTRA-rapporteringen.

Tallmaterialet er omfattende, og belyser prioriteringer, dekningsgrader og produktivitet ved hjelp av et stort antall nøkkeltall innenfor en rekke av kommunens virksomheter (økonomi, skole, helse, kultur, miljø, sosiale tjenester, boliger, tekniske tjenester og samferdsel). Nome kommunes tjenester kan her sammenlignes med andre kommuner.

Utvalgte nøkkeltall, kommuner - nivå 2	Nome 2014	Nome 2015	Kostragr 11 2015	Telemark 2015	Landet uten Oslo 2015	Notodden 2015
Finansielle nøkkeltall						
Netto driftsres i % av br driftsinnt	-0,3	-1,6	2,1	1,9	2,7	6
Frie inntekter i kroner per innbygger	52 393	52 728	51 810	49 673	49 776	52 219
Arbeidskap ex. premieav i % av br driftsinnt	-2	-4,3	14,2	15,7	17,8	11,9
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	66 598	78 674	64 725	64 495	54 184	76 966
Prioritering						
N driftsutg per innb 1-5 år i kr, barnehag	131 056	136 968	128 603	130 467	130 793	118 706
N driftsutg til grunnskole pr innb 6-15 år	107 301	118 341	110 336	106 539	102 843	104 751
N driftsutg pr. innbygger i kr, kommunehelsetj	3 212	2 955	2 613	2 525	2 381	2 147
N driftsutg pr. innb i kr, pleie- og omsorgtj	24 090	23 977	18 780	18 792	16 229	19 535
N driftsutg til sosialtj pr. innb 20-66 år	4 922	5 145	3 076	4 273	3 241	4 565
N driftsutg per innb 0-17 år, barnevernstj	11 013	13 013	8 672	9 182	8 340	7 893
N driftsutg til adm og styring i kr. pr. innb.	4 789	4 745	4 420	4 474	4 196	4 239
Dekningsgrad						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	87	87,4	91,1	90,4	91	91,8
Andel elev i grunnsk spesialunderv	12,5	11	8,2	8,4	7,9	7,3
Legeårsv pr 10 000 innb, komm helsetj	10,3	11,3	11,7	11,5	10,5	10
Fysioterapiårsv pr 10 000 innb,	10,6	10,7	9,6	9,4	9,1	9,2
Utvalgte nøkkeltall, kommuner - nivå 2	Nome 2014	Nome 2015	Kostragr 11 2015	Telemark 2015	Landet uten Oslo 2015	Notodden 2015
Andel pl i enerom i pleie- og omsorgsinst	100	100	95,9	95,7	94,7	100
Andel innb 80 år + som er beboere på inst	13,8	12,8	12,9	11,4	13,2	5,1
Andelen sosialhj mottakere 20-66 år	6,9	7	:	:	3,9	5,7
Andel med barnevernstilt ift. innb 0-17 år	5	5,2	:	6	4,8	7,8
Komm disp boliger pr 1000 innbyggere	31	34	23	26	21	35
Årsverk i brann- og ulykkesv pr. 1000 innb	0,47	0,38	..	0,96	0,71	1,54
Produktivitet/enhetskostnader						
Korr br driftsutg pr barn i komm barneh	174 720	185 037	172 655	181 417	177 232	158 236
Korr br 'utg til grunnsk, lokaler og skyss pr elev	112 701	115 612	113 574	113 246	106 567	112 928
Gjennomsn gruppestørr, 8.-10.årstrinn	11,8	11,8	13,4	13,4	14,1	14,3
Korr br driftsutg pr. mottaker av hjemmetj	323 117	228 455	242 410	251 597	237 826	276 130
Korr br driftsutg, institusj, pr. komm plass	985 310	946 014	1 020 648	1 078 550	1 035 689	1 141 070
Årsgebyr for vannfors (gjelder rapp året+1)	4 035	4 035	2 982	3 437	3 381	4 328
Årsgebyr for avløpst (gjelder rapp året+1)	5 935	6 191	3 574	4 432	3 784	4 586
Årsgebyr for avfallstj (gjelder rapp året+1)	2 684	2 792	2 616	2 511	2 616	2 882
Bto. dr.utgifter i kr pr. km komm vei	71 694	80 933	100 875	114 582	125 104	146 961

Tabellen viser noen utvalgte nøkkeltall. Nome tilhører kommunegruppe 11 i SSBs statistikkinnndeling. Nome (for 2014 og 2015) er i tabellen sammenlignet med gjennomsnitt i kommunegruppe 11 for 2015, gjennomsnitt i Telemark for 2015, gjennomsnitt i landet utenom Oslo for 2015, og Notodden for 2015.

Nedenfor følger noen kommentarer til tabellen:

- Netto driftsresultat for 2015 er på – 1,6 % av brutto driftsinntekter. Det er svakere resultat enn i 2014, og betydelig svakere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11, gjennomsnittet i Telemarks-kommunene, og gjennomsnittet for landet utenom Oslo.
- Nome har fortsatt relativt høye frie inntekter pr innbygger.
- Netto lånegjeld pr innbygger vokser år for år, og ligger klart over gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 11 og landsgjennomsnittet.
- Netto driftsutgifter til grunnskolesektor økte relativt mye i 2015.
- Netto driftsutgifter til pleie- og omsorgssektoren er høye, men viktig å være klar over det spesielle med særskilte kostnader til våre vertskommunePUere. Det vil være mer riktig å trekke ut om lag 3.800 kr pr innbygger, og da er vi ikke veldig mye over gjennomsnittet i Telemark og KOSTRA-gruppe 11.
- Fortsatt svært høye netto utgifter til sosialtjenesten sammenlignet med andre.
- Fortsatt svært høye netto utgifter til barneverntjenesten sammenlignet med andre.
- Fortsatt stor andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning.
- Fortsatt betydelig lavere brutto driftsutgifter i kr pr km kommunal veg enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11, gjennomsnittet i Telemark, og landsgjennomsnittet.

2.3 Befolkningsutvikling

En vesentlig rammebetingelse for anslag på inntektene, er befolkningsutviklingen. I september ble det offentliggjort befolkningstall pr 01.07.2016 – med fordeling på aldersgrupper. Disse befolkningstall er grunnlag for utgiftsutjamningen i inntektssystemet for 2017. Det kan settes opp følgende oversikt over utviklingen fra 01.07.2014 til 01.07.2016:

Innbyggertall - Fordelt på aldersgrupper	01.07.2014	01.07.2015	01.07.2016	Avvik
				2015/2016
I alt	6 645	6 571	6 560	-11
0 - 1 år	133	110	104	-6
2 - 5 år	263	271	256	-15
6 - 15 år	770	741	731	-10
16 - 22 år	610	600	597	-3
23 - 66 år	3 656	3 635	3 634	-1
67 - 79 år	805	817	844	27
80 - 89 år	307	301	303	2
90 år og over	101	96	91	-5

Tabellen viser en bekymringsfull utvikling innenfor aldersgrupper som vi vet teller tungt i inntektssystemet. Det gjelder de yngste aldersgruppene (barnehage – grunnskole) spesielt.

2.4 Demografi og KOSTRA-analyse

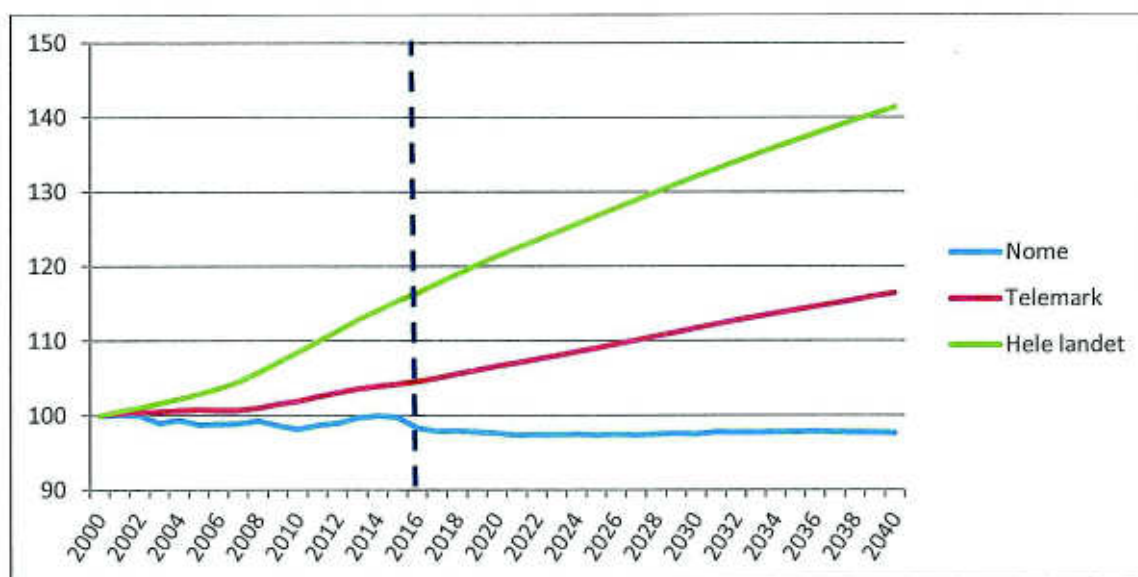
2.4.1 Demografi og kommuneøkonomi:

(Utdrag fra notat av Telemarksforskning v/Audun Thorstensen på oppdrag for Nome kommune. Notatet er vedlagt rådmannens budsjettframlegg i sin helhet).

I dette notatet har vi beregnet hvor store mer-/mindreutgifter Nome kommune kan få som følge av befolkningsutviklingen. Vi har basert oss på samme satser og metodikk som brukes av TBU i «makroberegningene» til bruk i kommuneopplegget.¹ Mens TBU bare har anslått demografikostnader for 2016 og 2017, har vi også sett på kostnadene i perioden fram mot 2020. TBU presiserer at beregningene må betraktes som grove anslag. Vi vil understreke at usikkerheten også vil øke når vi ser på flere år framover i tid. Vi tar ellers utgangspunkt i hovedalternativet («4M») fra de siste befolkningsframskrivningene til SSB.²

DEMOGRAFISKE FORHOLD / UTVIKLING

Fra 2016 til 2040 foreskriver SSB en befolkningsnedgang for Nome på 0,7 prosent, eller 43 personer. Til sammenligning er det forventet en vekst for fylket og landet på hhv. 11,4 prosent og 21,4 prosent. I figuren under er faktisk utvikling fra 2000 til 2016 videreført med SSBs framskrivninger fra 2017-2040.³

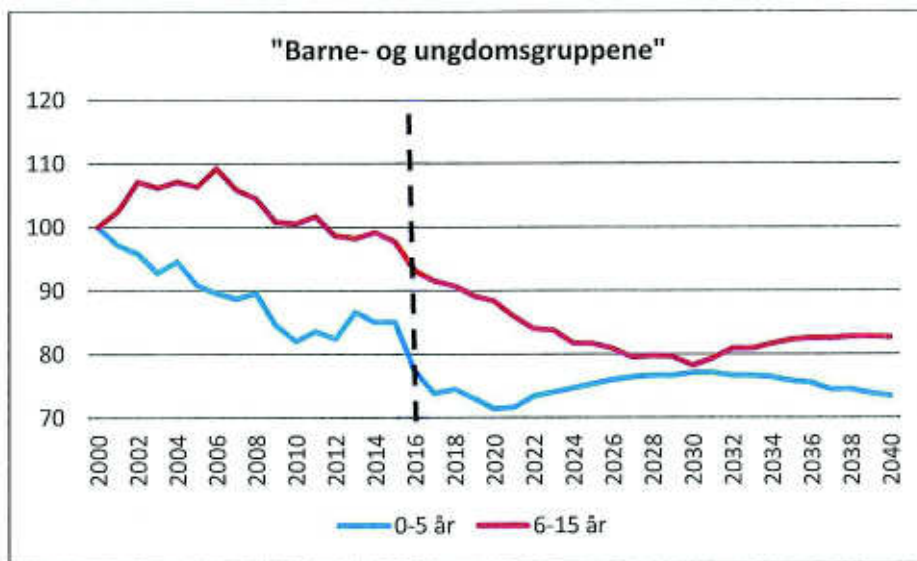

Figur 1 Befolkningsutvikling 2000–40, indeksert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB

¹ Jfr. TBU notat til første konsultasjonsmøte mellom staten og kommunesektoren mars 2016.

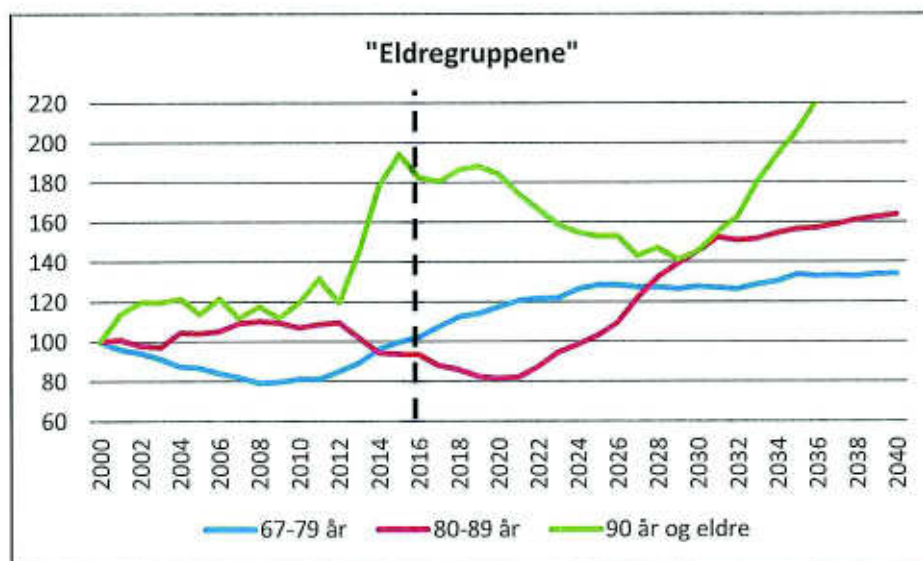
² Publisert 21. juni 2016.

³ Fra 2000 til 2016 har Nome hatt en befolkningsnedgang på -1,7 prosent, eller -114 personer. Telemark har hatt en befolkningsvekst på 4,5 prosent, mens det på landsbasis har vært en vekst på 16,4 prosent.

Figur 2 Utvikling i aldersgruppene 0-5 år og 6-15 år for Nome kommune 2000-2040, indeksert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB.

Ifølge SSB er det ventet en moderat/svak utvikling i de yngste aldersgruppene i de neste årene. Fra 2016 til 2040 foreskriver SSB en nedgang i aldersgruppene 0-5 år og 6-15 år på hhv. 5,0 prosent og 11,3 prosent. Til sammenligning er det for kommunen totalt anslått en nedgang på 0,7 prosent i samme periode.

Figur 3 Utvikling i aldersgruppene 67-79 år, 80-89 år og over 90 år for Nome kommune 2000-2040, indeksert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB.

Ifølge SSB vil antall personer i aldersgruppen 67-79 år øke kraftig i de neste årene. I aldersgruppen 80-89 år er det forventet en svak utvikling i de nærmeste årene, og en relativt kraftig vekst etter 2020. Antall personer i aldersgruppen over 90 år ventes å reduseres i de neste årene, for så å øke kraftig etter 2030.

Mer- og mindreutgifter i 2016 knyttet til den demografiske utviklingen – oppdaterte beregninger

Tabell 1 Mer- og mindreutgifter i 2016 knyttet til den demografiske utviklingen – oppdaterte beregninger. Nome kommune. Kilde: SSB/TBU/beregninger TF

	Endring folketall 2015 (%)		Mer-/mindreutgift 2016 (Mill. kr)	
	Anslag	Faktisk	Anslag	Oppdatert
0-5 år	1,5	-9,2	1,4	-4,4
6-15 år	-3,0	-4,7	-3,3	-5,0
16-18 år	-1,1	-0,4	-0,1	0,0
19-66 år	0,6	-0,9	0,5	-0,7
67-79 år	5,4	2,6	2,5	1,1
80-89 år	-1,3	-0,3	-0,7	-0,2
90 år og eldre	-13,1	-6,1	-5,4	-2,5
Sum	0,5	-1,4	-5,0	-11,6

I 2015 ble det beregnet mindreutgifter knyttet til anslått befolkningsutvikling på om lag 5,0 mill. kr i 2016. Det er nå anslått mindreutgifter på om lag 11,6 mill. kr som følge av den faktiske befolkningsutviklingen i 2015, dvs. om lag 6,5 mill. kr lavere enn fjorårets anslag. Svakere utvikling i de yngste aldersgruppene bidrar spesielt til å forklare at demografikostnadene ble lavere enn prognostisert.

Beregnete mer- og mindreutgifter i 2017 knyttet til den demografiske utviklingen

Tabell 2 Beregnede mer- og mindreutgifter i 2017 knyttet til den demografiske utviklingen. Nome kommune. Kilde: SSB/TBU/beregninger TF

	Anslått endring i folketall 2016		Mer-/mindreutgift 2016 (Mill. kr)
	Personeer	%	
0-5 år	-16	-4,5	-2,8
6-15 år	-13	-1,8	-1,9
16-18 år	7	2,7	0,1
19-66 år	-27	-0,7	-0,6
67-79 år	42	5,1	2,2
80-89 år	-18	-5,9	-3,1
90 år og eldre	-1	-1,1	-0,4
Sum	-26	-0,4	-6,5

På bakgrunn av SSBs framskrivninger for 2016, er det beregnet at Nome kommune kan få mindreutgifter på om lag 6,5 mill. kr i 2017. Nedgang i aldersgruppene 0-5 år, 6-15 år og 80-89 år trekker spesielt i retning av reduserte demografikostnader for Nome i 2017.

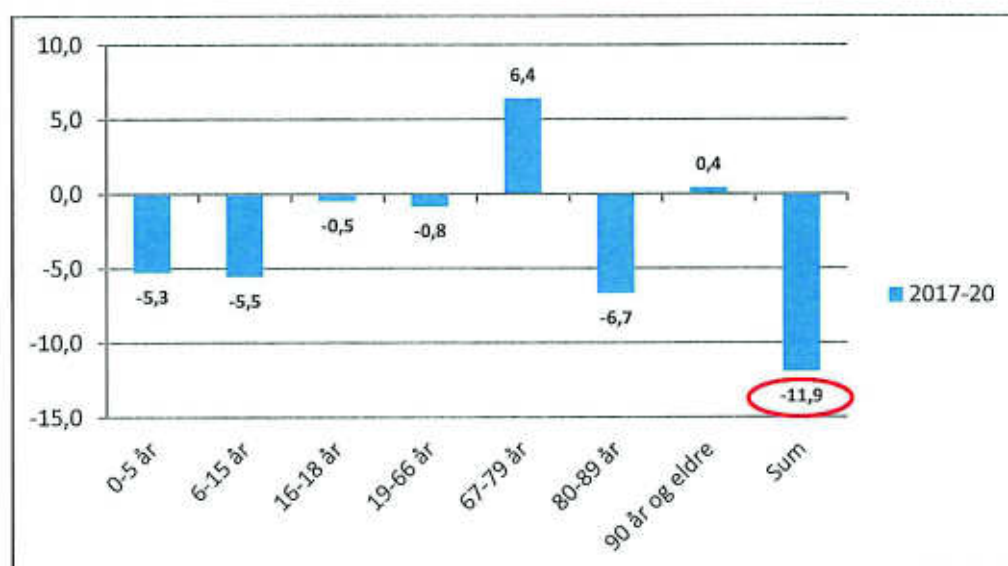
Under er det beregnet demografikostnader i perioden 2017-2020 (basert på opplegget fra TBU).

Tabell 3 Beregnede mer-/mindreutgifter 2017-20 knyttet til den demografiske utviklingen. Nome kommune. Faste mill. 2016-kr. Kilde: SSB/TBU/beregninger TF

	2017	2018	2019	2020	2017-2020
0-5 år	-2,8	0,2	-1,2	-1,4	-5,3
6-15 år	-1,9	-0,9	-1,9	-0,9	-5,5
16-18 år	0,1	-0,3	-0,2	-0,1	-0,5
19-66 år	-0,6	-0,2	0,3	-0,3	-0,8
67-79 år	2,2	2,1	0,7	1,4	6,4
80-89 år	-3,1	-1,2	-1,9	-0,5	-6,7
90 år og eldre	-0,4	1,3	0,4	-0,9	0,4
Sum	-6,5	1,0	-3,8	-2,6	-11,9

I perioden 2017-2020 anslås Nome kommune å få reduserte demografikostnader på om lag 11,9 mill. kr. Færre barn og unge i aldersgruppene 0-5 år og 6-15 år trekker isolert sett i retning av reduserte utgifter til barnehage og grunnskole. Flere eldre i aldersgruppene 67-79 år og 90 år og eldre bidrar isolert sett til økte utgifter til pleie- og omsorgstjenestene, mens færre eldre i aldersgruppen 80-89 år trekker noe i motsatt retning.

Figur 4 Beregnede mer-/mindreutgifter 2017-2020. Nome kommune. Akkumulert. Faste mill. 2016 kr. Kilde: SSB/TBU/beregninger TF

2.4.2 KOSTRA-analyse:

(Utdrag fra notat av Telemarksforskning v/Audun Thorstensen på oppdrag for Nome kommune, rådmannen. Notatet er vedlagt rådmannens budsjettframlegg i sin helhet).

Til bruk i KOSTRA- og effektivitetsanalyser, har vi utviklet en metode som gjør sammenligninger mer reelle, ved at det for gitte tjenesteområder tas høyde for forskjeller i utgiftsbehov mellom kommuner. Den faktiske ressursbruken på ulike tjenesteområder ses i

sammenheng med et nivå som vi kaller normert utgiftsbehov (basert på kommunens verdi på aktuell delkostandsnøkkel innenfor inntektssystemet). Vi beregner da et mer-/mindreforbruk målt mot dette normerte utgiftsnivået. Vi baserer oss på til enhver tid oppdaterte delkostnadsnøkler i inntektssystemet - for de syv tjenesteområdene barnehage, administrasjon, grunnskole, pleie og omsorg, kommunehelse, barnevern samt sosialtjenester.

I vurderingen av det samlede utgiftsnivået for alle tjenesteområdene tar vi dessuten høyde for kommunens nivå på korrigerte frie inntekter – for på den måten å gi et fullstendig bilde av om kommunen ligger høyere eller lavere på samlet ressursbruk enn hva det reelle inntektsnivået (og utgiftsutjevningen over inntektssystemet) skulle tilsi.

Vi vil imidlertid presisere at et slikt beregnet utgiftsnivå generelt ikke må oppfattes som en slags fasit på et «riktig» nivå. Beregningene er mer en illustrasjon på hvordan kommunen faktisk har tilpasset seg et forbruksnivå på de aktuelle tjenesteområdene i sum - sammenlignet med hva utgiftsbehovet (ifølge kriteriene i inntektssystemet) og de reelle, frie inntektene ideelt sett skulle tilsi. Dessuten skal det nevnes at frie inntekter ikke omfatter for eksempel utbytteinntekter og annen finansavkastning, og at kriteriene i inntektssystemet ikke inkluderer alle tjenesteområder.

Vi har i analysene basert oss på endelige/reviderte KOSTRA-data for 2015 og tall for tidligere årganger. For øvrig forutsettes det at kommunen har ført regnskapet i henhold til KOSTRA-veilederen. For å få et mest mulig fullstendig bilde av kommunens økonomiske nøkkeltall er det tatt utgangspunkt i KOSTRA-tall for kommunen som konsern.⁴

Sammendrag

Våre beregninger viser at Nome kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 68,8 mill. kr i 2015. Da er det ikke hensyntatt verken at kommunen tross alt hadde et høyere beregnet utgiftsbehov enn «gjennomsnittskommunen» (ca. 8 prosent i 2015), eller at kommunen hadde et nivå på korrigerte frie inntekter som lå 1 prosent under landsgjennomsnittet (ca. 3,3 mill. kr). I tillegg har vi tatt høyde for vertskommunetilskuddet (ca. 25 mill. kr i 2015).

⁴ Kommunekonsern består av kommunen og særbedrifter som utfører kommunale oppgaver for kommunen som kommunen ellers ville ha utført selv. Med særbedrifter menes kommunale foretak organisert etter kommuneloven kap. 11 og interkommunale selskaper organisert etter lov om interkommunale selskaper.

Beregningene viser at Nome kommune hadde merutgifter på om lag 21,6 mill. kr i forhold til kommunens «normerte og inntektsjusterte utgiftsnivå» i 2015.

Tjenesteområde	Mer-/mindreutgift 2015 (mill. kr) ift.		2014	2013	2012
	Landsgjennomsnittet	«Normert og inntektsjustert utgiftsnivå»	«Normert utgiftsnivå»	«Normert utgiftsnivå»	«Normert utgiftsnivå»
Barnehage	-9,0	1,0	3,4	1,7	6,0
Administrasjon	4,7	1,6	1,8	5,6	1,9
Grunnskole	6,3	7,3	2,3	3,5	-0,6
Pleie og omsorg	52,7	-3,6	-4,0	-11,1	-1,1
Kommunehelse	4,0	3,5	5,6	3,4	4,8
Barnevern	4,8	5,2	3,1	2,8	1,7
Sosialhjelp	5,3	6,6	5,6	3,3	3,5
Sum	68,8	21,6	17,7	9,3	16,6
Sum inntektsjust.		21,6	7,9	-0,3	3,8

(Tall fra 2014, 2013 og 2012 i samme tabell satt inn av rådmannen)

KOSTRA-analysen viser altså at Nome kommune brukte 21,6 mill. kroner mer på tjenesteytinga innenfor de angitte aktivitetsområdene enn det vi burde bruke når vi korrigerer for «utgiftsbehovet» og inntektsnivået. Vi bruker altså 21,6 mill. kroner mer enn vi egentlig har råd til med de inntektene vi har.

I en situasjon hvor vi må endre prioriteringen på bruken av økonomiske ressurser, eller det ganske enkelt må brukes mindre for å unngå underskudd, er det altså på disse områdene kostnadene bør reduseres.

Dersom vi ikke klarer å redusere kostnadene på disse viktige områdene må vi enten få større refusjoner for merkostnadene gjennom økt skjønn og/eller forbedrete kriterier i inntektssystemet, eller vi må kutte mer enn vi bør hvor det er god balanse mellom behov og forbruk. Det er dette siste som skaper størst intern «støy» ved at områder som har en balansert drift må overføre ressurser til virksomhetsområder som har et overforbruk.

Dette overforbruket er delvis et resultat av en utvikling over tid, delvis systematisk og også i noen grad tilfeldig. Sett med rådmannens øyne, og i en situasjon hvor ressursbruken må nedjusteres, må en intensivert innsats mot forebygging og effektivisering på disse områdene, over tid, kunne utløse innsparing, samtidig som tjenesteproduksjonen til innbyggerne blir minst like god som ellers i landets kommuner. I tillegg må arbeidet med å synliggjøre systematisk underdekning av behovet for skjønn, eller feil i inntektssystemets kriterier, forsterkes overfor regionale og sentrale myndigheter.

Det skjer en dramatisk endring av vår økonomiske ubalanse fra 2014 til 2015. Det kan delvis tilskrives ytterligere forverring av merforbruket, men skyldes først og fremst at vi har gått fra

et nivå på frie inntekter i 2014 på 103 (3% over landsgjennomsnittet) til et nivå på 99 (1 % under landsgjennomsnittet) i 2015! Jfr. Tabell 2 under.

Vår evne til å handtere et gitt merkostnadsnivå er dermed betydelig svekket. Vi har ikke et merinntektsnivå å bære merkostnader med. Det aller meste av økonomisk balanse må hentes inn gjennom kostnadsreduksjoner!

Korrigerte frie inntekter – en indikator på kommunens reelle inntektsnivå

Korrigerte frie inntekter viser nivået på de frie inntektene (rammetilskudd og skatt) justert for variasjon i utgiftsbehov (ifølge kriteriene i inntektssystemet). Indikatoren viser dermed inntekts- og utgiftssiden samlet. Kommuner med et lavt beregnet utgiftsbehov (= «billig» i drift) får justert opp sine inntekter, mens kommuner med et høyt beregnet utgiftsbehov (= «dyre» i drift) får justert ned sine inntekter.

Tabellen under viser korrigerte frie inntekter for Nome og andre sammenlignbare «gruppe-11 kommuner» i Telemark. Nivået (i prosent av landsgjennomsnittet) er vist både med og uten eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter.

Tabell 4 Frie inntekter i 2015 korrigeret for variasjoner i utgiftsbehov. Tabellen viser pst. av landsgjennomsnittet av inntekt per innbygger. Landsgjennomsnittet = 100. Kilde: KMD

	Korrigerte frie inntekter ekskl. E-skatt og konsesjonskraftinnt.	Korrigerte frie inntekter inkl. E-skatt og konsesjonskraftinnt.
Nome	96	99
Notodden	98	104
Kragerø	98	101
Bø	99	100
Telemark	97	102
Landet	100	100

Nome kommune lå 1 prosent under landsgjennomsnittlig nivå for utgiftskorrigerte frie inntekter (inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter) i 2015. Kommunen må slik sett sies å være en middelinntektskommune. I KOSTRA er kommunen som nevnt plassert i kommunegruppe 11, dvs. mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger og middels frie disponible inntekter. Kommunens inntektsnivå er i sin tur styrende for det tjenestenivået kommunen kan levere til innbyggerne.

Kostnadsnøkkelene eller utgiftsbehovet kan dekomponeres i sju ulike delkostnadsnøkler. For kommunen samlet bidro delkostnadsnøkkelene på administrasjon, pleie og omsorg og kommunehelse til å trekke opp utgiftsbehovet med 11,6 prosent, mens delkostnadsnøkkelene på barnehage, grunnskole, barnevern og sosialtjeneste trakk ned utgiftsbehovet med 3,5 prosent. Nome fikk f.eks. beregnet en behovsindeks på delkostnadsnøkkelene for pleie og omsorg som innebærer at kommunen framstod som ca. 31,1 prosent mer kostnadskrevende å drive enn gjennomsnittskommunen. På delkostnadsnøkkelene for barnehage ble kommunen beregnet å være om lag 18,4 prosent mindre kostnadskrevende å drive enn gjennomsnittskommunen.

Tabell 5 Utslag på delkostnadsnøkler i inntektssystemet (utgiftsutjevningen) 2015. Nome kommune.
Kilde: KMD, beregninger ved Telemarksforskning.⁵

Delkostnadsområder	Vekt	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til kostnadsindeks
Barnehage	0,1621	0,8160	-3,0 %
Administrasjon	0,0967	1,1308	1,3 %
Grunnskole	0,2904	0,9985	-0,0 %
Pleie og omsorg	0,3274	1,3112	10,2 %
Kommunehelse	0,0425	1,0378	0,2 %
Barnevern	0,0324	0,9725	-0,1 %
Sosialhjelp	0,0484	0,9262	-0,4 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,0810	8,1 %

Tabell 6 på neste side viser hvordan det «normerte utgiftsnivået» fordeler seg på de ulike KOSTRA-funksjonene i 2015 og til sammenligning 2014, 2013 og 2012. Ved en nærmere analyse kan det vise seg at utgifter er rapportert feil på de ulike funksjonene, slik at for eksempel kostnader som skulle ha vært ført på funksjon 211 i stedet er ført på 201. Dessuten kan det være tilfelle at kostnader som er ført på administrasjon skulle ha vært henvist til andre funksjoner, til tjenesteområdene.

I sum synliggjør tabellen allikevel både nivå og fordeling av «mer- og mindreforbruket» på de ulike funksjonene - med unntak av usikkerheten knytta til «Vertskommunetilskuddet».

Det er grunn til å merke seg at «**merforbruket**» på funksjonene Sosialhjelp (F242,243,281), Barnevern (244,251,252), Kommunehelse (F232,233,241) og Grunnskole (F202,215,222,223) i sum **beløper seg til 22,6 mill. kroner i 2015.**

Nome kommune vil ikke makte å oppnå en bærekraftig økonomisk balanse uten at kostnadene på disse områdene reduseres, at skjønnsnivået økes og/eller at kriteriene i inntektssystemet endres i en retning som gir bedre kostnadsdekning for kommunen.

⁵ I vedlegget har vi dokumentert hvilke faktorer som påvirket den enkelte delkostnadsnøkkel i 2015.

Tabell 6 Mer-/mindreutgifter fordelt på KOSTRA-funksjoner i forhold til landsgjennomsnittet, «normert utgiftsnivå» og «normert og inntektsjustert utgiftsnivå». Nome kommune 2015. Mill. kr. Kilde: KOSTRA (konsern)/KMD, beregninger ved Telemarksforskning.

	Landsgjennomsnittet	«Normert og inntektsjustert utgiftsnivå» 2015	"Normert utgiftsnivå" i inntekts-systemet 2014	"Normert utgiftsnivå" 2013	"Normert utgiftsnivå" 2012
Barnehage (F201, 211, 221)	-9,0	1,0	3 371	1 721	5964
201 Førskole	-8,1	0,6	2 666	791	4381
211 Styrket tilbud til førskolebarn	-2,9	-2,2	-2 118	-1 950	-1724
221 Førskolelokaler og skyss	1,9	2,6	2 823	2 880	3305
Administrasjon og styring (F100, 110, 120, 121, 130)	4,7	1,6	1 751	5 629	1896
100 Politisk styring	0,3	0,0	638	259	680
110 Kontroll og revisjon	0,4	0,3	215	192	193
120 Administrasjon	5,9	3,6	3 054	6 852	2219
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	-1,2	-1,4	-1 273	-914	-564
130 Administrasjonslokaler	-0,6	-0,9	-883	-761	-633
Grunnskole (F202, 215, 222, 223)	6,3	7,3	2 293	3 475	-618
202 Grunnskole	7,7	8,6	3 928	5 441	2534
215 Skolefritidstilbud	0,3	0,4	95	1 314	105
222 Skolelokaler	-2,6	-2,5	-2 287	-3 662	-3057
223 Skoleskyss	0,9	0,9	557	383	644
Pleie og omsorg (F234, 253, 254, 261)⁶	52,7	-3,6	-4 027	13 058	22207
234 Aktivisering eldre og funksjonshemmede	7,0	3,3	4 395	6 066	6119
253 Pleie, omsorg, hjelp i institusjon	11,2	-9,7	-11 405	-654	-379
254 Pleie, omsorg, hjelp i hjemmet	36,3	6,7	6 554	11 133	19542
261 Botilbud i institusjon	-1,7	-3,9	-3 571	-3 486	-3079
Kommunehelse (F232, 233, 241)	4,0	3,5	5 623	3 404	4801
232 Forebygging - skole- og helsestasjonstjeneste	0,3	0,2	778	552	2409
233 Forebyggende arbeid, helse og sosial	-0,3	-0,3	-279	-264	-491
241 Diagnose, behandling, rehabilitering	3,9	3,6	5 125	3 115	2882
Barnevern (F244, 251, 252)	4,8	5,2	3 116	2 812	1703
244 Barneverntjeneste	0,1	0,2	-233	38	-512
251 Barneverntiltak i familien	-2,6	-2,5	-2 395	226	1384
252 Barneverntiltak utenfor familien	7,3	7,6	5 744	2 548	834
Sosialhjelp (F242, 243, 281)	5,3	6,6	5 588	3 332	3544
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	-0,3	0,1	-59	-1 189	-333
243 Tilbud til personer med rusproblemer	-1,6	-1,5	-1 191	-883	-1459
281 Økonomisk sosialhjelp	7,3	7,9	6 839	5 403	5342

⁶ Hensyntatt vertskommunetilskuddet på 25,112 mill. kr i 2015.

3. Økonomiske hovedutfordringer i planperioden

3.1. Gjennomgang av hovedutfordringene

Til formannskapetets signalmøte i september, forelå en presentasjon av de økonomiske hovedutfordringene. Denne omtalen tas inn i dokumentet nedenfor:

«I en innledende økonomiplanprosess er det viktig å drøfte de mer overordnede økonomiske utfordringene for kommunen. Disse utfordringene bør være basis for det videre arbeid mot endelig budsjett og økonomiplan med vedtak i desember.

Regnskap 2015 kom ut med et driftsmessig underskudd på om lag 2,6 mill. kr. Akkumulert underskudd utgjør om lag 10,6 mill. kr. Det er grunn til å minne om at denne ubalansen må ses i lys av det relativt lave rentenivået vi over lang tid har hatt.

Kommunens økonomi kjennetegnes av svært få reserver sett i forhold til den totale omsetning. Vi er svært sårbar for å imøtekomme uforutsette forhold.

Økonomiske nøkkeltall.

De siste årene har fokus vært på en del overordnede økonomiske nøkkeltall. Det har vært et siktemål å knytte noen konkrete målsettinger til disse nøkkeltallene. Det er viktig å få til en god politisk forankring, og det er viktig å drøfte seg fram til et realistisk mål for nivå på disse nøkkeltallene.

Omtalen av disse nøkkeltallene i årsberetningen for 2015 så slik ut:

Nøkkeltall 1: Økonomisk balanse målt ved netto driftsresultat

Driftsregnskapet for 2015 viser at kommunens samlede driftsinntekter inkl. utbytte er på om lag 616,1 mill. kr. Vi har over flere år opplevd en betydelig inntektsvekst år for år, men inntektene har «flatet ut» de 2 siste årene. Samtidig har det vært en betydelig kostnadsvekst over flere år. I 2015 er det en vekst på kun 1,8 % sammenlignet med 2014, men det er inkludert en lettelse anslått til om lag 6 mill. kr (halvårseffekt) når det gjelder arbeidsgiveravgiften.

I 2015 kommer Nome kommune ut med et netto driftsresultat som formelt sett er negativt med 9,9 mill. kr, dvs. – 1,6 % sammenholdt med totale driftsinntekter. Som kjent er det et sunnhetstegn ved en vurdering av kommunens økonomiske stilling dersom netto driftsresultat utgjør 1,75 % av driftsinntektene. I så fall burde netto driftsresultat vært + 10,8 mill. kr. Dette innebærer at regnskapet for 2015 viser at størrelsen netto driftsresultat har et avvik på 20,7 mill. kr fra det som er definert som «sunn økonomiforvaltning».

Hovedutfordringen framover blir å etablere reelle, positive netto driftsresultat slik at en kan bygge en tilstrekkelig buffer for å imøtekomme uforutsette driftsutgifter gjennom året, og ha mulighet til en sunn egenkapital i kommende investeringer. Med henvisning til drøftingene i økonomiplanen for 2016 – 19, må det være en målsetting på kort sikt å etablere netto driftsresultat som utgjør 1 % av totale driftsinntekter, dvs. i overkant av 6

mill. kr. Avlagt regnskap for 2015 viser at vi har beveget oss bort fra denne målsettingen.

Nøkkeltall 2: Disposisjonsfond i % av driftsinntekter

Merforbruket i 2015 medførte at vi i regnskapsavslutningen måtte stryke en budsjettert avsetning til disposisjonsfond flyktninger på kr 1,5 mill. Regnskapet for 2015 viser ingen beholdning av disposisjonsfonds – en svært bekymringsfull utvikling.

Med henvisning til økonomiplanen for 2016 – 19, vil det være en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter (i overkant av 12 mill. kr) innen utgangen av planperioden. På kort sikt kan denne målsettingen være umulig å oppnå i og med at merforbruket i 2014 og 2015 på om lag 10,6 mill. kr må ha 1.prioritet.

Nøkkeltall 3: Netto lånegjeld i % av driftsinntekter

Kommunens samlede lånegjeld har i 2015 gjort et kraftig steg oppover. Vi er i for stor grad avhengig av lånefinansiering for å gjennomføre investeringer.

I økonomiplanen for 2016 – 19 er det satt en målsetting for økonomiplanperioden å begrense netto lånegjelds andel til maksimalt 80 % i forhold til totale driftsinntekter. Regnskap for 2015 viser at denne nøkkelstørrelsen har økt fra om lag 73 % til nær 85 %. Lånefinansierte investeringer må begrenses i de neste åra dersom låneandelen skal reduseres i samsvar med målsettingen.

Nøkkeltall 4: Avvik fra budsjett

Økonomistyringa av de ulike hovedansvarsområdene er basert på netto budsjetttrammer, dvs. at inntekter som tilhører ansvarsområdet er trukket fra brutto utgifter. I opprinnelig budsjett for 2015 ble det samlet stilt til disposisjon netto om lag 380,5 mill. kr. Ved budsjettreguleringer gjennom året ble det tilført om lag 2,7 mill. kr slik at gjeldende nettobudsjett for driftsområdene utgjorde 383,2 mill. kr. Regnskapet viser forbruk på om lag 397,2 mill. kr, og samlet sett var det netto merforbruk i driftsområdene på om lag 14 mill. kr. Merforbruket utgjør om lag 3,7 % av det samlede netto budsjett stilt til disposisjon for virksomhetene.

Oversikten over avvik mellom budsjett og regnskap i 2015, viser merforbruk i hovedsak på 3 driftsområder: Administrative og politiske fellestjenester, skole- og barnehagesektoren, og helse- og omsorgssektoren. De øvrige driftsområder har stort sett holdt seg innenfor vedtatt ramme. Rådmannen viser til gjennomgang av hvert enkelt driftsområde, der det redegjøres nærmere for avvikene mellom budsjett og regnskap.

Med henvisning til økonomiplanen for 2016 – 19, er det lagt vekt på fortsatt å utarbeide realistiske budsjetter med tett oppfølging og fokus på kostnadskontroll i budsjettåret. Det var i 2015 en målsetting å begrense det samlede budsjettavviket for driftsområdene til maks 0,6 % av netto driftsbudsjett slik som i regnskap 2012. Merforbruket i 2015 på 3,7 % viser et betydelig avvik fra denne målsettingen, noe det er grunn til å ta på alvor. Som det framgår av regnskapet, har kommunen ikke

økonomiske reserver som umiddelbart kan «fange opp» de overskridelser vi har pådradd oss i 2014 og 2015.

Vurdering av nøkkeltallene for kommende planperiode:

Nøkkeltall 1: Økonomisk balanse målt ved netto driftsresultat

Det har over lang tid vært en generell tilrådning at netto driftsresultat bør være 3 % av samlede driftsinntekter. Etter bortfall av momskompensasjon for investeringer fra driftsregnskapet, er anbefalt nivå redusert til 1,75 %. Det bør fortsatt være en målsetting i Nome å planlegge for et netto driftsresultat på 1 %.

KOSTRA-statistikk for 2015 viser (2014-tall i parentes):

- Nome:	- 1,6 %	(-0,3 %)
- KOSTRA-gruppe 11:	2,1 %	(0,8 %)
- Telemarkskommunene:	1,9 %	(0,5 %)
- Landet utenom Oslo:	2,7 %	(1,0 %)

Nøkkeltall 2: Disposisjonsfond i % av driftsinntekter

Kjennetegn med Nome over tid er at vi har manglet buffer i form av disposisjonsfonds. Å følge opp målsettingen fra tidligere prosesser om å etablere et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden vil bli særdeles krevende.

KOSTRA-statistikk for 2015 viser:

- Nome:	0,0 %	(0,7 %)
- KOSTRA-gruppe 11:	3,4 %	(2,7 %)
- Telemarkskommunene:	4,0 %	(3,6 %)
- Landet utenom Oslo:	5,7 %	(5,3 %)

Nøkkeltall 3: Netto lånegjeld i % av driftsinntekter

Målsettingen har tidligere vært å ikke øke netto lånegjelds andel sammenholdt med regnskap 2012 (72 %).

KOSTRA-statistikk for 2015 viser:

- Nome:	84 %	(72 %)
- KOSTRA-gruppe 11:	80 %	(75 %)
- Telemarkskommunene:	81 %	(80 %)
- Landet utenom Oslo:	73 %	(70 %)

For Nome har lånegjelds andel av driftsinntekter vært over 80 % for noen år siden, men er redusert over en periode til tross for relativt høye låneopptak. Med den gjennomførte skoleutbyggingen øker dette nøkkeltallet (fra 72 % i regnskap 2014 til 84 % i regnskap 2015). Å opprettholde en målsetting på 72 % er urealistisk. Måltallet i ny planperiode foreslås satt til 80 % innen utgangen av planperioden.

Nøkkeltall 4: Avvik fra budsjett

Ideelt sett kan en tenke seg at målet er et budsjett uten avvik. Telemarksforsking har tidligere anbefalt et avvik på 0,5 – 1 % som maks avvik for dette nøkkeltallet.

Med henvisning til årsberetningen for 2015, ble netto merforbruk samlet for driftsområdene beregnet til 3,7 %. Dette er ikke tilfredsstillende.

Vi har i de siste års budsjett- og økonomiplan-prosesser lagt vekt på å legge realistiske budsjetter. Det forutsetter at en har god, løpende oversikt over kostnadsutviklingen innenfor tjenestoområdene. Det er viktig med god prosess for å få fram alle konsekvensjusteringer av eksisterende drift. Eventuelle forslag om reduksjon av driftsnivået gjennomføres ikke uten at en samtidig beskriver konkret hvilke konsekvenser dette får for tjenestenivået. Dersom en ikke er nøye her, vil budsjettoverskridelser lett oppstå.

Det er tidligere fastsatt et måltall om budsjettavvik på **maks 0,6 %** (slik som i regnskap 2012). Det bør være oppnåelig dersom en holder oppe fokus på kostnadskontroll gjennom budsjettåret. Dette måltallet foreslås lagt til grunn for budsjettårene i planperioden.

3.2. Formannskapetets signaler.

I formannskapetets signalmøte 8. september, ble gjennomgangen av de økonomiske hovedutfordringene oppsummert slik, jfr. vedtak sak 53/16 pkt. 3 slik det er gjengitt nedenfor:

For det videre arbeid med budsjett 2017, og økonomiplan for 4-årsperioden til 2020, legges følgende overordnede, økonomiske målsettinger og forutsetninger til grunn:

Målsetting for økonomiske nøkkeltall:

- *I tråd med prinsippet om sunn økonomiforvaltning, skal det i planperioden legges opp til en gradvis forbedring av kommunens årlige netto driftsresultat. Målsettingen er å etablere et netto driftsresultat som utgjør 1 % av totale driftsinntekter.*
- *Det er en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden.*
- *Det er en målsetting for planperioden å begrense netto lånegjelds andel til maksimalt 80 % i forhold til totale driftsinntekter.*
- *Det skal fortsatt legges vekt på å utarbeide realistiske budsjetter med vekt på tett oppfølging og fokus på kostnadskontroll i budsjettåret. Det er en målsetting å begrense det samlede budsjettavviket for driftsområdene til maks 0,6 % av netto driftsbudsjett.*

Rådmannens arbeid med budsjett og økonomiplan utover høsten, har vært basert på forannevnte, overordnede økonomiske signaler fra formannskapet. Budsjettsituasjonen har imidlertid vist seg å være svært krevende. Både erfaringene fra plan- og økonomimelding 2/2016 om budsjettutviklingen for inneværende år, og de rammebetingelser som kommer til uttrykk ved framlegg av Statsbudsjettet i oktober, gjør det særdeles krevende å følge opp de nevnte målsettingene.

4 Driftsbudsjettet: Fellesinntekter og fellesutgifter

Nedenfor redegjøres for de vurderinger som rådmannen har foretatt vedr fellesinntekter og fellesutgifter. Konkrete beløp framgår i talldelen - budsjettskjema 1 A og 1B: Hovedrammer drift for økonomiplan-perioden 2017 – 2020 (vedlegg 1 i talldelen).

4.1. Fellesinntekter

Fellesinntekter er i vårt økonomi-opplegg de overordnede inntekter som ikke inngår som sektorinntekter innenfor ansvarsområdenes netto driftsrammer. Sektorinntektene er øremerkede tilskudd og egenbetaling mv. fra brukerne av kommunale tjenester som ansvarsområdet omfatter.

Skatt på formue og inntekt + Rammetilskudd (Kommunens "frie" inntekter)

Samlet er det for 2017 foreslått å budsjettere med 363,6 mill. kr, som er en vekst på 2,7 % i forhold til regulert budsjett for 2016. Beløpet er fordelt med rammetilskudd på 215,2 mill. kr, og 148,4 mill. kr i skatt på formue og inntekt.

Som for tidligere år, ligger det i rammetilskuddet en kompensasjon for nye oppgaver som kommunen skal gjennomføre fra neste år. Det henvises til omtale i pkt. 2.1 foran (eksempel: tidlig innsats i skolen, rusomsorg).

Rammetilskuddet består av 3 elementer:

- Utgiftsutjamningen (basert på objektive kriterier, bl.a. folketall og aldersfordeling).
- Inntektsutjamning (basert på løpende skatteinngang i forhold til landsgjennomsnitt pr innbygger).
- Skjønnsmidler

Når det gjelder utgiftsutjamningen er den fastlagt – i og med at det er folketall og aldersfordeling pr 01.07.2016 som legges til grunn. Hovedrevisjon av inntektssystemet innebærer en omlegging av kriterier og vektorer med virkning fra 2017. Fortsatt er antall innbyggere, og alderssammensetning svært utslagsgivende. Befolkningsutviklingen i Nome kommune innebærer at vi stadig samlet sett får en reduksjon i utgiftsutjamningen. Begrunnelsen for reduksjon, er at Nome kommune pr definisjon skal være en mer lettdreven kommune når vi blir færre å yte tjenester for.

I budsjettforslaget forholder rådmannen seg til de anslag som framgår av KS prognosemodell. Distriktstilskudd Sør-Norge gir i 2017 en gevinst for Nome (ca. en halv million kr). Tap vedr strukturkriteriet er hensyntatt. Nedtrapping av trekket foretatt i 2015 vedr arbeidsgiveravgiftsendring, innebærer en gradvis forbedring som er hensyntatt i prognosen.

Inntektsutjamningen vil i 2017 være basert på folketall pr 01.01.2017, og fra tidligere år har vi erfaringer med en inntektssvikt i forhold til de første prognosene på høsten. I budsjettanslaget er det lagt til grunn en forutsetning at folketallet stabiliserer seg på nivå pr 01.07.2016 (6.560).

Skjønnsmidler: Vi skiller mellom ordinært skjønn, og skjønn til kompensasjon for arbeidsgiveravgift. For 2017 er vi tildelt 9 mill. kr i samlede skjønnsmidler.

Komp. arbeidsgiveravgift: Overgangsordningen skissert i Kommuneproposisjonen for 2016, innebærer forventninger om å opprettholde skjønn så lenge det ligger et trekk i den faste delen av inntektssystemet. Skjønnets forutsettes redusert lineært med 2 mill. pr år fra et anslått, reelt nivå i 2015 på 10 mill. kr;

2016: 8 mill. kr

2017: 6 mill. kr

2018: 4 mill. kr

2019: 2 mill. kr

Denne forutsetning er lagt inn i prognosen.

Ordinært skjønn: Vi har over tid hatt en løpende dialog med Fylkesmannen om de kostnadstunge tjenestene (eksempelvis barnevern, sosialhjelp, ressurskrevende brukere). Vi mener å ha fått et visst gjennomslag, og definerer 3 av de 9 tildelte millionene for 2017 å være en kompensasjon for slike forhold.

Når det gjelder årene 2018 – 2020 er det for samlet rammetilskudd + skatt lagt til grunn en gjennomsnittlig realvekst pr år. Erfaringer fra de siste års kommuneopplegg, tilsier at en ikke bør være for optimistisk. Mye avhenger av innbyggerutviklingen, og det må heller ikke legges inn for høye anslag knyttet til skjønnets.

- **Eiendomsskatt**

Gjeldende økonomiplan forutsetter en reduksjon fra 7 til 6 promille med virkning fra 2017. Dette oppfattes som et retningsgivende politisk signal, som må veies opp mot den situasjon vi er i med ROBEK-status, og manglende underskuddsinndekking.

Rådmannen legger i budsjettforslaget til grunn at en skal oppnå samme inntektsmål for 2017 som for regulert budsjett 2016, dvs. 22,8 mill. kr. For årene 2018 – 2020 er inntektsmålet redusert med om lag 2 mill. kr reelt.

Fra med 2017 åpnes opp for å gjennomføre en omtaksering. Dette medfører et betydelig arbeid, og det må eventuelt settes av penger i budsjettet til gjennomføringen. En eventuell omtaksering vil kunne ta til å gjelde fra 2018.

Rådmannen foreslår en videreføring av dagens takster, og utskrivning med dagens makssats 7 promille. Et alternativ til dette, kan være å vedta en kontorjustering av takstbeløpet med inntil 10 % av gjeldende takst. Et slikt alternativ vil innebære at promillesatsen kan settes ned til om lag 6 promille, og en vil oppnå det samme inntektsmålet som foreslått i budsjettet.

Rådmannen vil avvente nærmere politiske signaler til spørsmålet om omtaksering/kontorjustering av takstbeløp. For 2017 er rådmannens forslag:

Eiendomsskatt på næringseiendommer og verker/bruk skrives ut med en skattesats på 7 promille, og forventet inntekt er anslått å utgjøre 8,6 mill. kr.

Eiendomsskatt på boliger etc. skrives ut med 7 promille etter gjeldende takstgrunnlag. Forventede inntekter er på om lag 14,2 mill. kr.

- **Inntekter fra konsesjonskraft**

Denne budsjettposten er for 2016 anslått til 1 mill. kr, men mye tyder på at den er anslått for høyt. For 2017 og planperioden er årlig budsjettbeløp nedjustert til kr 770.000.

Det er økonomisk sårbart å benytte disse inntektene i saldering av drifta. Det er usikre inntekter som burde i sin helhet vært avsatt til fonds, eventuelt brukt til konkrete næringstiltak. Dette behovet forsterkes når nå RDA-midlene er faset ut, og det i tillegg stilles strenge krav til bruken av næringsfondet.

Nye beregninger fra NVE vedr kraftgrunnlag, konsesjonsavgifter og konsesjonskraft for Aall-Ulefoss kraftverk, Vrangfoss kraftverk, og Eidsfoss kraftverk, tilsier at det på sikt (2018) vil tilføre kommunen mer inntekter på denne posten. Hvor mye er ikke mulig å gi nøyaktige anslag på nå.

Andre generelle statstilskudd:

- **Rente/avdragskompensasjon omsorgsboliger/sjueheim/skoleutbygging/kirker**
Kommunen har over tid gjennomført investeringer som Staten årlig gir rentekompensasjon (i noen tilfeller også avdragskompensasjon) for. Beregningene foretas med grunnlag i gjennomsnittlig flytende rente i Husbanken. Som følge av redusert rentenivå de siste årene, blir følgelig anslaget på kompensasjonen noe lavere.

Kompensasjonen omfatter:

- Omsorgsboliger
- Nome sjueheim
- «Ny» og «gammel» skoleutbygging ved Lunde 10-årige skole
- Investeringskompensasjon i forbindelse med grunnskolereformen i 1997
- Orgel i Holla kirke

Samlet anslag for rentekompensasjon tidligere års investeringer er på 2,170 mill. kr for 2017.

- **Vertskommunetilskudd drift statlig mottak Dagsrud**

Det er forutsatt at kommunen driver mottak i hele planperioden. Budsjettet baseres på ordinær drift med 180 plasser, og ingen tilleggs plasser. Inntektsnivået må justeres ned (til 2,350 mill. kr) sammenlignet med 2016 (om lag 2,6 mill. kr).

- **Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede**

Tilskuddet har sin bakgrunn i HVPU-reformen, som ble gjennomført tidlig på 1990-tallet. På det tidspunktet overtok 33 kommuner i landet, deriblant Nome, ansvaret for en rekke beboere hjemmehørende i andre kommuner. Formålet med den øremerkede tilskuddsordningen er å kompensere vertskommunene for de beboere som valgte å bli boende i institusjonskommunen. I Nome er det nå 17 beboere som gir grunnlag for tilskudd i 2017, dvs. at 1 beboer er falt fra, og det utløser om lag kr 650.000 i mindre tilskudd sammenlignet med inneværende år.

Gjennom LVSH (Landssammenslutningen av vertskommuner for sentralinstitusjoner i det tidligere HVPU) har det i mange år vært jobbet aktivt for å skjerme denne tilskuddsordningen – både for innlemming i det generelle rammetilskuddet, og for å unngå for store endringer i inntekt fra ett år til et annet på grunn av frafall av beboere. En ny og forbedret skjermingsordning ble innført med virkning fra 2011. Tilskuddsordningen er til løpende vurdering fra statlig hold, og en har ingen garanti for hvor lenge gjeldende skjermingsordning blir opprettholdt.

I budsjettforslaget for 2017 er det ført opp om lag 25,1 mill. kr i vertskommunetilskudd. Ved dødsfall/flytting i beboergruppa vil som sagt tilskuddet bli redusert. For årene 2018 – 2020 er det i tallmaterialet ikke synliggjort noen realnedgang.

- **Integreringstilskudd flyktninger**

Tilskuddet for 2017 er ført opp med til sammen kr 26,370 mill. kr. Anslaget er basert på ny, oppdatert gjennomgang med NAV-leder. Det forutsettes bosetting av til sammen 63 personer i 2016 (35 + 28 familieegjenforeninger). Dette er lagt til grunn i beregningene.

For 2017 – 2019 har vi fra tidligere et bosettingsvedtak i kommunestyret på 30 nye i 2017, 25 nye i 2018, og 25 nye i 2019. Dette er lagt til grunn i prognosen. Selv om revidert anmodningsbrev tilsier en reduksjon til 25 for 2017, vil familieegjenforeninger i tillegg innebære at inntektsanslaget opprettholdes.

Sammenlignet med inntektsnivået i 2017, vil det bli en reduksjon i øvrige år i planperioden. Det er derfor viktig at en dimensjonerer utgiftene i forhold til dette. Inntektene på denne posten var i 2014 på om lag 8,2 mill. kr, dvs. en økning med 18 mill. kr til 2017-budsjettet.

Utgifter knyttet til arbeidet med å bosette nye flyktninger, er innarbeidet i netto driftsrammer for de ulike sektorer. Det vises til omtale under de enkelte rammeområder i kap 6. En oversikt over hvilke driftsområder som er styrket på grunn av økt bosetting i 2016, og kommende planperiode, viser følgende:

	2016	2017	2018	2019	2020
NAV Nome	3 700	3 700	3 700	3 700	3 700
Flyktningekoordinator	600	600	600	600	600
Økonomisk sosialhjelp (styrking oppr. 16-budsj)	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
Etableringsutgifter	400	400	400	400	400
Økonomisk sosialhjelp (PLØM 1/16)	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Oppvekstsektoren	5 700	5 700	5 700	5 700	5 700
Tospråklig fagopplæring 50 % Lunde 10- årige	300	300	300	300	300
Økt bemanning barnehager	325	325	325	325	325
80 % stilling programrådgiver VO	500	500	500	500	500
Introduksjonsstønad	2 575	2 575	2 575	2 575	2 575
Styrking VO (PLØM 2/2016)	500	500	500	500	500
Styrking barnehage (PLØM 2/2016)	200	200	200	200	200
Styrking grunnskole (PLØM 2/2016)	1 300	1 300	1 300	1 300	1 300
Helse og omsorg	2 575	2 575	2 575	2 575	2 575
Helsesøster-stilling	600	600	600	600	600
Familieveilederstilling (PLØM 2/2016)	240	240	240	240	240
Styrking barnevern (PLØM 2/2016)	1 735	1 735	1 735	1 735	1 735
Teknisk sektor	-	500	500	500	500
Oppfølging eiendomsavdelingen		500	500	500	500
Sum fordelt	11 975	12 475	12 475	12 475	12 475

Av beregnet integreringstilskudd for 2017 på 26,370 mill. kr, er 2,145 mill. kr inntil videre foreslått satt av på disposisjonsfond. Administrasjonen ønsker bedre oversikt over hvor behovet vil være størst. Det vil være aktuelt å tilleggsbevilge fra denne posten gjennom budsjettåret – når en vet hvilken personer som blir bosatt.

4.2. Renter og avdrag

Renteinntektene

Renteinntektene består av:

- Utlån av startlån
- Utlån Midt-Telemark kraft
- Vanlige bankinnskudd.

Nome kommune har en relativt høy utlånsaktivitet når det gjelder startlån. Generell rentereduksjon det siste året, gjenspeiler seg også i nivået på renteinntekter. En generell økning i rentenivået i forhold til inneværende år kan ikke lenger påregnes i løpet av planperioden. På den annen side, vil forverret kommuneøkonomi medfører en svakere likviditet/bruk av kassakreditt.

For budsjett 2017 og øvrige år i planperioden er det lagt inn 1,9 mill. kr i samlede renteinntekter.

Renter og avdrag løpende lån

Nytt finansreglement for Nome kommune ble vedtatt av kommunestyret i møte 20. oktober 2016, sak 90/16. Av reglementet framgår vedr sammensetning av kommunens lån: Minimum 20 % av gjeldsportefølgjen skal ha fast rente, mens 60 % skal vurderes utfra markedssituasjonen.

Som opplyst i årsberetningen for 2015, utgjorde fastrente om lag 22,7 % ved siste årsskifte. Det har over noe tid vært ganske entydige signaler på at rentenivået ikke vil øke vesentlig de kommende år. Tidligere år, har rådmannen argumentert med at en bør ha en rentebuffer for «å stå imot» en uforutsett renteøkning. Slik rentebuffer ligger nå ikke inne i budsjettforslaget. Rådmannen understreker viktigheten av å ha nødvendig forutsigbarhet på dette punkt. Dette kan oppnås ved øke fastrente-andelen noe, og kombinere dette med oppbygging av en rentebuffer/avsetning til disposisjonsfond. Dette er til løpende vurdering.

Renteutgiftene på lån opptatt til og med 2016 er i budsjettforslaget ført opp med om lag 12,6 mill. kr for 2017. Beregningen er i utgangspunktet basert på rentenivå på flytende rente (i Kommunalbanken 1,8 % med virkning fra august 2016), og gjeldende fastrenteavtaler. Samlet lån (95 mill. kr) til ny 10-årig skole på Ulefoss inngår i beregningen med konvertering fra byggelån til ordinært lån. Som følge av den økte opplåningen i årene 2015 – 2016, må det budsjetteres om lag 1,4 mill. kr mer til renter i 2017 enn i budsjett 2016.

Avdrag på lån opptatt til og med 2016 er i budsjett 2017 ført opp med 20,5 mill. kr. Beregningen er basert på gjeldende nedbetalingsplan, som over tid nå i større grad er tilpasset beregning av minimumsavdrag. Som kjent innebærer det at kommunen har forlenget avdragstid, og på den måten økt handlefriheten i de årlige driftsbudsjettene. Dette var en nødvendig konsekvens for å kunne forsvare iverksetting av skoleutbygging ved Holla ungdomsskole høsten 2014. Avdragsbelastningen er budsjettert å øke med 2,5 mill. kr fra 2016 til 2017.

For å synliggjøre konsekvenser av nye låneopptak i planperioden, har vi i talloversikten skilt mellom allerede vedtatte låneopptak med den rente- og avdragsbelastning det medfører, jfr. omtale foran, og den belastning framtidig investeringsprogram vil ha for driftsbudsjettene. Renter og avdrag på nye lån i planperioden 2017 – 2020 synliggjøres derfor på egen linje i talloversikten. Forventninger om et fortsatt lavt rentenivå, kombinert med et adskillig lavere lånebasert investeringsprogram i de kommende år, har medført en nedjustering av kapitalbelastningen for nye tiltak. Det vises til nærmere omtale av forslag til investeringsprogram, og konsekvenser av framtidige låneopptak i pkt. 7.

4.3. Utbytte fra kraftselskapene. Midt-Telemark Energi og Midt-Telemark Kraft

Det vises til utbyttestrategi vedtatt i kommunestyret (K-sak 49/12) i møte 21.06.2012.

Utbytte utbetalt og inntektsført i kommuneregnskapet for 2016, utgjør 3,880 mill. kr fra Midt-Telemark Energi (MTE), og 2,565 mill. kr fra Midt-Telemark Kraft (MTK).

Budsjettforslaget for 2017 og øvrige år i planperioden er basert på følgende grunnlag:

For Midt-Telemark Energi:

Det tilrås en nøktern budsjettering. Samlet utbyttegrunnlag reduseres fra 9,7 mill. kr i 2016, til 9,2 mill. kr i 2017. Nome kommunes andel utgjør 40 %, dvs. 3,680 mill. kr.

For Midt-Telemark Kraft:

Selskapets situasjon tilsier at utbyttet fra 2016 ikke kan videreføres i kommende planperiode. Samlet utbyttegrunnlag settes til 2 mill. kr, hvorav Nome kommunes andel utgjør 48,4 %. Det gir kr 970.000 i utbytte for 2017.

Fra MTE og MTK samlet, innebærer forannevnte en reduksjon av utbytte med om lag 1,8 mill. kr fra 2016 til 2017. Budsjettnivået i 2017 forutsettes reelt videreført i planperioden.

4.4. Avsetninger til fond – inndekking av underskudd

Kommunestyrets disposisjonsfond

Sett ut fra en økonomisk betraktning, bør det årlig i økonomiplanen settes av midler til kommunestyrets disposisjonsfond som en buffer mot framtidige uforutsette utgifter, jfr. drøfting i pkt. 3 foran. Rådmannen minner om formannskapetets vedtatte signal i møte 8. september:

Det er en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden.

Det har vært en målsetting i rådmannens arbeid med budsjett og økonomiplanen å følge opp denne målsettingen. Utgangspunktet er at disposisjonsfondet er tomt etter avsluttet kommuneregnskap for 2015.

Målsetting nr. 1 er nå å dekke inn regnskapsmessig underskudd fra 2014 og 2015 med til sammen 10,6 mill. kr så raskt som realistisk mulig. Rådmannens vurdering er at en må bruke årene 2017 og 2018 til å komme ajour med regnskapsmessige underskudd. Følgelig er det ikke lagt opp til noen fondsoppbygging de 2 første årene i planperioden.

Derimot er det for 2019 og 2020 foreslått å avsette følgende beløp til disposisjonsfondet:

År 2019: 3,5 mill. kr

År 2020: 3,5 mill. kr

Inndekking av tidligere års underskudd

Ved behandlingen av plan- og økonomimelding 2/16 (budsjettrevisjon 2016) i kommunestyrets møte 20. oktober, ble opprinnelig forutsetning om å dekke hele det akkumulerte underskuddet på 10,6 mill. kr reversert. Kommunen styrer nå etter en forutsetning om å dekke 4,975 mill. kr i 2016. Følgelig gjenstår 5,625 mill. til inndekking i kommende planperiode.

Rådmannen finner det ikke økonomisk forsvarlig å foreslå restinndekking i sin helhet i 2017. Det foreslås en fordeling på 2 år med følgende beløp:

År 2017: 2,500 mill. kr

År 2018: 3,125 mill. kr

Avsetning til disposisjonsfond flyktninger

Økt bosetting av flyktninger vil utløse betydelig mer integreringstilskudd fra Staten. Det vises til omtale i pkt. 4.1. foran. Kr 2,145 mill. foreslås i 2017 satt av til fond, men forutsettes fordelt når en har bedre oversikt hvor utgiftsbelastningen kommer.

Bundne fondsavsetninger

I tråd med gjeldende regelverk er den pliktige avsetningen av konsesjonsavgiftene til kraftfondet synliggjort i talloversikten. Denne posten har utgjort i underkant av kr 200.000 pr år. Nye beregninger fra NVE vedr kraftgrunnlag, konsesjonsavgifter og konsesjonskraft for Aall-Ulefoss kraftverk, Vrangfoss kraftverk, og Eidsfoss kraftverk, innebærer at det i 2017-budsjettet kan påregnes en økning, og rådmannen legger inn kr 600.000 i budsjettforslaget. Inntektene på kraftfondet, disponeres av kultur-, plan- og utviklingsavdelingen, og det henvises til omtale i pkt. 6.8.

4.5. Overføringer til investeringsbudsjettet

Fra og med 2014 er momskompensasjonen knyttet til investeringer i sin helhet ført direkte i investeringsbudsjettet. Det betyr at vi ikke har en pliktmessig overføring fra drifts- til investeringsbudsjettet, slik det har vært en periode.

Det er foreslått overført kr 2 mill. årlig i planperioden. Denne overføringen skal finansiere forventet egenkapitalinnskudd i KLP. Innskuddet skal etter gjeldende regelverk føres i investeringsbudsjettet, men kan ikke lånefinansieres.

4.6. Pensjonskostnader

Nedenfor blir det gjort et forsøk på å forklare noen vanskelige begreper vedr pensjon.

Pensjonspremie er «ingen premie for god innsats», men det er tvert imot en regning som vi får fra våre pensjonsleverandører. Det er penger kommunen betaler inn hvert år for å sette av til framtidige utbetalinger til pensjon.

Pensjonskostnad er det beløpet som føres i driftsregnskapet. Det er et teoretisk beregnet beløp, som ikke har noe med hva kommunen betaler i pensjonspremie å gjøre. I de fleste årene har

pensjonskostnadene som er ført i driftsregnskapene vært betydelig lavere enn det vi faktisk har betalt i premie, og det har ført til en likviditetsmessig utfordring for mange kommuner, herunder også Nome.

Premieavvik er forskjellen mellom innbetalt premie og regnskapsført beregnet netto pensjonskostnad. Premieavviket har vokst til svimlende summer (utgjorde for Nome kommune om lag 40,3 mill. kr ved regnskapsavslutningen for 2015). Så lenge betalt premie er høyere enn det som kostnadsføres i regnskapet, blir premieavviket en positiv størrelse, eller et inntektsbeløp i regnskapet. Årlig inntektsført premieavvik føres mot balansen – for så å bli avskrevet/amortisert, dvs. komme til belastning i driftsbudsjettene i løpet av de kommende år.

I tallbudsjettet har vi synliggjort pensjonskostnadene på 2 linjer:

- Avregning pensjonskostnader/Premieavvik i år
- Avskrivning av premieavvik foregående år

Budsjetteknisk belastes driftsområdene fortsatt med 15 % KLP-premie, mens avregningen mot premieavvik tas samlet på et felles ansvarsområde. Dette synliggjøres som et gradvis mindre positivt beløp på linja «Premieavvik inneværende år» i hovedoversikten. I tillegg må kommunen hensynta en situasjon der oppsamlet premieavvik fører til en høyere belastning/amortisering av tidligere års premieavvik. Det er nå vedtatt 7 års avskrivningstid for premieavvik fra og med 2014. Det er en reduksjon fra 10 års avskrivningstid i årene fra 2011. Dette fører til at amortiseringskostnadene vil gå noe ned i 2016 sammenlignet med 2015, men vil øke igjen fra og med 2017.

Samlet sett er det i budsjettforslaget lagt til en grunn en gradvis høyere pensjonsbelastning i årene som kommer. Størrelsen på den årlige merbelastningen er usikker.

5. Driftsbudsjettet: Rammeområdene generelt

5.1. Realistiske budsjetter - Konsekvensjustering av eksisterende drift

Den administrative prosessen med budsjettet for 2017 tar utgangspunkt i **opprinnelig vedtatt netto driftsramme** for 2016 slik de framkommer etter behandlingen i kommunestyret i desember 2015.

Alle netto driftsrammer er prisjustert med den lønns- og prisvekst (deflator) som Staten benytter i kommuneopplegget. Denne vekstfaktoren er oppgitt til 2,5 %. I beregningen av netto driftsrammer er forannevnte lagt til grunn, dvs. at også sektorinntektene er forutsatt økt med 2,5 %.

Detaljbudsjettprosessen avdekker at det fortsatt er en utfordring å tilpasse budsjettene til de vekstforutsetningene som Staten opererer med i kommuneopplegget. Gjennomgående er det slik at Statens deflator svært ofte i praksis ikke hensyntar kostnadsutviklingen i kommunene fullt ut. Det gjelder både på lønn og andre driftsutgifter. Konsekvensen av dette er at driftsområdene årlig må effektivisere/fremme ytterligere driftsreduserende tiltak for å tilpasse til beregnet netto driftsramme.

Med utgangspunkt i opprinnelig budsjettnivå for 2016 – prisjustert til 2017-nivå som foran nevnt - er det foretatt vurderinger av om dette budsjettnivået er realistisk. Ved behandling av plan- og økonomimeldingene gjennom året er det lagt fram nye opplysninger/prognoser fra de budsjettansvarlige for tjenestekområdene. Hvilke opplysninger som er hensyntatt ved rammeberegningen, framgår i tabell i innledningen av hvert driftsområde under overskriften «konsekvensjusteringer».

Konsekvensjusteringer omfatter også endringer som framgår av det statlige kommuneopplegget, herunder endringer i oppgaver/tjenester Staten forventer at kommunene skal følge opp. Eksempel på dette er under helse- og omsorgssektoren, der Staten gir økt rammetilskudd til:

- Øyeblikkelig hjelp rus og psykiatri.
- Opptrappingsplan innenfor rusfeltet.
- Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering.
- Helsestasjon/skolehelsetjeneste

Videre er det foretatt konsekvensjusteringer for politiske vedtak der det er forutsatt enten driftsreduksjoner (PLØM 1/16) eller påplussinger i forhold til innværende års opprinnelige budsjettnivå (PLØM 2/16). Eksempel på sistnevnte er:

- Barnevern – fosterhjems plasseringer

Hva som er realistiske budsjetter er alltid et definisjonsspørsmål. Men for rådmannen har det vært en klar målsetting å få fram best mulig anslag på hva eksisterende, etablert drift reelt sett koster. I den grad beslutninger er tatt, og drift etablert uten forankring i budsjett, er det viktig at en får synliggjort dette nå i forbindelse med budsjettarbeidet. I denne prosessen må de vurderinger, og tilbakemeldinger som kommer fra budsjettansvarlige etater/tjenestekområder, i vesentlig grad legges til grunn.

5.2. Behov for nye/utvidede driftstiltak

Det er i løpet av budsjettprosessen fremmet en rekke forslag til nye/utvidede driftstiltak. Det er noe skjønnsmessig hva som skal defineres som konsekvensjusterte tiltak, og hva som er nye/utvidede tiltak.

Slik den økonomiske situasjon har blitt, bærer oversikten over nye/utvidede tiltak i stor grad preg av å være en ønskeliste. I sum (med noen usikre anslag) utgjør tiltakene på en intern arbeidsliste over 13 mill. kr. Denne oversikten er ikke presentert i dokumentet, men det er åpenbart at flere etatssjefer har valgt å ikke fremme tiltak ut fra den situasjon at en har sett det som umulig å få gjennomslag.

Det har vært en stor utfordring å avveie nye behov mot de mer overordnede økonomiske utfordringene vi står foran, og i forhold til alternativt å måtte kutte mer i den eksisterende drift. I den foreliggende situasjon har det vært nødvendig å stille de fleste ønskede utvidelsene i bero.

De tiltak som er prioritert blir omtalt under det driftsområdet tiltaket tilhører, og framgår under overskriften «nye/utvidede driftstiltak» i innledende tabell under hvert rammeområdet. I noen grad blir det også under de aktuelle tjenestoområdene lagt inn kommentarer på tiltak som av økonomiske grunner ikke er funnet plass til.

5.3. Formannskapetets prioriteringssignaler

I tillegg til de mer overordnede, økonomiske signalene som det er redegjort for i pkt. 3 foran, ble det i formannskapetets møte 8. september vedtatt følgende generelle forutsetninger for rådmannens videre arbeid med budsjett og økonomiplan, jfr. vedtak sak 53/16 pkt. 4 gjengitt nedenfor:

4. *I arbeidet med driftsrammene, og i forslag til investeringsprogram, legges følgende generelle forutsetninger til grunn:*
 - *Inndekking av driftsunderskuddet fra 2014 og 2015 på om lag 10,6 mill. kr, er en ambisiøs økonomisk målsetting for inneværende år. Budsjettarbeidet for 2017 må derfor innrettes slik at en har en beredskap for en situasjon der en ikke fullt ut klarer å gjennomføre målsettingen.*
 - *Det legges vesentlig vekt på å utarbeide realistiske driftsbudsjetter. Driftsrammer skal ikke foreslås redusert - uten at en samtidig beskriver konkret hvilke konsekvenser dette får. Forslag om nye/utvidede driftstiltak må begrunnes særskilt.*
 - *Det skal tas utgangspunkt i de prioriteringer av drifts- og investeringstiltak som ble vedtatt ved fjorårets rullering av økonomiplanen.*
 - *Det må legges betydelig vekt på kjente endringer i den demografiske utvikling.*
 - *Analyser av KOSTRA-statistikk er et viktig grunnlag for framtidige prioriteringer.*
 - *På bakgrunn av de store levekårsutfordringene Nome kommune står overfor, må konkrete tiltak for å motvirke sosiale ulikheter vektlegges i planperioden.*
 - *Forebyggende helse er et langsiktig arbeid. Nome kommune skal i den grad økonomien tillater det, prioritere folkehelse, forebyggende tiltak, og arbeid med bosetting og integrering av flyktninger.*
 - *Plan- og utviklingsarbeidet innrettes slik at kommunen bedre klarer å imøtekomme de samfunnsmessige utfordringene, herunder også vektlegging av utfordringene på*

- *områdene beredskap, næring, klima og energi, og boligpolitikk.*
- *Det må stilles samme effektiviseringskrav til interkommunale samarbeidstiltak/eksterne tjenester som til de kommunale tjenestene.*
- *I takt med nye oppgaver, og krav til effektivisering av tjenestene, må satsing på kompetanseutvikling av kommunens ansatte gis høy prioritet.*

Det har for rådmannen vært en krevende jobb å veie alle disse hensynene opp mot hverandre.

I tillegg er det fra formannskapetets signalmøte protokollert følgende etter forslag fra ordføreren:

1. *Fortsette arbeidet med systematisk og god sykefraværsoppfølging med sikte på å nå 7,5% fravær i løpet av 2017.*
2. *Tett budsjettoppfølging i hele organisasjonen• Utarbeide enkle rapportskjema - likelydende for alle etater• Formannskapet får månedlige rapportering• Det skal leveres en budsjett- og regnskapsgjennomgang etter 1. halvår• Kan resten av rapporteringene være enklere?*
3. *Rådmannen bes vurdere følgende:*
 - *Kan barnevernet organiseres på en annen måte, bl a ved å jobbe tettere med andre aktører i kommunen?*
 - *Det er viktig å få barnehager og skoler til å gjøre en del av tiltakene på lavest mulig nivå, med mål om å redusere bruken av eksterne tjenester.*
 - *Vi har fagfolk med kompetanse som barnevernet har god bruk for internt i vår kommune - kan denne kompetansen benyttes i større grad? Det bør ses på rutiner og gjøre om hvordan man jobber med barnevernssakene*

5.4. Rådmannens forslag til saldering av budsjett og økonomiplan

5.4.1. Generell innledning

Nome kommunes skjøre økonomiske balanse har vært tydeliggjort i alle plandokumenter de siste årene. Det økte behovet for driftsreduksjoner har nær sammenheng med investeringsnivå og låneopptak, og en konsekvens av at renter og avdrag «slår inn» for fullt når ny Holla 10-årige skole nå er ferdigstilt.

Selv om de økonomiske utviklingstrekkene har vært kjent over lang tid, legger ikke rådmannen skjul på at budsjettprosessen for 2017 – 20 har vært særdeles anstrengende i slutfasen. Det kan pekes på følgende forklaringer til den utfordrende situasjonen:

Inntektsutviklingen:

- **Endringer i inntektssystemet**

Fra 2017 blir inntektssystemet lagt om. Det vises til omtale i pkt 4.1 foran. Generelt kan en si at befolkningsutviklingen fortsatt har stor betydning for utmåling av tilskudd. Kommuner uten befolkningsvekst taper over tid. Inntektsgarantiordningen hindrer store utslag fra det ene året til det neste. Samlet vekst i frie inntekter fra 2016 til 2017 er på 2,7 %, men denne veksten er ikke tilstrekkelig for å opprettholde det driftsnivået vi har etablert.

- **Andre generelle inntekter**

Rådmannens forslag innebærer en reduksjon med om lag 2 mill. kr i utbytteinntekter fra våre 2 kraftselskaper samt fra salg av konsesjonskraft. Dette er inntekter som over tid er benyttet i

salderingen av driften, og det gjør det utfordrende når en ikke lenger kan regne med disse inntektene på samme nivå som foregående år.

Utgiftsutviklingen:

- **Økte rente- og avdragsutgifter**

Det kommer ikke som noen overraskelse, men kapitalkostnadene gjør et betydelig hopp i 2017. Selv om kommunen fortsatt drar fordel av et relativt lavt rentenivå, viser budsjettforslaget for 2017 en økning på nær 4 mill. kr i de samlede rente- og avdragsutgifter.

- **Utfordrende tjenesteområder.**

Budsjettutviklingen i inneværende år slik den senest kommer til uttrykk i PLØM 2/2016 viser noen tjenester med en fortsatt, negativ utvikling: Økonomisk sosialhjelp, barnevern, og ikke minst finansieringsopplegget knyttet til ressurskrevende brukere. Regjeringen utfordrer nok en gang kommunesektoren når det gjelder fordelingen av kostnader knyttet til de ressurskrevende brukerne. Og det slår negativt ut for en kommune som Nome med relativt mange brukere.

Inndekking av tidligere års underskudd

Med en svak inntektsutvikling, høyere kapitalkostnader, og utfordrende tjenesteområder, står kommunen i en situasjon der en over driftsbudsjettene skal dekke inn tidligere års underskudd så raskt som realistisk mulig. Å balansere mellom riktig dosering av driftsreduserende tiltak, og nødvendig underskuddsinndekking i en situasjon der kommunen er innmeldt i ROBEK, er en særdeles krevende øvelse.

5.4.2. Saldering av driftsbudsjettet for planperioden 2017 - 2020

Eiendomsskatt

Rådmannen foreslår å fravike forutsetningen ved forrige rullering av økonomiplanen: Det anses nødvendig å opprettholde inntektene fra eiendomsskatt på samme nivå som i 2016. Det foreslås utskrivning med 7 promille etter gjeldende takstgrunnlag. En reduksjon til 6 promille, slik forutsetningene var i retningsgivende økonomiplan, vil innebære en inntektsreduksjon på om lag 2 mill. kr.

Begrense nye låneopptak

Rådmannen følger opp intensjonen i retningsgivende økonomiplan: Det legges opp til et moderat investeringsprogram (utenom selvfinansierende tiltak). Dette for å forhindre en ytterligere belastning i form av renter og avdrag i planperioden.

Inndekking av regnskapsmessig underskudd fra 2014/2015:

Målsetting nr. 1 for rådmannens arbeid med budsjett 2017, har vært å dekke inn regnskapsmessig underskudd fra 2014 og 2015, så raskt som realistisk mulig. Kommunen styrer nå etter en forutsetning om å dekke 4,975 mill. kr i 2016. Følgelig gjenstår 5,625 mill. til inndekking i kommende planperiode.

Rådmannen finner det ikke økonomisk forsvarlig å foreslå restinndekking i sin helhet i 2017. Det foreslås en fordeling på 2 år med følgende beløp:

År 2017:	2,500 mill. kr
År 2018:	3,125 mill. kr

Driftsrammer

Basert på de nevnte forutsetningene, vil det være til disposisjon i sum om lag 409,1 mill. kr til fordeling på de definerte driftsområdene. Sammenholdt med regulert budsjett 2016 på 400,9 mill. kr, vil det utgjøre en vekst på 2 %.

Det er lagt opp til betydelige krav til innsparinger. Tiltak iverksatt i 2016, forutsettes videreført, og forsterket i 2017.

Det er i svært beskjeden grad lagt opp til innarbeiding av nye/utvidede driftstiltak. Innenfor teknisk sektor er det tatt høyde for (rammeøkning kr 500.000) for å følge opp vedtak vedr kommunens boligpolitikk og utbetaling av tilskudd til bygging/leilighetskjøp. Til kirkejubileet i 2017 er det innarbeidet kr 100.000 i ramma for kultur- plan- og utviklingsavdelingen. I tillegg til de nevnte tiltakene, er det gitt en styrking utover prisstigning til Midt-Telemark IKT. Her vises til egen sak (via Midt-Telemark-tinget) vedr samarbeidstiltakene.

Alle driftsområdene har fått krav til driftsreduksjoner. Det vises til gjennomgangen i pkt 6. Fordelingen av sum netto driftsrammer framkommer slik i rådmannens forslag:

	Regulert	Budsjett
	budsjett	2017
	2016	
Adm og pol fellestj inkl NAV, mottak, og kirkelige formål	66 649	
A: Administrative og politiske fellestjenester		27 106
B: NAV Nome		32 032
C: Nome statlige mottak		0
D: Kirkelige formål		6 364
E: Oppvekstsektoren	116 904	117 696
Helse- og omsorgssektoren	182 337	
F: Helse- og omsorg unntatt barnevern		171 231
G: Barnevern		15 611
Bibliotek	2 240	
Kultur- og næringssektoren	9 907	
H: Kultur- plan- og utviklingsavdelingen		14 441
I: Teknisk sektor ekskl vann og avløp	32 345	34 311
J: Teknisk sektor: Vann	-4 053	-4 164
K: Teknisk sektor: Avløp	-5 159	-5 262
L: Midt-Telemark Brann og redning	-270	-270
SUM netto driftsrammer	400 900	409 096

Som redegjort for innledningsvis, foreslås en omlegging fra inndeling i 9 hovedrammer i 2016, til 12 rammeområder (A-L) i 2017. Av også andre årsaker, bl.a. ny administrativ organisering og omlegging av ansvar for ulike tjenester, er det noe vanskelig å sammenligne 2016 mot 2017. Det henvises til den detaljerte gjennomgangen av hvert rammeområde.

Samlet sett er det altså foreslått en rammevekst på 2 %, som er 0,5 % lavere enn forventet lønns- og prisvekst.

5.4.3. Sammendrag av hovedoversikt drift planperioden 2017 - 2020.

Det kan settes opp følgende oversikt:

HOVEDRAMMER DRIFT	Budsjett					Vekst fra
Beløp i 1.000 kr	2016	2017	2018	2019	2020	reg. 2016
	Regulert	16-priser	16-priser	16-priser	16-priser	til 2017
SUM FELLESINNTEKTER	-429 520	-443 750	-442 520	-443 390	-443 520	3,3
FINANSUTGIFTER NETTO	20 930	26 709	26 039	25 534	24 879	27,6
AVSETNINGER NETTO	5 155	5 245	6 510	7 055	6 010	1,7
FRA DRIFT TIL INVESTERING	1 925	2 000	2 000	2 000	2 000	3,9
PENSJONSKOSTNADER	610	700	850	1 000	1 150	14,8
SUM TIL FORD. DRIFTSOMR.:	-400 900	-409 096	-407 121	-407 801	-409 481	2,0
SUM BEREGNET DRIFTSRAMME	400 900	409 096	407 121	407 801	409 481	2,0
BALANSE	-	-	-	-	-	

Oversikten viser en økning i de såkalte fellesinntektene på 3,3 % fra regulert budsjettnivå i 2016. Økningen har primært sammenheng med økt bosetting av flyktninger, som innebærer at integreringstilskuddet øker med om lag 22 %. Dersom en holder integreringstilskuddet utenom, blir vekstprosenten på 2,3 %.

Netto finansutgifter for 2017 viser en vekst på 27,6 %, som er en konsekvens av gjennomført, lånefinansiert investeringsprogram.

Under avsetninger netto inngår i 2017 inndekkingen av regnskapsunderskudd med 2,5 mill. kr., og en midlertidig avsetning til disposisjonsfond flyktninger på 2,145 mill. kr. I 2019 og 2020 er det lagt opp til avsetninger til kommunestyrets disposisjonsfond.

Overføring fra drift til investering er begrenset til kr 2 mill. for å finansiere egenkapitalinnskudd KLP. Ut fra sunne økonomiske prinsipper burde en langt større del av driftsinntektene vært overført fra drift for å inngå som egenkapital i investeringstiltakene.

Netto driftsrammer til fordeling på rammeområdene: Som en ser av tabellen, foreslås fordelt en samlet netto ramme til de definerte driftsområdene i 2017 på om lag 409,1 mill. kr. Det er en økning på 2 % sammenlignet med regulert budsjett for 2016. Beløpet er inkludert de midler som skal gå til å dekke kostnader ved økt bosetting av flyktninger. Når en vet at deflatoren for kommunal lønns- og prisvekst av Staten er forutsatt å utgjøre 2,5 %, er det en realnedgang på 0,5 % samlet sett.

Utviklingen av netto driftsresultat.

Det vises til drøftingen av denne sentrale økonomiske nøkkelstørrelsen i pkt. 3.2 foran. Målsettingen var å etablere netto driftsresultat som utgjør 1 % av totale driftsinntekter.

Det framlagte forslag fra rådmannen innebærer netto driftsresultat på om lag følgende:

År 2017:	0,7 %
År 2018:	0,8 %
År 2019:	0,9 %
År 2020:	0,9 %

Det framlagte budsjettforslaget legger altså opp til et positivt netto driftsresultat, men noe i underkant av målsettingen om årlig 1 % - nedfelt ved oppstart av planprosessen. Men det er grunn til å understreke at vi er inne i en «snuoperasjon». Dersom vi lykkes med de budsjettforutsetninger det her legges opp til, vil vi gå fra en situasjon med negative driftsresultat i 2014 og 2015, til en situasjon med positiv balanse mellom totale driftsinntekter og totale driftsutgifter. Lykkes vi ikke, vil vår handlefrihet være begrenset, vår ROBEK-status blir opprettholdt, og vi må ha Fylkesmannens godkjenning for våre disposisjoner i flere år framover.

6. Gjennomgang av rammeområdene i driftsbudsjettet

6.1 Ramme A: Administrative og politiske fellestjenester

Overordnet budsjettansvar: Rådmannen

6.1.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:

Rammeområdet består av følgende tjenesteområder:

Nr.	Navn
A1	Politisk styring og kontrollorganer
A2	Fellestjenester
A3	Sentraladministrasjonen

Dette ansvarsområdet omfatter områdene politisk styring og kontrollorganer, diverse fellestjenester som omfatter hele organisasjonen, og personalutgifter knyttet til rådmannens stab. Det som her er definert som sentraladministrasjonen omfatter ikke kultur-, plan- og utviklingsenheten – opprettet fra 1. august 2016, jf. ramme H omtalt i pkt. 6.8.

Driftsramme for 2017 og planperioden til 2020

Tabellen nedenfor viser hva som er hensyntatt ved beregning av foreslått ramme:

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
A: Administrative og politiske fellestj.	28 025	28 726	28 726	28 726	28 726
Opprinnelig ramme 2016 prisjustert med deflator: 2,5 %					
Konsekvensjusteringer:		-1 629	-1 909	-1 609	-1 809
Herav:					
Storingsvalg 2017		250	0	0	0
Kommunevalg 2019		0	0	300	0
Ramme til politikeropplæring 2016 - videreføres ikke		-100	-100	-100	0
Folkevalgte: Rammeøkning PLØM 1/16		100	100	100	100
Folkevalgte: Rammeøkning PLØM 2/16		175	175	175	175
Ramme kommunefest - tatt ut i 2016 - ikke lagt inn i 2017		0	0	0	0
Omorganisering av admavdelingen (helårseffekt)		-250	-250	-250	-250
Kompetanseoppbygging - oppjust kurspostene		30			
Funksjonstillegg stedfortreder rådmann: Til KPU		-47	-47	-47	-47
Fellesutg: Rammeøkning PLØM 1/16 (Forsikring)		400	400	400	400
Fellesutg: Rammeøkning PLØM 2/16		50	50	50	50
Eiendomsforsikring - overføring til teknisk sektor		-1 450	-1 450	-1 450	-1 450
Overføring av gjeldsrådgiver til NAV Nome		-292	-292	-292	-292
Overføring av boligkonsulent til teknisk sektor		-655	-655	-655	-655
Bortfall av ref fra NOBO/NOBEF for arbeid med stiftelsene		160	160	160	160

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Nye/utvidede driftstiltak		259	259	259	259
Herav:					
Midt-Telemark IKT - vekst utover prisstigning		226	226	226	226
Midt-T Arbeidsgiverkontroll - vekst utover prisstigning		33	33	33	33
Driftsreduserende tiltak:		-250	-250	-250	-250
Herav:					
Rammekutt		-250	-250	-250	-250
BEREGNET RAMME ANSVAR A		27 106	26 826	27 126	26 926

Konsekvensjusteringene omtales nærmere under hvert tjenesteområde nedenfor.

Det er ikke forutsatt noen nye/utvidede driftstiltak innenfor dette rammeområdet. Unntaket er samarbeidstiltakene i Midt-Telemark, der det er foreslått en styrking utover forutsatt prisstigning. Dette er som tabellen viser hensyntatt ved rammeberegningen.

Rådmannen foreslår et rammekutt i dette området på kr 250.000. Konsekvensen er følgende:

- Med grunnlag i langtidssykefravær reduseres lønnskostnadene noe i Personal- og organisasjonsavdelingen. Det er også noe vakant på ressurs til tillitsvalgte som forutsettes innspart.
- Enkelte kostnadsarter er også nedjustert noe fra et opprinnelig, realistisk budsjett og gjør dermed at det knytter seg noe mer usikkerhet rundt disse postene. Dette gjelder bedriftshelsetjeneste, ikt utstyr og annonsering.
- Kurspostene som planlagt skulle oppjusteres med kr 30 000 i følge med intern kompetanseheving, er ikke funnet rom for i budsjettet.

Budsjett 2017

Under følger en tabell som viser hvordan netto budsjetttramme for 2017 er fordelt på tjenesteområder, og med endringsprosent fra opprinnelig budsjett 2016:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Vekst
		2016	2017	
		Oppr.		
A	Administrative og politiske fellestjenester	28 023	27 106	-3,3
	Består av flg. tjenesteområder:			
A1	Politisk styring og kontrollorganer	3 672	4 199	14,4
A2	Fellestjenester	8 651	8 421	-2,7
A3	Sentraladministrasjon	15 700	14 486	-7,7

Forslag til budsjett 2017 er om lag 1 mill. kr lavere enn opprinnelig budsjett 2016. Dette skyldes i hovedsak omorganisering av stillinger, og flytting av oppgaver bl.a. til teknisk sektor. Endringene dette medfører er dokumentert i tabellen.

Utfordringer

Sentraladministrasjonens oppgaver er å løse fellesoppgaver som lønn og personal, kommunal økonomiforvaltning herunder skatteinnkreving, innkreving av kommunale avgifter/krav og eiendomsskatt, samt å "serve" resten av organisasjonen på ulike felt.

Etter omorganisering i staben er det utfordringer knyttet til oppgavefordeling av arbeidsoppgaver som tidligere stabssjef utførte. Dette vil ta noe tid å få på plass, og vil også kreve kompetanseheving på enkelte områder. Det er de siste år kuttet i kursposter og det må tilføres midler for å få gjennomført opplæring og kompetanseheving.

Det har vært en reduksjon med 1,6 stillinger siste år på «plan 2», og i tillegg ca. 1 stilling på servicekontoret. Dette merkes og gjør systemet sårbart. Det jobbes med å få overført kompetanse internt på flere felter for å gjøre organisasjonen mindre sårbar ved eventuelle sykemeldinger. Det er riktignok et godt steg frem til der vi ønsker å være, selv om det har vært en betydelig bedring de siste par år på dette området.

Rekrutteringsutfordringer

Stort sett går rekruttering av nyansatte bra i vår kommune. Noen nye utfordringer er det riktignok blitt siste år på rekruttering av sykepleiere. Andre utfordringene ligger fortsatt på teknisk personell og generelt på ledere. Vi ser også utfordringer fremover ved tilsetting av fagarbeidere innenfor helse- og omsorgsyrkene samt å kunne tilby store nok stillinger slik at det blir attraktivt å søke. Dette er problemstillinger som de fleste kommuner har på dagsorden, og det blir viktig fremover å være en attraktiv kommune å søke jobb i.

Lærlinger

Nome kommune har fortsatt et godt trykk når det gjelder å ta inn lærlinger. **Pt er det 24 lærlinger i vår organisasjon. 18 i Helsefag og 6 i Barne- og ungdomsarbeiderfaget.** Vi fortsetter det gode arbeidet som er lagt ned og har ytterligere økt antallet den senere tid. Vi ønsker at Nome skal være en fremtredende lærebedrift i Telemark. Utfordringer rundt lærlinger er å kunne sikre de fast jobb når de er ferdig med læretiden.

Kompetanseheving

E-læringskurset for nyansatte er nå gjennomført av en stor del av vår organisasjon. Pt er 520 ansatte gjennomført hele eller deler av kurset.

Personalsjefene i MT har siste år ferdigstilt E-læringskurs for ledere etter mandat fra rådmennene. Planen er at ledere i MT skal gjennomføre dette kurset i løpet av 2016. Dette vil kunne gi mange ledere nyttig og verdifull kompetanse på viktige områder. Som vanlig vil utfordringen være at gjennomføringen av kurset tar tid og vil medføre tilleggsarbeid innenfor arbeidstiden for ledere i størrelsesorden 2-3 timer.

Sykefravær

Sykefraværet har som beskrevet i de senere år stabilisert seg på ca. 8,5 %. Dette ble også resultatet sist år. Tallene for 1, 2 og 3 kvartal viser en positiv tendens - dersom 4. kvartal følger opp de 3 første kvartal kan vi komme under 8 % når året er omme.

Fra sentralt hold blir det jobbet spesielt mot avdelinger som har et høyere sykefravær enn gjennomsnittet, spesielt opp mot store avdelinger hvor det også vil være en størst økonomisk gevinst ved reduksjon i fraværet.

6.1.2 Tjenesteområde A1 - Politisk styring og kontrollorganer

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Området omfatter folkevalgte organer, valgavvikling, partistøtte, revisjon samt kontrollutvalgsekretariatet.

Mål

Målsetningen er å gi de folkevalgte gode arbeidsvilkår, slik at de kan ivareta de demokratiske oppgaver i tråd med kommunelovens intensjon.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2017 og planperioden til 2020

Politisk godtgjøring er nå kommet opp på det nivå som for flere år siden ble vedtatt, men som av budsjettmessige grunner har vært gjennomført som en opptrapping over 3 år. En utfordring er at det i praksis blir gjennomført flere politiske møter enn det som i utgangspunktet blir satt opp. Som vist i innledende tabell er dette hensyntatt ved at de rammeøkninger som er gjennomført i PLØM 1 og 2 for 2016, er videreført til 2017. Budsjettet skal således være mer realistisk enn ved opprinnelig budsjettbehandling for 2016.

I 2016-budsjettet var det satt av kr 100.000 ekstra til politikeropplæring. Denne budsjettramma er tatt ut i 2017, og kommer først inn igjen i 2020 (etter kommunevalget i 2019).

Politisk nivå har i flere år arrangert sommerfest for kommunens ansatte og kommunestyret, men av budsjettmessige årsaker ble arrangementet ikke gjennomført i 2016. Tiltaket har en kostnadsramme på om lag kr 100.000. Rådmannen har ikke satt av midler til dette tiltaket.

I 2017 er det Stortingsvalg, og ramme er oppjustert med kr 250.000 for å dekke antatt kostnad til gjennomføring av valget.

Støtte til de politiske partiene forutsettes opprettholdt på samme reelle nivå.

Kontrollutvalget i Nome behandlet i møte 19.09.2016 budsjett for kontroll, tilsyn og revisjon. Utvalget anbefalte en ramme på 1,208 mill. kr. Denne ramma omfatter:

- godtgjøring til kontrollutvalgets medlemmer (kr 20.000)
- kurs, reiser og møter for medlemmene (kr 50.000)
- servering (kr 3.000)
- abonnement og kontingenter (kr 3.000)
- selskapskontroll (kr 80.000)
- andel etter avtale til Telemark kommunerevisjon IKS (kr 901.000)
- andel til Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS (kr 151.000).

Ramma for 2016 er på om lag 1,067 mill. kr, og innebærer en økning på 13,2 %. Økningen skyldes i hovedsak at det i 2017 er vedtatt gjennomføring av selskapskontroll, mens det i 2016 kun ble bestilt en plan for selskapskontroll (anslått til en kostnad på kr 7.000). Videre har utvalget foreslått en kurspost på kr 50.000, som er kr 20.000 høyere enn i 2016.

En rammeøkning i den størrelse som kontrollutvalget foreslår, er ikke funnet plass for i rådmannens forslag. Kontrollutvalgets forslag er redusert med kr 40.000 (til 1,168 mill. kr). Da er det forutsatt en avkortning på kr 20.000 når det gjelder kurs for medlemmene, og at

planlagt selskapskontroll kan gjennomføres innenfor en ramme på kr 60.000. Samlet ramme viser etter dette en økning på 9,5 % fra 2016. Det vises til eget pkt. i innstillingen.

6.1.3 Tjenesteområde A2 - Fellestjenester

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Området består for det meste av eksterne kostnader hvor størrelsen fastsettes av andre. Det er svært lite å endre her, med mindre kommunen skal meldes ut av ulike sammenslutninger. De største beløp her går til strøm, forsikring, medlemskontingenter, IKT-drift, tillitsvalgtapparatet, bedriftshelsetjeneste samt ordinære kontorutgifter.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2017 og planperioden til 2020

Som beskrevet er det meste faste kostnader. Tallene er godt kvalitetssikret med tidligere regnskaper før de er blitt budsjettert. Budsjettet anses nøkternt, men realistisk. Enkelte kostnadsarter er usikre knyttet til saldering og rammekutt på kr 250 000.

Eiendomsforsikring er for øvrig nå overført til teknisk etat som følge av omorganisering.

6.1.4 Tjenesteområde A3 - Sentraladministrasjonen

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Sentraladministrasjonen med rådmannen som leder består fortsatt av 3 stabsenheter, selv etter omorganiseringen. Ny kultur-, plan- og utviklingsavdeling er nå en stabsenhet, men inngår budsjettmessig ikke i dette rammeområdet.

Ansatte i tidligere administrasjonsavdelingen er nå flyttet over til andre etater/avdelinger og er ikke lenger en egen stabsavdeling. Gjeldsrådgiver er overført til NAV Nome og boligkonsulent er overført til teknisk sektor. Budsjett- og regnskapsavdelingen er erstattet med økonomiavdeling som nå også innbefatter skatt og innkreving. Personal- og organisasjonsavdelingen er som før, herunder servicekontoret.

For sentraladministrasjonen er det et hovedmål å utvikle en kommunal organisasjon som til enhver tid er tilpasset oppgavene og gjeldende rammebetingelser. Det vil være en løpende debatt om hvilke oppgaver som skal løses sentralt kontra etatsvis.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2017 og planperioden til 2020

I all hovedsak er kostnadene her lønn og små kostnader knyttet til reise og kurs. Kursposter burde vært økt grunnet behov for internopplæring etter omorganisering, men dette er det ikke rom for i budsjettet. Budsjettet anses realistisk med små usikkerheter.

Felleskostnader til MT IKT er også budsjettert her. IKT har de siste år holdt sine budsjetter og dette forventes også i 2017. Budsjettet er løftet for 2017 da kostnadene er forventet å stige mer enn prisvekst innenfor IKT.

Pål Vik
Personal- og organisasjonssjef

Roar Lindstrøm
Økonomisjef

6.2 Ramme B: NAV Nome

Overordnet budsjettansvar: NAV-leder

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
B: NAV Nome	30 246	31 002	31 002	31 002	31 002
Opprinnelig ramme 2016 prisjustert med deflator: 2,5 %					
Konsekvensjusteringer:		1 540	1 540	1 540	1 540
Herav:					
Kommunale midler barnefattigdom - styrking		100	100	100	100
Rammeoverf til: Aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere		78	78	78	78
Økonomisk sosialhjelp - Rammeøkning PLØM 1/16		1 500	1 500	1 500	1 500
Økonomisk sosialhjelp - Rammeøkning PLØM 2/16		1 800	1 800	1 800	1 800
Overføring av gjeldsrådgiver fra sentraladministrasjonen		292	292	292	292
Dagaktivitetstilbud - ramme overført helse- og omsorg		-2 384	-2 384	-2 384	-2 384
Reforhandling fordelingsnøkkel stat/kommune		100	100	100	100
NAV - Talenhuset - samarbeidsprosjekt i M-Telemark		54	54	54	54
Nye/utvidede driftstiltak		0	0	0	0
Driftsreducerende tiltak:		-510	-910	-910	-910
Herav:					
Halvering forutsatt rammebevilgning barnefattigdom		-50	-50	-50	-50
Økonomisk sosialhjelp: Forutsatt reduksjon		-460	-860	-860	-860
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR B		32 032	31 632	31 632	31 632

Tjenesteområdet og oppgaver

Budsjettet omfatter lønn til kommunalt ansatte i NAV – 8,45 årsverk, 50 % dekning av nav leders lønn og 0,5 årsverk vaktmester i teknisk etat som er arbeidsleder for mottakere av økonomisk sosialhjelp og introduksjonsstønad med arbeidstrening i kommunal regi. Budsjettet omfatter også Nomes andel av lønn og driftskostnader av Talenhuset i Midt Telemark.

Den faste bemanningen er økt med 1/1 årsverk flyktningkonsulent i 2016. Lønnskostnader til ansatte utgjør nesten 6 000 av totalbudsjettet på 32 032 (18,4%). Kontoret har lavt sykefravær blant kommunalt ansatte, og det er ikke budsjettet med sykepenger.

Tjenesteområdet har budsjett til drift av nav kontoret - kontorutgifter, husleie, strøm og renhold i tråd med avtale inngått mellom NAV Telemark og Nome kommune. Størstedelen av budsjettet går til ytelser og tiltak til brukere: økonomisk sosialhjelp, etablering og integreringstiltak for flyktninger som bosettes i kommunen, og enkelte tiltak for

funksjonshemmede. Området har også budsjett for kommunens andel av interkommunalt krisesenter i Telemark, budsjett for kommunens partnerskapsavtale med Røde Kors, tilskudd til interkommunalt Senter for seksuelle overgrep i Skien og kommunale midler til tiltak for å forebygge barnefattigdom.

Området har ett prosjekttiltak – «Full pakke» – som foreslås videreført med statlig finansiering.

Utfordringer i budsjettforslaget

Budsjettforslaget er stramt, og har usikkerhetsfaktorer. Innmeldte behov på områder med rettighetsbaserte ytelser og tjenester er prioritert i størst mulig grad. Forslaget styrker budsjett for økonomisk sosialhjelp, men på lavere nivå enn innmeldt behov.

Det er en utfordring å legge realistiske budsjett for ytelser og tiltak som i hovedsak er rettighetsbaserte. Budsjettforutsetningene er usikre antagelser om behov, og tolkning av samfunnsforhold som kan påvirke behovet. Erfaringstall og statistikk bidrar til å danne bilde av situasjonen, heriblant KOSTRA som også gir sammenligningsgrunnlag i kommunegruppa og med andre kommuner det er aktuelt å sammenligne seg med.

KOSTRA tallene viser at Nome bruker betydelig mer på økonomisk sosialhjelp enn sammenlignbare kommuner. Behovsprofilen viser at Nome har høy andel innbyggere med lav inntekt, høy andel sosialhjelpsmottakere med forsørgeransvar, høy andel barnerike flyktningfamilier m.a.. Per oktober måned 2016 går 40,32 % av samlet utbetalt sosialhjelp til flyktninger (oktober 2015: 32 %).

Konsekvensjusteringer og driftsreducerende tiltak

Budsjettforslaget er konsekvensjustert og lagt i tråd med forutsetningene i PLØM 1 og 2/2016.

- Barnefattigdom: 50`

Forslaget styrker budsjett for tiltak for å forebygge barnefattigdom med 100`, og reduserer samme område med – 50`, som innsparingstiltak. Netto rammeøkning på 50`. Det er lavere enn opprinnelig ønske og vil bety at planlagt tiltak om sommerferieaktiviteter for barn i lavinntektsfamilier ikke vil bli gjennomført. Nome kommune kan søke om statstilskudd til prosjekttiltak for å forebygge og bekjempe barnefattigdom.

- Aktivitetsplikt: 78`

Budsjettet er styrket med 78` knyttet til gjennomføring av krav om aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere (18 – 30 år). Talenhuset ivaretar kravet for unge opp til 25 år, men har ikke hatt kapasitet å følge opp hele målgruppen. Rammeøkningen vil bli brukt til gjennomføring av aktivitetskrav for unge sosialhjelpsmottakere i alderen 25 – 30 år.

- Økonomisk sosialhjelp: 1 500` og 1 340` (1 800`, -460`)

Budsjett for økonomisk sosialhjelp til flyktninger ble styrket i PLØM 1/2016, med 1 500`.

Forslaget viderefører denne rammen som er nødvendig for å dekke behovet i målgruppen.

Med forutsetning om oppstart i Introduksjonsprogrammet for nye flyktninger innen 3 måneder etter bosettingstidspunktet, er dette et realistisk budsjettnivå i 2017.

Økonomisk sosialhjelp for alle andre, er foreslått med netto styrket budsjett på 1 340` (PLØM 2/16 1 800`, innsparingsforslag -460). Denne budsjettposten er i perioden 2013 – 2016 blitt redusert med 1 800`. Forslaget til budsjett 2017 er mer realistisk enn på mange år, men er fortsatt svært stramt og usikkert. Det er registrert en svak reduksjon i behovet for sosialhjelp i høst. Forslaget til budsjett forutsetter lavere nivå hele året 2017.

Faktorer som påvirker behov for økonomisk sosialhjelp:

- andel i befolkningen med lavinntekt
- andel sosialhjelpsmottakere med forsørgeransvar
- inntak i introduksjonsprogrammet
 - herunder tilbud om barnehage
- pris og kostnadsnivå
 - eksempelvis strømpriser, redusert betaling for opphold i barnehage...
- behov for tannbehandling («nøktern, nødvendig tannbehandling» er en rettighet når det ellers er grunnlag for økonomisk sosialhjelp)
- effektiv økonomi-/gjeldsrådgivning
- deltakelse i kvalifiseringsprogram og andre kvalifiserende og arbeidsrettede aktiviteter, inkl. statlige tiltaksplasser

- Gjeldsrådgiver: 292'

Fra og med nyttår overføres 50% stilling som gjeldsrådgiver fra sentraladministrasjonen til NAV Nome. Gjeldsrådgivning er en av basisoppgavene i Nav kontoret, og det er etablert fast samarbeid med økonomirådgiver som omfatter saksbehandling og veiledning, kompetanseheving i kontoret og utvikling av rutiner. Effektiv rådgivning og – for enkelte også forvaltning av inntekt, reduserer behovet for sosialhjelp over tid.

- Dagaktivitetstiltak : -2 384'

Budsjett for dette tiltaket, inkl. transportkostnader, har vært ett av områdene i kommunebudsjettet for NAV Nome. Området overføres til helse- og omsorgsetaten fra og med januar 2017. Helse- og omsorgsetaten ivaretar øvrige tjenester for de aktuelle brukerne.

- Endret fordelingsnøkkel stat / kommune: 100'

Driftsavtalen med NAV Telemark har kostnadsfordeling basert på årsverk. Endringer i antall årsverk skal medføre endringer i fordelingsnøkkel - nå med økt kostnadsdel for kommunen.

Ny fordelingsnøkkel fra 01.01.17:

Stat 43,2% (50%)

Kommune 56,8% (50%)

- Talenthuset: 54'

Drift av Talenthuset var budsjettet lavt, og er foreslått styrket med 150', - som etter fordelingsnøkkel gir en merkostnad for Nome på 54'.

Nye og utvidede driftstiltak

Det er ikke foreslått nye og utvidede driftstiltak.

Tiltak med usikker finansiering

- «Full pakke»

Prosjekttiltaket «Full pakke» som driftes av KanJa / Idea Kompetanse, er finansiert ved statstilskudd – kr 1,250 mill. i 2016.

Tiltaket er foreslått videreført under forutsetning av statlig finansiering. Søknad om statstilskudd har normalt frist 31.01. hvert år, og svar på søknaden kan forventes i løpet av våren. Det betyr drift i bortimot et halvt år uten avklaring av statstilskudd.

Det er fremmet forslag om «Full pakke» som fellestiltak i Midt Telemark; med felles søknad om statstilskudd fra 2017.

Måltall

Det er ikke ønskelig å toppe statistikken med stort forbruk av økonomisk sosialhjelp. Hovedmålet til NAV er å bidra til å bedre levekår og å fremme overgang til arbeid, inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet, og slik bidra til å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp:

1. I 2016 skal ingen ungdom i alderen 18 – 29 år motta økonomisk sosialhjelp uten å være i aktivt tiltak

(Per oktober 2016: 1 person, 2015: 4 personer, 2014: 9, 2013: 9)

2. I 2016 vil færre enn 50 ungdommer i alderen 18 – 24 år ha behov for økonomisk sosialhjelp (2015: 69, 2014: 60, 2013: 69, 2012: 66, 2011: 89)

3. I 2016 vil færre enn 250 personer i Nome ha behov for økonomisk sosialhjelp (2015: 296, 2014: 291, 2013: 286, 2012: 270, 2011: 315)

Målfrid Nygård Laskemoen
Leder NAV Nome

6.3 Ramme C: Nome statlige mottak

Overordnet budsjettansvar: Mottaksleder

Driftsramme for 2017 og planperioden til 2020

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
C: Nome statlige mottak	-404	-414	-414	-414	-414
Opprinnelig ramme 2016 prisjustert med deflator: 2,5 %					
Konsekvensjusteringer:		414	414	414	414
Herav:					
Reversering av netto inntektsbidrag		414	414	414	414
BEREGNET RAMME ANSVAR C		0	0	0	0

I opprinnelig budsjett for 2016 var det forutsatt et netto bidrag på om lag kr 400.000 fra mottaksbudsjettet til saldering av øvrig drift i kommunen. Dette inntektsbidraget fra mottaksdriften, foreslås ikke videreført. Dette skyldes en endret situasjon ved mottaket:

Etter et år med rekordmange asylsøkere i 2015 er ankomsten for 2016 de laveste siden 1997. UDI har sagt opp alle opsjoner og tilleggsavtaler.

Som tabellen viser, legges utgiftsbudsjettet med en netto ramme lik 0. Følgende forutsetninger er lagt til grunn:

Budsjettet for Nome statlig mottak har fått utløst opsjon for 3 år fra 1.1.17-31.12.19 på eksisterende betingelser i driftsavtalen med UDI, gjeldende for 180 personer.

Tomme mottaksplasser har fått mye negativ omtale, og UDI har valgt å redusere mottakskapasiteten med 12.000 plasser.

Lønnskostnader utgjør en betydelig andel av driftsmidlene. Regjeringens forslag til statsbudsjett inneholder videreføring av prosjektstillinger som kan medføre noe lønnsrefusjon.

Budsjettet er lagt med forutsetning om utløsning av opsjon i fire måneder, da flyktningesituasjonen er høyst usikker, og ankomstprognosene for 2017 er høyere, og ligger på 8250 mot 3550 i 2016.

Inntektene er prisjustert tilsvarende 2016. Samtlige budsjettposter er redusert til et minimum, med lite rom for å håndtere uforutsette utgifter.

Husleie er budsjettet til 4.2 mill., bidrag for vaktmestertjenester 500 TNOK, 200 for bidrag sentraladministrasjon. Det er budsjettet med en inntekt på 300 TNOK i variabel stykkprisinntekt.

Anne Cathrine Stokken
Mottaksleder

6.4 Ramme D: Kirkelige formål

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
D: Kirkelige formål	6 209	6 364	6 364	6 364	6 364
Opprinnelig ramme 2016 prisjustert med deflator: 2,5 %					
Konsekvensjusteringer:		250	250	250	250
Herav:					
Kirkelig fellesråd – styrking vedtatt i retn givende øk plan		250	250	250	250
Nye/utvidede driftstiltak		0	0	0	0
Driftsreduserende tiltak:		-250	0	0	0
Herav:					
Kirkelig fellesråd - styrking 2017 gjennomføres ikke		-250	0	0	0
BEREGNET RAMME ANSVAR D		6 364	6 614	6 614	6 614

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2017 og planperioden til 2020

Netto driftsramme til kirkelige formål er foreslått til 6,364 mill. kr. for 2017. Av dette er beregnet kontantoverføring til kirkelig fellesråd beregnet til 5,875 mill. kr, dvs. en prisjustering med 2,5 % av opprinnelig ramme for 2016. Rammeområdet omfatter i tillegg tjenesteyting verdsatt til kr 317.000, og kommunale overføringer til andre trossamfunn, som er budsjettert med kr 172.000.

Overføringen til kirkelig fellesråd ble ved behandlingen av økonomiplanen i fjor forutsatt økt med kr 250.000 for 2017 sammenlignet med opprinnelig budsjett 2016. Som det framgår av tabellen, innebærer rådmannens forslag for 2017 at styrkingen ikke gjennomføres. Men det ligger inne en føring om styrking fra og med 2018.

Kort beskrivelse av kirkelig fellesråd

I alle kommuner med mer enn et sokn, er det lovfestet at det skal være et kirkelig fellesråd. Nome kirkelig fellesråd, har på vegne av Holla og Helgen sokn og Lunde og Flåbygd sokn, i oppgave å ivareta administrative og økonomiske oppgaver, utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomheten i kommunen, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til Nome kommune.

Ihht. til Kirkelovens § 15 har Nome kommune ansvar for følgende utgifter:

- Utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker.
- Utgifter til anlegg og drift av gravplasser.
- Utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd.
- Driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold.

- Utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring.
- Utgifter til kontorhold for prester.

Kirkevergen kommentarer budsjettforslaget slik:

De to siste årene har kirkelig fellesråd fått oppgitt en ramme på kontantoverføring, som igjen har blitt redusert i PLØM1 med 500 i 2015 og 400 i 2016. Dette er svært uforutsigbart for oss og vi håper at Nome kommune i 2017 kan stå ved tildelt kontantoverføring gjennom hele året, slik at gjennomføring av driften kan gå som normalt.

Høsten 2016 hadde kirkelig fellesråd branntilsyn. Dette resulterte i at vi må lage ny brannverndokumentasjon, samt installere brannvarslingsanlegg i de fleste kirker i kommunen. Brannokumentasjonen er et krevende arbeid, som må tas av driftsbudsjett. Dokumentasjonen lages av kirkevergen i disse dager pga. manglende midler til å leie inn ekstern konsulenthjelp. Vi må ha hjelp til å lage branntekniske tegninger i 2017, som er svært kostbart og dessverre ikke kan tas av investering – men drift.

I 2013 gjennomførte kirkelig fellesråd reformen med å redusere festetida fra 20 år til 15 år. Festeavgift er pr. i dag kr. 150,- pr. grav. Målet er å få festeavgift og festetid likt med nabokommunene og kommunene ellers i Øvre Telemark Prosti. Dersom kommunen velger å fortsette med reduksjon av kontantoverføring, må kirkelig fellesråd vurdere å øke festeavgift for å få en høyere inntekt og midler til å drive kirke og gravplasser for.

Vi ser at inntektene på antall gravfester som vi sender ut tilbud om ny feste periode for i 2017 vil bli om lag 500.000. Vi opplever at mange ønsker å slette sine familiegravsteder, dermed må vi forvente at inntektene blir mindre. I tillegg til festeavgift har kirkelig fellesråd i løpet av 2015 vedtatt å ta betalt for kirkelige handlinger som gjelder personer som bor utenfor kommunen. Vi har litt inntekter i løpet av året på dette.

Vi har de siste årene fått gjort mye nødvendig vedlikehold av kirker og gravplasser, takket være nøkternt bruk av midler gjennom året. Vi håper dette kan fortsette i flere år til, da det er mye etterslep.

Nome kommune har, ihht. til Kirkelovens § 15 et stort ansvar for de kirker og gravplasser som vi har i kommunen. Vi driver nå et driftsbudsjett som er et minimum av hva det kan være. Vi har store utgifter til lønn, vedlikehold, maskinpark, energi m.m.

Konsekvenser:

Konsekvenser ved tildeling av driftsramme for 2017:

- Øke festeavgift fra kr. 150,- til kr. 200,- pr. grav – pr. år.
Befolkningen i Nome må være med å gi inntekter.
- Utgiftene til konfirmasjonsopplæringsmateriell blir fortsatt på et minimum.
- Vi har de siste år ikke leid inn ferievikarer og vi har fortsatt ikke mulighet til dette.

Det vil ikke bli kjøpt inn nødvendig verktøy for å utføre små vedlikeholdsoppgaver i egen regi, og dette vil medføre at bygninger og kirkegårder forfaller.

6.5 Ramme E: Oppvekstsektoren

Overordnet budsjettansvar: Oppvekstsjef

6.5.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:

Inndeling av rammeområdet i tjenesteområder:

	Består av flg. tjenesteområder:
E1	Etatsadministrasjon og fellestjenester
E2	Voksenopplæring
E3	Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud
E4	Barnehager

Driftsramme for 2017 og planperioden til 2020

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
E: Oppvekstsektoren	116 019	118 919	118 919	118 919	118 919
Opprinnelig ramme 2016 prisjustert med deflator: 2,5 %					
Konsekvensjusteringer:		-163	-163	-163	-163
Herav:					
Lundehallen - innsparing energikostnader		-50	-50	-50	-50
Lærerårsverk - helårseffekt fra 2017 av innsp i PLØM 1/16		-2 128	-2 128	-2 128	-2 128
Bemanning barnehager - vedtatt innsparing i PLØM 1/16		-87	-87	-87	-87
Skoleskyss, spes.und og grunnsk. VO - vedtatt i PLØM 2/16		500	500	500	500
Tap av foreldrebetaling barnehage - tillegg i PLØM 2/16		200	200	200	200
Grunnskole felles, oppl andre kommuner - tillegg PLØM 2		1 300	1 300	1 300	1 300
Grunnskole felles, tap forventet refusjoner fosterbarn		200	200	200	200
Reduksjon i premiesats Statens Pensjonskasse		-465	-465	-465	-465
Ny naturfagstime - fra skole-året 2016/17 (økt rammetilskudd)		149	149	149	149
Gratis kjernetid i barnehagene for 3-åringer (økt rammetilsk)		38	38	38	38
Tidlig innsats i skolen (økt rammetilskudd)		180	180	180	180
Nye/utvidede driftstiltak:		0	0	0	0
Driftsreducerende tiltak:		-1 060	-1 660	-1 660	-1 360
Herav:					
Rammekutt		-1 060	-1 660	-1 660	-1 360
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME OPPVEKST		117 696	117 096	117 096	117 396

Som det framgår av rammeberegningen er det forutsatt et rammekutt på 1,060 mill. kr fra konsekvensjustert nivå. Utfordringen i 2017-budsjettet er i tillegg en intern, budsjetteknisk feil fra tidligere budsjettår som må rettes opp. Det betyr at reelt budsjettkutt i 2017 for etaten er på i overkant av 2,2 mill. kr.

Foreslått driftsramme for 2017 fordeler seg slik på tjenesteområdene:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Vekst
		2016	2017	
		Oppr.		
E	Oppvekstsektoren	116 019	117 696	1,4
	Består av flg tjenesteområder:			
E1	Etatsadministrasjon og fellestjenester	4 499	5 024	11,7
E2	Voksenopplæring	6 788	7 350	8,3
E3	Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud	70 362	69 309	-1,5
E4	Barnehager	34 370	36 013	4,8

Budsjettrammen for 2017 viser en samlet vekst på bare 1,4 % sammenlignet med opprinnelig netto driftsramme for 2016, dvs. 1,1 % lavere enn antatt lønns- og prisvekst på 2,5 %. Det er i hovedsak tjenesteområde grunnskole som tar belastningen av innsparingskravet.

Målsettinger og utfordringer

Oppvekstetaten består per 08.11.2016 av 221 ansatte og 187 årsverk, fordelt på barnehage, grunnskole, SFO, voksenopplæring og administrasjon.

Ansvarsområdets hovedmålsettinger:

- a) Alle barn og elever skal oppleve mestring og bli sett hver dag
- b) Utvikle lærende organisasjoner
- c) Forbedre resultatene i lesing, skriving og regning
- d) Redusere omfanget av spesialundervisning
- e) Attraktive barnehager der folk bor
- f) Tidlig innsats på alle nivå i barnehage og skole
- g) Utvikle Nome og Bø voksenopplæring (NBVO) til en konkurransedyktig aktør i regionen
- h) Bli bedre på forebyggende arbeid og tverrfaglig samarbeid

Det er mye bra som foregår i etaten. Det er stor aktivitet i forbindelse med skole- og barnehageutvikling. Vi satser mye på videreutdanning, og inneværende skole- og barnehageår deltar fire lærere og en barnehagelærer på videreutdanning. I tillegg tar flere ansatte lærerutdanning, barnehagelærerutdanning, enkeltfag og fagbrev i tillegg til jobben. Alle lederne har nå lederutdanning fra BI. Ansatte i etaten har høy kompetanse og vilje til utvikling.

Vi har gjennomført tiltak som innebærer reduksjon i timetall til spesialundervisning, og hatt stort fokus på tidlig innsats. Fortsatt er dette et område som må jobbes videre med, blant annet med tanke på å redusere de økonomiske kostnadene samt å forbedre kvaliteten på tilpasset opplæring.

Vi har gjennomført flere store prosjekter, som utbygging av Holla ungdomsskole og sammenslåing av ungdomsskolen og Ulefoss barneskole med en felles ledelse. Videre etablering av nye Nome og Bø voksenopplæring (NBVO) i Lunde, implementering av skole-IKT-prosjektet i skolene og utviding av digital kompetanse i barnehagene.

Arbeidet med den nasjonale satsingen "Ungdomstrinn i utvikling" (UiU) er avsluttet i kommunen, og videreføres gjennom satsingen "Vurdering for læring" (VFL) Alle ansatte i skolene deltar i dette arbeidet under bistand fra en lokal ressurslærer, Fylkesmannen og Høgskolen i Sør Norge. Vi ser en positiv bedring i trivsel og læringsmiljøet, men det er fortsatt endel faglige utfordringer - spesielt i faget matematikk.

Det er forebyggende arbeid som har størst effekt - både når det gjelder barnehage og skole, noe som prioriteres videre. I barnehagene har det vært stort fokus på lek og veiledning, og barnehagene er nå godt i gang med satsingen "Kompetanse for mangfold" i samarbeid med voksenopplæringen og Nome videregående avdeling Lunde.

Med utgangspunkt i stramt budsjett for 2017, er det noen områder som skaper spesielle utfordringer:

- Kommunen har et høyt forbruk av ressurser til elever som får sitt opplæringstilbud i andre kommuner - i hovedsak fosterhjemsplasserte barn og elever på privat skole.
- Økte felleskostnader til IKT, og behov for investering og oppgradering av datautstyr til barnehagene og skolene. Det er også et økt behov for IKT utstyr på voksenopplæringen
- Rett til redusert foreldrebetaling på grunn av lav inntekt og gratis kjernetid i barnehagen innebærer reduksjon i inntekter
- Økt behov for barnehageplasser i løpet av 2017 som betyr økt bemanning
- Utvidet behov for grunnskoleopplæring for voksne
- Mange ansatte med behov for tilrettelegging, som fører til mange i reduserte stillinger
- Høyt sykefravær og vikarbehov

Elevtallsutvikling

Elevtallet i Nome viser en nedgang framover. Slik det nå ser ut fra 2011 til 2018 vil elevtallet i grunnskolen i Nome bli redusert fra 776 til 694, en nedgang på 10,5 %. 6, 4 % i Lunde og 13, 5 % i Ulefossdelen.

Ulefoss	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18
Sum skole	449	434	421	406	383	376	388
Sum bsk	296	284	271	258	254	243	259
Sum usk	153	150	150	138	129	133	129
Lunde	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18
Sum skole	327	317	331	323	318	318	306
Sum bsk	234	219	228	225	215	216	205
Sum usk	93	98	103	106	103	102	101

I dette bildet hører også med at per 1. august 2016 går 39 elever fra Nome på privatskoler, hvorav 37 på Helgen Montessoriskole. De fordeler seg slik at det i liten grad går utover

klassetall. «Tapet» av elever representerer ca. halvparten av elevnedgangen i perioden. Resten er på grunn av lave fødselskull og utflytting/manglende innflytting.

Barnehagestatistikk

Ernst & Young og Telemarksforskning sin gjennomgang av Nome kommune for å se på mulige innsparinger oppsummerte følgende for barnehageområdet:

- *Antall korrigerte oppholdstimer per årsverk ligger noe lavere i Nome sammenliknet med andre kommuner.*
- *Andel barn som har krav på ekstra ressurser til styrket tilbud ligger høyt i Nome (minoritetsspråklige, barn som er tatt opp ved prioritet eller barn med nedsatt funksjonsevne), mens tildelte ressurser per barn med særlige behov ligger svært lavt i kommunen.*
- *Barnehagene ligger i hovedsak på bemanningsnormen. Vi kan således ikke finne at det eksisterer noe betydelig effektiviseringspotensial når det gjelder bemanning*
- *En sammenslåing av Helgen og Herregårdshavna kan generere en innsparing årlig på 500 000 kroner.*

Det ble våren 2016 i forbindelse med PLØM 1 vedtatt å opprettholde Helgen barnehage, men at

«10. Rådmannen bes i samarbeid med driftsutvalget gjennomgå barnehagestrukturen på Ulefoss med tanke på mye ledig areal. Utredningen skal foreligge til budsjettarbeidet høsten 2016.»

Tall på barn i barnehagene i Nome i forhold til innbyggere 0 – 5 år					
	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17
Antall barn i barnehagene	324	312	314	288	262
Antall innbyggere i Nome kommune 0 – 5 år	331	323	331	323	
Antall barn med barnehageplass i % av innbyggere i Nome 0 – 5 år	97,9 %	96,6 %	94,9 %	89,2 %	

Full barnehagedekning i Nome kommune er 88 % iht. SSB.

Det er en nedgang i barnetallet i barnehagene, til sammen 36 plasser. Årsakene kjenner vi ikke i sin helhet, men det er trolig følgende:

- Redusert fødselstall
- Flytting
- Færre barnehageplasser pga. økonomi
- Lengre ventetid på å få plass pga. bare to opptak - velger andre løsninger.
- Kontantstøtte

To opptak og bemanning etter behovet ved hovedopptaket, fører til at i hovedsak kun barn med rett til plass får barnehageplass. Barnehagene fylles opp i løpet av barnehageåret, da flere fyller 3 år og det blir frigjort plasser på våren. På grunn av færre barn i barnehagealder ved

hovedopptaket, har barnehagene redusert tilbudet med 22 barn fra 1. juni 2016 til 17. august 2016. Dette har gitt seg utslag på følgende måte i antallet plasser:

Barnehage	Plasser våren 2016	Plasser høsten 2016	Differanse
Helgen barnehage	24	18	-6
Herregårdshavna barnehage	78	72	-6
Fagerli barnehage	90	72	-18
Skoemyra og Sluseparken barnehage	120	120	0
Svenseid barnehage	42	36	-6
Totalt	354	318	-36

Vi har redusert kostnadene i barnehagene gjennom noen grep de siste to årene, ved at opptak er redusert til to per barnehageår. Gratis melk er avviklet, og bemanning er redusert til lovens krav om minimumsbemanning. Generelt går vi litt utover 18 og 24 plasser per avdeling uten å øke personalressursene. Søskenmoderasjonen og ferietilbudet er redusert. En lovendring innebærer at barn som er født innen september og oktober, har rett til barnehageplass fra høsten året etter. Per 8. november 2016 er det ikke venteliste på plass for barn som har rett til barnehageplass, og som har søkt innen fristen for hovedopptaket. Etter suppleringsopptak i oktober 2016 er det 13 barn som står på venteliste på barnehageplass, og som har søkt etter fristen.

Utfordringen i budsjettåret 2017 vil være at det er født ca. 45 barn innen oktober 2016, og som vil ha rett til barnehageplass fra høsten 2017. Hvis det søkes om plass i barnehage for alle disse barna vil det bety behov for økt bemanning, noe som det ikke er tatt høyde for i budsjettforslaget.

6.5.2 Tjenesteområde E1: Etatsadministrasjon og fellestjenester

Oppvekstetaten har en liten administrasjon, og innenfor dette området ligger også utgiftene til Midt-Telemark PPT med en sum på i overkant av kr 2,6 mill. som er lagt inn i budsjettet for 2017.

Til drift av datautstyret i Nomeskolen, har etaten en ca. 50 % stilling. Behovet ved forbruk, vedlikehold og utskifting av datautstyr har økt med større maskintetthet, og dette blir en stor økonomisk utfordring i åra framover.

6.5.3 Tjenesteområde E2: Voksenopplæring

Driften av voksenopplæringen er i stor grad drevet av eksterne midler - lokal kursvirksomhet, IMDI, UDI og samarbeid med andre kommuner. Tjenesteområdet er vanskelig å budsjettere på grunn av den store usikkerheten hvert år når det gjelder antall elever.

Det er lagt inn samme beløp som i budsjettet for 2016 for utbetaling av introduksjonsstønad, og det er usikkert på nåværende tidspunkt om det vil bli behov for økning i beløpet avhengig av hvor mange som deltar gjennom hele 2017.

Voksenopplæringen bidrar med mye inntekter til kommunen. Organisasjonen er fleksibel, og legger godt til rette for å gi tilbud om norskopplæring for asylsøkere på mottaket. Kommunen får etter søknad til Fylkesmannen, et økonomisk tilskudd for hver person i målgruppa. Asylsøkerne kan få inntil 250 timer norskopplæring. Organisering av norskopplæringen gjøres i samarbeid med Nome statlige mottak.

Det er behov for å øke ressursen til ledelse i administrasjonen da arbeidspresset er veldig stort, slik at det kan ansettes en inspektør. Det er imidlertid ikke rom for å øke ressursen innenfor etatens budsjett.

Økning i ledelsesressurs begrunnes med at det er flere deltakere enn tidligere. Elevene starter ofte til ulike tider i løpet av skoleåret, noe som innebærer hyppige endringer på timeplanene. Det er flere ansatte ved voksenopplæringen enn da Nome og Bø drev hver for seg. Det har også blitt flere bosatte flykninger og familiegjenforeninger den siste tiden.

Introduksjonsprogrammet

Introduksjonsprogrammet er et kvalifiseringsprogram som i følge lovens paragraf 4 skal ta sikte på å gi grunnleggende ferdigheter i norsk, innsikt i norsk samfunnsliv og forberede for deltakelse i yrkesliv. Det ligger også en statlig forventning om at kommunen tildeler barnehageplass, slik at flyktninger med barn gis anledning til å starte på introduksjonsprogrammet

Voksenopplæringen har i 2016 1,6 årsverk som programrådgiver. Programrådgiverne skal sammen med deltakerne utarbeide individuell plan for arbeidet, følge opp og veilede samt koordinere med andre aktører rundt deltakerne. Lønnsmidler til programrådgiverne tilføres fra integreringstilskuddet som kommunen mottar fra statlig hold.

Det er voksenopplæringen som utbetaler introduksjonsstønad til deltakerne, og midlene blir gitt gjennom introduksjonstilskuddet. Hver deltaker får utbetalt ca. kr 180.000 over to år (ved full stønad) Beløpet som er lagt inn i budsjettet er et anslag over forventet utbetaling, og det vil meldes tilbake i PLØM 1/2017 om hvordan regnskapet er på dette området.

6.5.4 Tjenesteområde E3: Grunnskolen inkl. skolefritidsordningen (SFO)

Nome kommune har store levekårsutfordringer, noe som igjen gir seg utslag i blant annet behov for spesialundervisning. Vi har et høyt aktivitetsnivå, og nye budsjettkutt minsker handlefriheten og gjør arbeidet med forebygging vanskeligere.

Innsparing lærerårsverk

I PLØM 1 2016 vedtok kommunestyret en innsparing i lærerårsverk på totalt kr 888.000

I budsjettet for 2017 ligger det en innsparing på kr 2.128 mill., og da er det forutsatt at innsparing i 2016 er foretatt. På årsbasis tilsvarer dette ca. 2,5 årsverk. Kuttene i årsverk er foretatt, noe tallene i GSI viser, men samtidig er det ressurskrevende fosterbarn som innebærer økte kostnader.

Det ble lagt inn en innsparing på Holla ungdomsskole på til sammen ca. 72 % stilling for 2016, og ytterligere kutt må foretas i 2017. Det ble også foretatt en reduksjon i antallet kontaktlærere på Holla fra 1. august 2016.

Begge skolene vil videre få en reduksjon i stillinger på budsjettet fra høsten 2017 – totalt vil det dreie seg om ca. ett årsverk.

Nome kommune bruker mye ressurser på spesialundervisning – ca. 20 % av lønnsutgiftene. Reduksjon i lærerårsverk vil derfor gå ut over både ordinære lærertimer samt spesialundervisning.

Det er satt fokus på spesialundervisning i Nomeskolen, med tanke på å redusere omfanget og bli bedre på tilrettelegging i klasserommet og tilpasset opplæring. I dette arbeidet er det viktig med et tett samarbeid med PPT. Samtidig er det viktig at reduksjon i spesialundervisning ikke nødvendigvis betyr innsparing på lønnsutgiftene, men at det gis større rom for å gi god tilpasset opplæring til flere elever. Vi har mange elever i Nome som har behov for noe ekstra.

Vi jobber for å tenke helhetlig i tverrfaglig samarbeid med PPT, barnevern og helse, noe som er viktig å prioritere videre.

Skolene opplever også utfordringer med å gi bosatte flyktningbarn nok språkopplæring, og kunne prioritere å ha stort fokus på tidlig innsats.

Opplæring andre kommuner

I PLØM 2 fikk etaten en økning på budsjettet i forhold til økte refusjonsutgifter til andre kommuner. Kommunen har relativt mange barn i fosterhjem i andre kommuner, og utgiftene til dette er uforutsigbare. Disse barna har ofte behov for spesialundervisning som kommunen må refundere utgiftene til. I tillegg må kommunen betale for spesialundervisning for elever fra kommunen som går på private skoler.

Nomehallen - innsparing energikostnader

Arbeidet med rehabilitering av Nomehallen er avsluttet, og det er lagt inn en innsparing på energikostnader på kr 50.000 årlig i planperioden 2017- 2020

Ny naturfagstime - fra skoleåret 2016/17

Regjeringen økte rammetilskuddet til kommuner med en ekstra uketime i naturfag på enten 5., 6. eller 7. trinn i grunnskolen fra skoleåret 2016-17. Dette er lagt inn i budsjettet som en økt inntekt.

SFO – økt foreldrebetaling

Det er lagt inn en forutsetning i budsjettet om en økning på 2,5 % på foreldrebetaling fra 01.01.2017 i henhold til pris- og lønnsveksten. Økningen for full plass vil da bli kr 45, og det vil koste kr 1.873. Betalingen for færre dager i uka økes forholdsvis.

Vi vurderer videre å endre SFO tilbudet, og ta bort ferietilbudet i løpet av 2017. Dette vil imidlertid bli en sak til politisk behandling på grunn av eventuell vedtektsendring.

6.5.5 Tjenesteområde E4: Barnehager

Nome har et godt barnehage tilbud, med mange dyktige styrere, barnehagelærere, spesialpedagoger, assistenter og fagarbeidere. De er engasjerte, og opptatt av barnas beste og å utvikle tilbudet. Satsingsområdet de siste årene har vært, og er lek, og vi har hatt samarbeid med høyskolen om utvikling og kompetanseheving på dette området.

Nome kommune bruker betydelig mer enn landsgjennomsnitt på barnehage. KOSTRA-tallene viser dette tydelig. Dette skriver seg i hovedsak fra følgende:

- Høye kostnader til bygg på grunn av mye investeringer de siste årene
- Lang åpningstid
- Desentralisert tilbud

I budsjettet for 2015 ble det gjennomført noen endringer på grunn av reduserte økonomiske rammer; færre opptak i barnehagen, redusert søskenmoderasjon, reduksjon i tilbudet i ferier. Dette har slått inn for fullt i 2016. Utfordringen er at mange foreldre har agert som tidligere, da vi hadde kontinuerlig opptak. Vi har ved hovedopptaket høsten 2016 gitt plass til alle som har alder til å starte til oppstart, men det ble utfordringer med å gi plass ved supplerende opptak.

Vi har en utfordring i at mange søker seg til de større barnehagene når barna blir 4-5 år, for å gå sammen med de som blir klassekamerater i 1. klasse. Dette «tapper» de mindre barnehagene for barn, og gjør dem mindre effektive å drive. Samtidig ser vi at foreldre som ikke bor i nærheten av grendebarnhagene ønsker barnehage nærmest der de bor, og da er grendebarnhagene mindre interessante.

Mat i barnehagen har vært vellykket, men vi ser at det trengs en del utstyr og hvitevarer i barnehagene. Ordningen er til selvkost, og foreldrebetalingen dekker kostandene til maten.

Barnehagedekningen er på 100 %. Vi har dekt opp alle stillinger med faglært personale, og barnehagene har et godt omdømme. Utfordringen kommer hvis vi må redusere ytterligere på rammene til barnehagen fordi vi da må redusere åpningstid og struktur for å spare inn stillinger.

Nome kommune ligger dessverre lavt på bruk av barnehage. Full barnehagedekning i Nome kommune er 88 % iht. SSB. Dette gjenspeiler seg også i rammeoverføring til barn 1-5 år, som bl.a. tar utgangspunkt i utdanningsnivået i befolkninga. Men den viktigste årsaken til at Nome kommune ligger høyt på barnehageutgifter er lokaler. Dette må vi nok leve med i mange år, men det reduserer den økonomiske handlefriheten innenfor barnehageområdet. Det er likevel gledelig at vi i 2015/16 hadde 89,2% barnehagedeltaking i forhold til antall fødte, men vi skulle selvsagt hatt med alle.

Ordningen med gratis kjernetid gjelder for 4 og 5- åringer i husholdninger med en totalinntekt på under 417 000,-. Det er anslått at ordningen vil være aktuell for ca. 15 % på landsbasis. Hvis maksprisen er høyere enn 6 prosent av den samlede inntekten til familien eller husholdningen, skal foresatte ha redusert foreldrebetaling. Ordningen med makspris ble innført i 2015, og i budsjettåret 2016 gjaldt det for husholdninger som hadde samlet inntekt som var lavere enn 486 750 kroner. Behandlingen av søknadene er tidkrevende, siden det ofte må etterspørres dokumentasjon.

Ny revidert rammeplan for barnehagen er nå ute på høring, og skal etter planen innføres fra høsten 2017. St. meld. 19 (2015- 2016) Tid for lek og læring – Bedre innhold i barnehagen, vil danne grunnlaget for revidering av Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver. Det vil være behov for kompetanseheving av alle ansatte når ny rammeplan er vedtatt.

Barnehagesatsene ble endret fra og med 1. januar 2016 med makspris kr 2.655 for full plass per mnd., og kr. 300 per mnd. i mat til selvkost kommer i tillegg. Det er Stortinget som vedtar sats om makspris når statsbudsjettet behandles. Nome kommune vil følge Stortingets vedtak om makspris, og foreldrebetalingen vil stige tilsvarende fra samme tidspunkt. Betalingen for færre dager i uka og søskenmoderasjon økes forholdsvis.

Helgen barnehage ble lagt under felles ledelse med Herregårdshavna barnehage som er permanent ordning fra 01.01.2016. Det er etablert et lederteam med en styrer i 100 % og en assisterende styrer, som også er avdelingsleder i Helgen barnehage, med 30 % ledelsesressurs. Denne ordningen fungerer bra. De ansatte har fått et større pedagogisk miljø og de har en ledelse med daglig tilstedeværelse i barnehagen. Det har vært en reduksjon i søkerne til barnehagene på Ulefoss, på grunn av et lavere barnetall i Ulefoss- delen av kommunen.

Andel barn som får ekstra ressurser til styrket tilbud ligger høyt i Nome (minoritetsspråklige, barn som er tatt opp ved prioritet eller barn med nedsatt funksjonsevne). Tidlig innsats er et viktig tiltak i barnehagen, der målet er å sette inn ekstra tiltak for å forebygge og redusere behov for spesialundervisning. Det er en ønsket utvikling å komme tidlig inn for tidlig å kunne avslutte eventuell spesialundervisning eller andre tiltak, fremfor å ha en økning i behovet for spesialundervisning i løpet av skoleårene – og spesielt i ungdomsskolen. Dersom barna med behov for spesialundervisning går i en privat barnehage, må kommunen fullt ut refundere kostnadene for spesialundervisningen for det enkelte barnet, og ressursene vil ikke komme andre barn med behov til nytte. Dette vil bli mer kostnadskrevende for kommunen.

Innsparing på grunn av redusert barnehageopptak til kun barn med rett etter loven og generell nedbemanning i barnehagene

På grunn av bemanningsnormene; en ansatt per 6 barn, en ansatt per tre barn under 3 år og pedagognormen, er det vanskelig å spare på bemanningen i Nomebarnehagene isolert sett. Barnehagestrukturen gjør også at bemanningen i de minste barnehagene er marginal og vanskelig å spare inn på.

	Driftsreduserende tiltak som følge av merforbruk i 2014 med virkning fra 1.1.16	Innsparing på stillinger med virkning fra 1.1.2016	Innsparing med virkning fra 1.8.2016	Til sammen innsparing på stillinger i barnehagene i 2016
Innsparing bemanning barnehagen	240 000,-	1 200 000,-	250 000,-	1 690 000,- eller 2,8 årsverk

Budsjettet for 2016 innebar en nedbemanning, der reduksjonen førte til en reduksjon i antallet barnehageplasser fra høsten 2016 på ca. 18 plasser, fordelt på Svenseid barnehage, Fagerli barnehage og Herregårdshavna barnehage. Vi stod da overfor en situasjon der vi kun kunne tilby de med rett til plass barnehageplass fra høsten 2016, noe som var en ny situasjon i kommunen. Det ble også utfordringer med å tilby plasser ved supplerende opptak, og medførte at 13 barn står uten barnehageplass fra januar 2017. Denne endringen har ført til et dårligere tilbud til barnefamilier som bor i og som ønsker å flytte til Nome kommune. Dette er ikke i tråd med tankene om at Nome kommune med sine sosiale utfordringer bør gi tilbud om barnehageplasser til de med behov for det.

Driftsbudsjettet i barnehagene er lite, og det har også vært spart inn på disse postene over år. Siden matserveringen er til selvkost, og det ikke ble tilført midler til utstyr for ordningen, har dette blitt tatt over barnehagens ordinære driftsbudsjett. Resultatet er at det er et etterslep på materiell og utstyr i barnehagene. Det er derfor ikke tilrådelig å redusere disse postene i budsjettene. Vi er inne i en periode med oppbygging av trådløst nett og PC-er til personalet i barnehagen, så det vil påløpe en del utgifter i årene framover som følge av det. Vi har foregående år likevel funnet rom til å fordele midler slik at en av barnehagene også har hatt mulighet til å investere litt i uteområdet. Dette for å få til noe, siden lekeapparater og utstyr er dyrt. Dette er det dessverre ikke rom til i 2017.

Konklusjon:

Vi legger fram et budsjett som inneholder flere spennende utviklingsområder, og etaten har en stor aktivitet på alle nivå. Samtidig som etaten skal drives mer effektivt med tanke på økonomiske innsparinger, har vi også omorganiseringer på alle tjenestekområdene, noe som skaper engasjement og glød. Det er likevel krevende med å drive utviklingsarbeid og

organisasjonsutvikling, både for ledere og ansatte, noe som kan påvirke arbeidsmiljøet i negativ retning. Noen ansatte opplever redusert trivsel i slike perioder, og det er derfor et viktig lederansvar å informere godt og å ta vare på personalet. Budsjettkutt vil i hovedsak bety nedbemanning, noe som igjen fører til at de som blir igjen får en mer krevende arbeidsdag, siden flere av oppgavene ikke blir borte. Det er en viktig oppgave for administrasjonen i Nome kommune de neste årene å følge opp personalet tett. Utvikling er krevende, og vi må gå foran å lede dette arbeidet. Vi er likevel bekymret over at etaten over tid har mistet mange stillinger - når vi har så store utfordring. Tilbudet til småbarnsforeldre om barnehageplasser er betydelig redusert, noe som kan føre til at småbarnsforeldre velger private barnehager i andre kommuner. Dette er heller ikke en utvikling som harmonerer med ønske om å være en attraktiv kommune som fører til økt tilflytting til Nome kommune.

Tone Amundsen
Oppvekstsjef

6.6 Ramme F: Helse og omsorg unntatt barnevern

Administrativt budsjettansvar: Helse- og omsorgssjefen

6.6.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet

Inndeling av rammeområdet i tjenesteområder

F1	Etatsadministrasjon og fellestjenester
F2	Helsetjenester ekskl. Barnevern
F3	Institusjonstjenester inkl. kjøkkentjenester
F4	Hjemmetjenester

Barnevernet er fra og med 2017 skilt ut som eget rammeområde.

Driftsramme for 2017 og planperioden til 2020

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
F: Helse- og omsorg	165 615	169 755	169 755	169 755	169 755
Opprinnelig ramme 2016 prisjustert med deflator: 2,5 %					
Konsekvensjusteringer:		3 276	3 276	3 276	3 276
Herav:					
Omorg stab helse og omsorg 0,5 årsverk - vedtatt PLØM 1/16		-300	-300	-300	-300
Dagtilbud eldre Ringsevja, 0,4 årsverk - vedtatt PLØM 1/16		-250	-250	-250	-250
Sjukeheimen 0,5 årsverk - vedtatt PLØM 1/16		-300	-300	-300	-300
Bofellesskapene 0,5 årsverk - vedtatt PLØM 1/16		-300	-300	-300	-300
Redusert husleie drift av Bjervatun alderspensjonat		-530	-530	-530	-530
Legetjenesten -særavtale beredskapsgodtgjøring m.v. (PLØM 2)		300	300	300	300
Nome sjukeheim - ekstra innleie for å gi forsvarlige tj. (PLØM 2)		1 550	1 550	1 550	1 550
Bergvoll bofellesskap - forsvarlige tjenester (PLØM 2)		250	250	250	250
Helsestasjon og skolehelsetjeneste - økt rammetilskudd		30	30	30	30
Øyeblikkelig hjelp rus og psykiatri - økt rammetilskudd		113	113	113	113
Avvikling av diagnoserlisten for fysioterapi - trekk rammetilsk		-229	-229	-229	-229
Opptappingsplan innenfor rusfeltet - økt rammetilskudd		406	406	406	406
Opptappingsplan for habilitering og rehab - økt rammetilsk		137	137	137	137
Dagaktivitetstilbud - ramme overført fra NAV		2 384	2 384	2 384	2 384
Kommuneoverlege i Midt-Telemark - rammeøkning		15	15	15	15
Nye/utvidede driftstiltak:		0	0	0	0
Driftsreduserende tiltak:		-1 800	-2 400	-1 600	0
Herav:					
Rammekutt		-1 800	-2 400	-1 600	0
BEREGNET NETTO RAMME HELSE OG OMSORG		171 231	170 631	171 431	173 031

Tabellen foran viser hvordan rådmannens foreslåtte driftsramme er beregnet. Opprinnelig ramme for 2016 er prisjustert med Statens forutsetning 2,5 %.

Under «Konsekvensjusteringer» er listet opp reduksjoner og tillegg som er vedtatt ved budsjettrevisjoner i 2016, og som er forutsatt videreført til 2017. I tillegg er det i rammeberegningen tatt hensyn til de statlige føringer gitt gjennom rammetilskuddet til styrking av enkelte tjenester. Budsjetttramma er også korrigert for forslag om å overføre fra NAV til helse og omsorg når det gjelder belastning for et dagaktivitetstilbud.

Fra dette konsekvensjusterte nivået, har rådmannen foreslått et rammekutt på 1,8 mill. kr for 2017. Dette rammekuttet er foreslått økt til 2,4 mill. kr i 2018. For de siste 2 åra i planperioden ligger det inne en økning av totalramma.

Tiltak for å tilpasse budsjettet for 2017 til foreslått ramme

Netto budsjettet til helse- og omsorgsetaten sammenlignet med opprinnelig budsjett 2016 viser en økning på 3,4 %. Reelt er økningen på om lag 1,9 % dersom en hensyntar den budsjettekniske overføring av nevnte tjeneste fra NAV. Sammenholdt med lønns- og prisvekst på 2,5 %, viser budsjetttramma en reduksjon med 0,6 %.

Det er store utfordringer med å legge et realistisk budsjett for 2017. I tillegg til det generelle rammekuttet på 1,8 mill. kr, viser det seg at det statlige tilskuddet til ressurskrevende brukere må reduseres med anslagsvis 1,8 mill. kr (fra 17 mill. kr i budsjett 2016 til 15,2 mill. kr i 2017). Bakgrunnen for dette er at Regjeringen har foreslått å øke innslagspunktet for når tilskudd utløses. I tillegg er ordningen utformet slik at tilskuddet opphører når brukerne er over 67 år. Selv om behovet for tjenester er uendret og fortsetter i samme omfang. Dette medfører at budsjettet må reduseres tilsvarende.

For å oppnå balanse i budsjettet er det ikke lagt inn nødvendig økning i grunnbemanningen på sjukeheimen. (Reduksjon av 0,5 årsverk på sjukeheimen har ikke latt seg gjennomføre i 2016).

Rammetilskuddet til Øyeblikkelig hjelp – rus og psykiatri (113) er ikke lagt inn, selv om dette tilbudet er lovpålagt å være på plass fra 01.01.2017. Rammetilskudd for hab/rehabilitering (137) er heller ikke lagt inn. Dette er viktige områder som ikke blir prioritert, hvor kommunen får mange økte oppgaver. Opptrappingsplan innenfor rusfeltet - rammetilskudd kr. 406.000,- er ikke lagt inn.

Med de budsjetttrammer som er foreslått blir det behov for dramatiske kutt i etaten. Etter reduksjoner av budsjettet over flere år, mens oppgavene har økt i samme perioden, er det få tiltak det er mulig å kutte eller redusere. Behovet for tjenester vil tvert imot øke framover bl.a. fordi sykehuset fortsetter å overføre oppgaver til kommunen i tråd med samhandlingsreformens intensjoner.

Det er foreslått opphør av kommunal drift av Lundetunet og Ringsevja aktivitetssenter. Innsparingen ved dette forslaget er anslått til om lag 1,5 mill. kr. Dette er svært beklagelig og uheldig. Viser også til Helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3, siste ledd «Helse- og omsorgstjenesten skal arbeide for at det blir satt i verk velferds- og aktivitetstiltak for barn, eldre og funksjonshemmede og andre som har behov for det».

Tiltakene for å tilpasse budsjettet til tildelt ramme vil bli nærmere kommentert på de enkelte områder.

Variabel lønn er som nevnt redusert til et minimum. Dette er svært sårbart/urealistisk da det

vil komme tiltak/situasjoner gjennom året som krever ekstra innleie. Et eksempel på dette er når sykehuset skriver ut svært syke pasienter på en fredags ettermiddag og det er redusert helgebemannning på sjukeheimen. Da vil behov for ekstra innleie oppstå med bakgrunn i lovkrav om forsvarlig bemanning og krav til kompetanse.

Oppsummering:

Tiltak for å balansere budsjettet til den foreslåtte ramma, kan oppsummeres slik:

Nome sjukeheim- økt grunnbemanning - ikke gjennomført	-1550
Øyeblikkelig hjelp- døgntilbud- rammetilsk. ikke lagt inn	-113
Opptrappingsplan ang. rusfeltet- rammetilsk. ikke lagt inn	-406
Opptrappingsplan hab/rehab. Ramme tilskudd ikke lagt inn	-137
Ikke kommunal drift på Lundtunet og Ringsevja	-1500
Sum tiltak	- 3 706

I tillegg er variabel lønn (ekstrahjelp/overtid) og ande lønnstillegg redusert.

Foreslått driftsramme fordeler seg slik på tjenesteområdene:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Vekst
		Oppr.		
F	Helse- og omsorgssektoren ekskl barnevern	165 615	171 231	3,4
	Består av flg tjenesteområder:			
F1	Etatsadministrasjon og fellestjenester	-12 763	-11 095	-13,1
F2	Helsetjenester eksl barnevern	35 001	38 203	9,1
F3	Institusjonstjenester inkl. kjøkkentjenester	51 485	53 010	3,0
F4	Hjemmetjenester	91 892	91 113	-0,8

Korrigert for Dagaktivitetstilbud (overført fra NAV) blir vekstprosenten redusert fra 3,4 % til 1,9 %.

Hovedutfordringer

Helse- og omsorgsetaten har vært, og er i ferd med å gjennomgå store endringer. Tjenestene går fra pleie- og omsorg til medisinsk behandling. Dette som en følge av samhandlingsreformen. Det medfører større krav til kvalitet, dokumentasjon, tverrfaglig samarbeid, krav til god ledelse og organisering. Det medfører også større krav til forsvarlighet eks. i form av kvalifisert personell på jobb.

Kommunen har generelt en eldre befolkning enn landsgjennomsnittet. Andelen eldre over 67 år utgjorde 18,8 % av befolkningen pr. 01.01.16. Tilsvarende andel for fylket og landet hhv. 16,9 % og 14,3 %.

KOSTRA tall viser at Nome får beregnet 31,5% høyere utgiftsbehov på pleie- og omsorg enn landsgjennomsnittet. Dette er objektive tall og har ligget stabilt høyt de siste årene. Det er

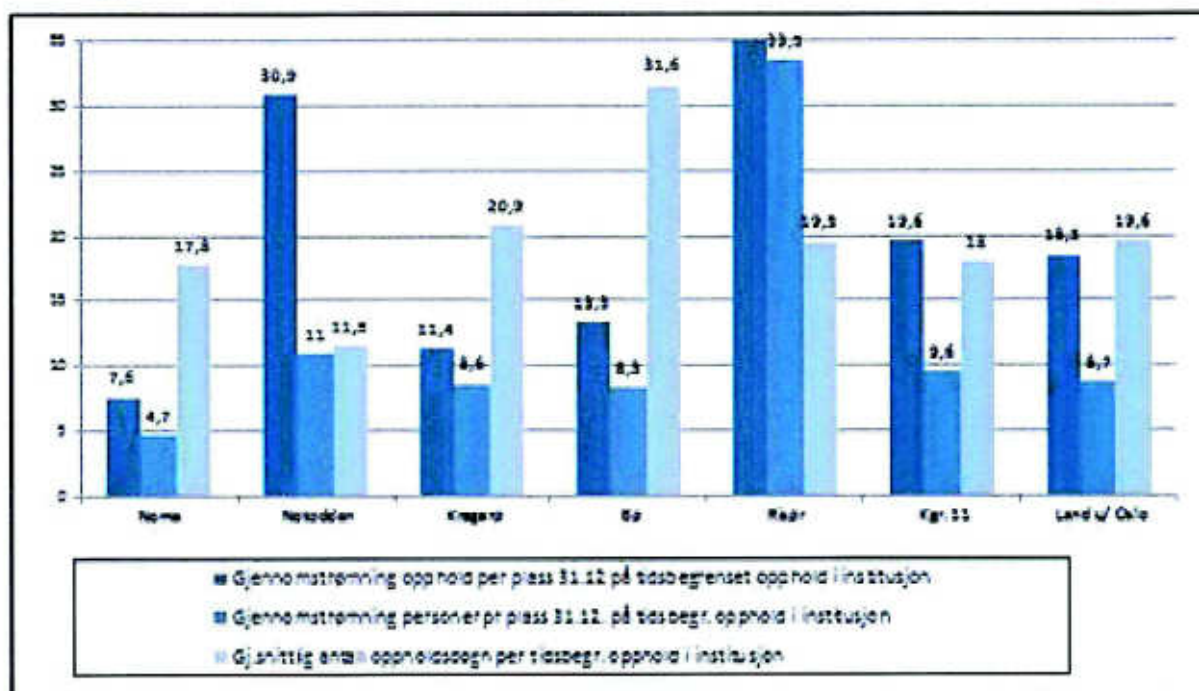
spesielt innbyggere 80-89år, 90 år+ og andel mennesker med psykisk utviklingshemming 16+ som trekker opp utgiftsbehovet i Nome. Dette er personer som i stor grad har behov for tjenester. Nome kommune får rammetilskudd med bakgrunn i det økte behovet som pleie- og omsorg har. I følge KOSTRA tall gjenspeiles ikke det store behovet for tjenester i etatens budsjetter. Det blir derfor svært vanskelig å styre etter dette budsjettforslaget, da etatens plikt til å yte tjenester må sees i sammenheng med budsjettet.

Helselovgivningen sier at kommunen må tilrettelegge tjenestetilbudet slik at det kan møte et behov for nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Det er en plikt til å sørge for et tilbud som kan møte et presentert behov, et framtidig og et varierende behov.

Det er et stort behov for korttidsplasser.

Det er få opphold og personer pr. plass og litt få oppholdsdøgn pr. tidsbegrenset opphold. Tabellen under viser dette.

Gjennomstrømning:

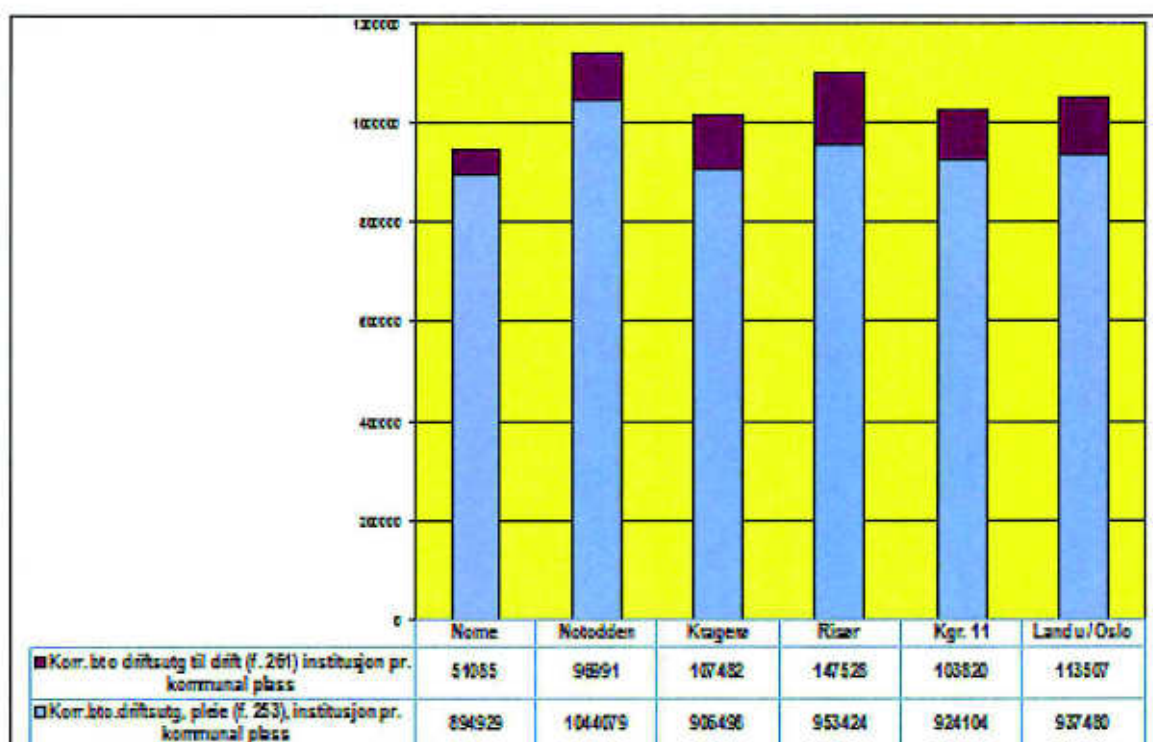
Nome sjukeheim har 7 korttidsplasser (hvorav 6 er på 3 dobbeltrom) til bruk for utskrivningsklare pasienter fra sykehus og hjemmeboende med behov for avlastning og korttidsopphold.

KS KONSULENT

Ut ifra landsgjennomsnittet burde Sjukeheimen hatt 15 korttidsplasser på enerom. Konsekvensen av for få plasser kan utløse betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter (ca kr. 5000,- pr. døgn), og manglende mulighet til å tildele kort- og avlastningsopphold. Noe som kan medføre behov for en sykehjems plass innen kort tid. Samtidig har Nome sjukeheim langt flere plasser til demente enn sammenlignbare kommuner.

Det er foreslått i investeringsbudsjettet å gå til innkjøp av 9 takheiser og montere disse på egnede rom i demensavdelingen. Da vil disse rommene kunne omgjøres til en sykeavdeling. Hele Bo- og behandlingsavdelingen med 16 enerom kan da tas i bruk til korttidsplasser. Det vil være mulig å øke antall plasser til 19 med bruk av dobbeltrommene. Dette bør gjennomføres så raskt som mulig for å unngå betalingsplikt på sykehus og manglende mulighet til å tildele kort/avlastningsopphold. Det vil også bedre mulighetene for å drive rehabilitering på sjukeheimen.

Bemanningen på Nome sjukeheim er generelt svært lav. Dette gjelder både Bo- og behandling, sykeavdelingen og skjerma.

Av tabellen ser en at utgifter til drift betyr lite, det er lav pleiefaktor som er årsaken til de lave kostnadene pr plass på sjukeheimen.

Etter en nærmere gjennomgang av skjermet avdeling i AMU møte 20.09.16, ble det fattet følgende vedtak: « De ansatte på skjermet avdeling har behov for mer opplæring. Grunnbemanningen og stillingsstørrelsene må økes. Dette bes hensyntatt i budsjettet for 2017, slik at vi får sikret et fullt forsvarlig arbeidsmiljø».(enstemmig vedtatt).

Med de budsjetttrammer som her foreligger er det ikke funnet rom for økning av grunnbemanningen på skjermet avdeling.

Behovet for ressurser, både i form av antall hender og kompetanse vil øke i årene som kommer. Det er nødvendig å iverksette tiltak på kort sikt for å ivareta dagens behov, samtidig som det er viktig å utnytte årene som kommer til å forberede og gjennomføre en gradvis utbygging av tjenestetilbudet. Det er særlig knyttet til utdanning, rekruttering av

helsepersonell, flere institusjonsplasser og velferdsteknologi. Strategisk kompetanseplan for helse- og omsorgsetaten vil være en viktig plan framover.

6.6.2 Tjenesteområde F1: Etatsadministrasjon og fellestjenester

Beskrivelse av området:

Området omfatter nå 3 faste stillinger: Helse- og omsorgssjef, økonomikonsulent og Fagkonsulent (50% stilling). Planlegging og utvikling av tjenestene er et område det legges stor vekt på. Etaten skal levere komplekse tjenester som stiller krav til god organisering og effektiv ressursutnyttelse.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2017 og planperioden 2020

Tilskudd til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester utgjør en stor del av budsjettet. Dette tilskuddet er vanskelig å angi nøyaktig størrelsen på da det utbetales etterskuddsvis. Etter beregninger vil dette tilskuddet utgjøre ca. 15,2mill. kr. for 2017. Dette er et foreløpig tall, og forutsetningene for tilskuddet kan endre seg. Dette er 1,8 mill. lavere enn budsjettet for 2016.

Betaling for utskrivningsklare pasienter fra sykehus er foreslått redusert med kr. 200.000,-.

6.6.3 Tjenesteområde F2: Helsetjenester

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten - Beskrivelse av området

Svangerskaps- og barselomsorg: Det gis tilbud til gravide, tilbud om konsultasjoner, foreldreforbereidende kurs, etterkontroll og hjemmebesøk

Helsestasjon gir tilbud i henhold til et fast program. I tillegg er det barn som mottar et utvidet helsestasjonstilbud, der familieveiledning er en del av tilbudet.

Skolehelsetjenesten har mye tverrfaglig samarbeid med andre faggrupper og andre etater for å gi et best mulig tilbud til barn og unge.

Helsestasjon for ungdom omfatter rådgivning, veiledning undersøkelser og behandling tilpasset ungdommenes behov.

Helsetjenester til flyktninger gir et tilbud til Nome statlige mottak i samarbeid med legetjenesten

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2017 og planperioden til 2020

Det er foretatt justeringer av stillingshjemler mellom helsestasjon/skolehelsetjenesten og legetjenestene for å få best mulig samsvar med KOSTRA rapporteringer. Dette gjelder ledelsesressurs og flyktningehelsetjenesten. Rammetilskudd på kr. 30.000 er lagt inn i budsjettet. Flere prosjektstillinger opphører pr. 01.01.2017. Det vil gå ut over tjenestetilbudet til den enkelte bruker.

Utfordringer

Med bakgrunn i at flere kommuner ligger under minstenormen når det gjelder antall helsesøstre i skolehelsetjenesten, deriblant Nome, er barn og unge et prioritert område fra regjeringens side. Det er overført rammetilskudd til Nome de siste årene på 840.000,- for å styrke skolehelsetjenesten. 300.000,- kr er lagt inn i budsjettene disse årene. Dette dreier seg stort sett om en økt ressurs til ledelse og ikke en økning i helsesøsterstillinger. Det er både betenkelig og beklagelig at en større andel av tilskuddet ikke er lagt inn i budsjettet. I en periode har noe av behovet blitt dekt opp av prosjektstillinger, dette opphører fra 01.01.17. Det vil da helt konkret medføre mindre oppfølging av enkelte barn/unge og mindre muligheter

til å drive forebyggende arbeid. Det er en reell fare for å miste svært kompetent personell når vi bare har 50% stilling å tilby.

Levekårsutfordringene i Nome tilsier at skolehelsetjenesten må dimensjoneres høyere enn minstenormen. Stadig nye oppgaver til barn, ungdom og familier overføres kommunen, uten at tjenestene får tilført ressurser. Det er også et ønske/krav om mer tilstedeværelse av helsesøster på de videregående skolene.

Det er mange barn med omfattende behov for tjenester i kommunen. Det er også økte krav/forventninger til kommunal oppfølging av barn/unge, spesielt ang. psykisk helse.

Antall barnefamilier på mottaket varierer, men er stabilt høyt. Barn under 18 år har rett på pleie- og omsorgstjenester i tillegg til helsehjelp.

Ny nasjonal faglige retningslinjer for barselomsorgen kom i 2014. Implementering av denne er avhengig av kapasitet i tjenesten. Jordmorstillingen bør økes med 10%.

Kommunale og private legetjenester – Beskrivelse av området

Kommunale legetjenester omfatter blant annet legetilsyn på Nome sjukeheim, offentlig legearbeid og all møtevirksomhet ang. pasienter i hjemmesykepleien og helsestasjon/skolehelsetjenesten.

Nome har 5 privatpraktiserende fastleger med avtale, i tillegg 2 fastlønnet leger og 1 turnuslege.

Nome kommune samarbeider med Bø og Sauherad om kommuneoverlege og smittevernlege. Stillingen som kommuneoverlege er på 60 % (10 % til beredskap).

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2017 og planperioden 2020

Det er foretatt justeringer mellom Kommunale legetjenester og Nome legesenter for å få en best mulig oversikt over stillingsressursene. Det er også foretatt justeringer av stillinger mellom helsestasjon/skolehelsetjenesten og legetjenesten. Beredskapstillegg på kr. 300.000, er lagt inn i budsjettet. Samarbeid mellom fastlegene og de andre helse- og omsorgstjenestene fungerer nå stadig bedre, noe som bidrar til mer effektive tjenester.

Rammen til kommuneoverlege og planlegger er konsekvensjustert, da rammen ikke var deflator regulert i 2016.

Utfordringer

En kommuneoverlegestilling i 60% er en sårbar stillingsstørrelse når det gjelder å rekruttere og beholde nøkkelpersonell, det er en plan om å øke denne stillingen i 2018. Det er flere nye oppgaver som tilfaller denne stillingen i forbindelse med samhandlingsreformen.

Fysio-/ergoterapitjenesten – beskrivelse av området

Tjenesten har 4 fast ansatte fysioterapeuter og 1 ergoterapeutstilling. I tillegg gis det driftstilskudd til 3 fysioterapeuter. Arbeidet ang. Friskliv fortsetter i samarbeid med Bø og Sauherad.

Det siste året er det arbeidet mye med omstilling. Det er laget en prioriteringsnøkkel hvor helsefremmende arbeid, Forebyggende arbeid (grupper på Dagsrud, Ringsevja og Lundetunet), samarbeid med hjemmetjenestene om hjemme -rehabilitering, økte ressurser til rehabilitering på sykehjemmet og tverrfaglig samarbeid er de viktigste områdene til kommunefysioterapeutene.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2017 og planperioden 2020

Det er lagt inn forventet inntekter i form av egenandeler på kr. 229.000,-
Opptrappingsplan for hab/rehabilitering rammetilskudd kr. 137.000- er ikke lagt inn.

Utfordringer

Det er lagt inn en forventning om egenandeler på kr 229.000,- som skal kreves inn av de kommunale fysioterapeutene. Konsekvensene av dette, eller om det hele tatt er mulig å kreve inn disse pengene er det for tidlig å si noe om, da dette tiltaket er svært lite kjent ute i kommunene.

Presset på fysioterapitjenesten er stort. Det er økning i antall henvisninger fra lege, og behovet for tjenester til hjemmeboende og på sjukeheimen øker. Det er et sterkt ønske om å opprette en turnusstilling for fysioterapeut. Kommunen vil få tilskudd til opprettelse av en slik stilling.

Det bør opprettes tilbud om døgnplasser med tverrfaglig bemanning for pasienter som har behov for rehabilitering. Pasienter som får tverrfaglig målrettet rehabilitering vil trenge mindre hjemmetjenester, og får mindre behov for en korttids plass, og kan bo lenger i eget hjem. Nome har ingen/liten befolkningsvekst og en stadig økende andel eldre innbyggere. Denne utviklingen ser ut til å øke i årene framover. Dette vil ha konsekvenser, det vil være flere pasienter som har behov for tjenester. Det er svært viktig at kommunen har et godt rehabiliteringstilbud.

Oppgavene i forbindelse med hjelpemidler er blitt mer omfattende de siste årene, både med kartlegging av brukers behov og med opplæring av bruker. Saksbehandlingsrutiner/regelverk, teknisk tilpasning av hjelpemidler m.m. tar tid.

Antall brukere med behov og antall utlånte hjelpemidler har økt gradvis og vil fortsette å øke framover da Nome får et økende antall eldre.

Psykisk helse/rus arbeid – beskrivelse av området

Psykisk helsearbeid omfatter oppfølging av psykisk syke som bor hjemme eller i bofellesskap for psykisk og fysisk funksjonshemmede. Psykiatritjenesten disponerer nå 18 leiligheter på Ringsevja og samarbeider med hjemmetjenesten om å gi et dagtilbud to dager i uken til eldre på Ulefoss. Psykiatritjenesten samarbeider med de fleste instanser i kommunen.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2017 og planperioden 2020

Øyeblikkelig hjelp – døgntilbud rus og psykiatri rammetilskudd kr. 113.000,- er ikke lagt inn i budsjettet.

Opptappingsplan innenfor rusfeltet – rammetilskudd i 2017 kr.406.000 er ikke lagt inn.

Dagtilbudet på Ringsevja er foreslått nedlagt, men søkes opprettholdt på andre måter.

Utfordring

Kommunen skal fra 01.01.2017 ha etablert et tilbud om Øyeblikkelig hjelp-døgnopphold. Det innebærer en plikt til å yte hjelp som ikke er planlagt, men som i konkrete situasjoner er påtrengende nødvendig for en pasient eller bruker, og som det er forsvarlig at kommunen yter. Det skal være sykepleier tilgjengelig 24 timer i døgnet. Pasientene skal vurderes av sykepleier umiddelbart og av lege innen rimelig tid etter innleggelse.

Behandling av disse pasientene i kommunen samsvarer med målet i samhandlingsreformen om å gi pasientene gode forløp og tilbud nærmere der de bor.

Det er planlagt et slikt tilbud i forbindelse med bofellesskapet på Ringsevja, og det vil være i tett samarbeid med hjemmetjenesten for å dekke kravet om sykepleierkompetanse.

Det er flere brukere av psykiatritjenesten som opplever som fysisk eller psykisk voldelige. Dette er svært krevende brukere for psykiatritjenesten.

At opptappingsplan innfor rusfeltet- rammetilskudd med til sammen 1.127 mill kr. for 2015, 2016 og 2017 til Nome kommune ikke medfører at budsjettområdet blir styrket, er svært betenkelig og beklagelig. Nome kommune har store utfordringer når det gjelder tjenester til den gruppen opptappingsplanen er rettet mot. Dette gjelder både barn og voksne.

6.6.4 Tjenesteområde F3: Institusjonstjenester, inkl. kjøkkentjenester.

Beskrivelse av området

Området omfatter Nome sjukeheim med fellesavdeling og felleskjøkken. Sjukeavdeling, Skjermet avdeling og Bo- og behandlingsavdeling. Sjukeheimen har 71 pasientrom og et belegg på 74 personer. 3 rom på korttidsavdelingen blir brukt som dobbeltrom.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2017 og planperioden 2020

Økt grunnbemanning på Nome sjukeheim tilsvarende kr. 1.550.000, er ikke videreført i 2017 og resten av planperioden. Inntekter (betaling for opphold) er økt i henhold til forventet prisstigning. Budsjettet for medikamenter er nå fordelt ut på flere avdelinger. Det er foretatt justeringer mellom avdelingene på sjukeheimen for å tilpasse budsjettet til rammene. Det er en økning på lønnsbudsjettet på Bo- og Behandling, dette medfører ikke økt grunnbemanning, men er en nødvendig justering av lønnsbudsjettet.

Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon økes fra kr. 150 til kr. 155 pr. døgn. Egenbetaling for aktivitetssenter økes fra kr. 140 til kr. 150 pr dag. Dette innbefatter måltider og transport. Pris på salg av middag økes fra kr. 76 til kr. 80

Utfordringer

Budsjettforslaget på sjukeheimen blir vanskelig å styre etter. Med bakgrunn i at grunnbemanningen er svært lav på hele sjukeheimen, er sannsynligheten stor for at det vil bli behov for mer ressurser til ekstra innleie/vikar enn det som ligger inne. Variabel lønn er som nevnt redusert til et minimum. Sykehuset bygger ned sine tjenester og utskrivning skjer raskere. Det er også andre «typer» pasienter enn før, noe som medfører større krav til mer fagkompetanse.

I tillegg kan den lave grunnbemanningen medføre problemer med å rekruttere. Det er svært avgjørende for rekruttering hvilke «rykte» en institusjon har. Nome sjukeheim kan være i ferd med å pådra seg et rykte om en svært travel arbeidsplass og der sykepleiere arbeider mye alene.

Utfordringene med få korttidsplasser søkes løst med omgjøring av en del av plassene for demente. Dette er realistisk å få til da vi er inne i en periode med en liten nedgang av antall eldre over 80 år.

Institusjonslederstillingen er redusert til 50%, det var et foreløpig tiltak ut 2016. Det ligger ikke inne noe utvidelse av denne stillingen, men lederstrukturen innen HO kan bli noe endret etter en evaluering. Denne reduksjonen medfører imidlertid større arbeidsmengde på andre.

6.6.5 Tjenesteområde F4: Hjemmetjenester

Beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Hjemmetjenestene omfatter: Ringsevja og Lundetunet aktivitetssenter, hjemmesykepleie/hjemmehjelp i Ulefoss og Lunde, Bjervatun alderspensjonat, og bofellesskapene: Tyrivegen, Eidsbygda, Olastua, Vesleheimen og Bergvoll

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2017 og planperioden 2020

Budsjettene er justert mellom hjemmetjenestene i Ulefoss og Lunde for å imøtekomme kravene til innsparing i 2017 og som videreføres i planperioden.

Bergvoll bofellesskap tilføres 250.000, jf. Økonomimelding II 2016, dette videreføres ut planperioden. I tillegg tilføres dette bofellesskapet ytterligere ca 250.000 for å opprettholde forsvarlige tjenester.

Bjervatun alderspensjonat reduserer budsjettet med kr. 530.000 - årsaken til dette er redusert husleie.

Eidsbygda og Olastua samarbeider tett og må sees under ett. Her er det foretatt justeringer mellom områdene. Tyrivegen og Vesleheimen har justert budsjettet etter brukerbehov.

Kommunal drift på Lundetunet og Ringsevja aktivitetssenter er ikke lenger opprettholdt i dette budsjettforslaget. Det medfører innsparinger på ca 1,5 mill. kr. For å oppnå dette må tiltaket settes i verk umiddelbart. Dette er svært beklagelig og er ikke et villet eller anbefalt tiltak fra helse- og omsorgsetaten sin side, men det har ikke vært mulig å finne andre realistiske innsparingstiltak innenfor etaten. Det er mange som setter stor pris på aktivitetssentrene og måten de blir drevet på. Lundetunet og Ringsevja er også viktige forebyggende og helsefremmende tiltak.

Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av staten og økes fra kr. 190 til kr. 200 De øvrige prisene på abonnement foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent (i overkant av 2 %)

	Inntekt	Pris abonnement Pr mnd.
Inntil 2G	kr 179 004	kr. 200
2G – 3G	kr 268 506	kr. 800
3G – 4G	kr 358 008	kr. 1 065
Over 4G	kr 358 008	kr. 1 135

Ingen betaler mer enn selvkost (277 kr pr time).

Pris på leie av trygghetsalarm økes til kr. 280 pr. mnd.

Installasjon av nøkkelboks økes til kr. 280 (engangsavgift)

Utfordringer

Hjemmetjenestene har de senere årene fått mindre budsjetttrammer. Dette er krevende når behovene øker både i antall og omfang. Pasientene i hjemmetjenesten har i større grad også behov for mer tverrfaglige tjenester, noe som medfører økt behov for samarbeid og planlegging av tjenestene. Hjemme-rehabilitering er eksempel på dette. Spesielt er det viktig for pasientene at det er gode overganger mellom sykehus og hjemmet. Det er også langt flere yngre pasienter som har behov for tjenester, noe som medfører at tiltakene/tjenestene som gis strekker seg over mange år.

Det er flere innbyggere som har behov for hjemmetjenester enn landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner. Spesielt i aldersgruppen 0-66 år og 67-79 år.

Aldersgruppen 67-79 år vil øke kraftig de neste årene. Mens det er forventet en liten nedgang i aldersgruppen 80+

Mottakere av hjemmetjenester pr. 1000 innb. 0-66 år

Nome 2013	Nome 2014	Nome 2015	Kostragr. 11	Telemark 2015	Bø 2015	Sauherad 2015	Notodden 2015	Landet 2015
39	46	50	26	24	28	10	25	21

Mottakere av hjemmetjenester pr. 1000 innb. 67-79 år

Nome 2013	Nome 2014	Nome 2015	Kostragr. 11	Telemark 2015	Bø 2015	Sauherad 2015	Notodden 2015	Landet 2015
104	94	87	76	71	56	65	82	68

Den medisinske utviklingen gjør at flere yngre nå overlever med livstruende og sammensatte sykdommer som krever langvarig behandling og oppfølging. Aldersgruppene 0-66 år og 67-79 år som mottar tjenester utgjør en sammensatt gruppe som blant annet består av personer med psykisk utviklingshemming, personer med psykiske lidelser, personer med rusavhengighet, personer med langvarige somatiske lidelser, ofte av nevrologisk art, og tidlig utskrevne pasienter fra somatiske sykehus. Det er svært viktig med forebyggende tiltak til denne gruppen.

En stadig økende andel av pasientene har kognitiv svikt som gjør det utfordrende å skape trygge rammer. Det er viktig med et nært samarbeid med pårørende. Dagtilbud er sentralt slik at pårørende får avlastning. Mangelen på korttidsplasser fører til flere/tyngre oppgaver i hjemmesykepleien, og medfører mindre avlastning for ektefeller/pårørende.

Det er nå flere brukere med sosiale vansker, rus og psykiatri. Stadig flere alvorlige syke mennesker, med til dels kompliserte problemstillinger ønsker å være hjemme. Dette krever mye ressurser, både økonomisk og faglig.

Det er ca. 50 personer med psykisk utviklingshemming som bor i bofelleskap/omsorgsbolig. Det er stor spredning i alder og behov for tilsyn. Høyere alder medfører i flere tilfeller dårligere funksjonsnivå og større bistandsbehov, noe som medfører økte kostnader. Noen er allerede svært pleietrengende med flere tilleggs diagnoser, og har behov for medisinsk oppfølging. Det kommer også nye og yngre personer inn i bofelleskapene. Dette medfører omlegging av tjenestene og faglige utfordringer for personalet. Dette krever god ledelse og god organisering.

Det er også bygd nye boliger (Smedkåsa), de som flytter inn der har behov for tjenester. Dette botiltaket fremstår som svært vellykket. Det er flere tjenesteområder som samarbeider for å gi et tilbud til de som bor der.

I 2015 ble det foretatt endringer i bruker- og pasientrettighetsloven som innebærer en rett til å få enkelte tjenester organisert som personlig brukerstyrt assistanse. Oppfyller søkere kravene til denne tjenesten skal den innvilges. I rammeoverføringene i 2015 ble det overført ca. kr.500.000 og ytterligere ca. 350.000,- i 2016 til Nome kommune. Det er ikke lagt inn budsjettmidler til personlig assistent i dette forslaget.

Ellen Moen
Helse- og omsorgssjef

6.7 Ramme G: Barnevern

Administrativt budsjettansvar: Helse- og omsorgssjefen

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
G: Barnevern	13 337	13 670	13 670	13 670	13 670
Opprinnelig ramme 2016 prisjustert med deflator: 2,5 %					
Konsekvensjusteringer:		2 441	2 441	2 441	2 441
Herav:					
Barnevern - videref styrking i PLØM 2/16		2 500	2 500	2 500	2 500
Midt-Telemark Barnevern - redusert fordelingsprosent		-59	-59	-59	-59
Nye/utvidede driftstiltak:		0	0	0	0
Driftsreduserende tiltak:		-500	-900	-900	-900
Herav:					
Redusert styrking av barnevernet		-500	-900	-900	-900
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME BARNEVERN		15 611	15 211	15 211	15 211

Beskrivelse av området

Midt Telemark barneverntjeneste er et interkommunalt samarbeid mellom Bø, Nome og Sauherad. Sauherad er vertskommune og Bø og Nome er samarbeidskommuner.

Barnverntjenesten har 16,5 årsverk, fordelt på leder, merkantilt og fagstillinger. Det er oppnevnt et fagråd som består av kommunalsjefer fra de tre kommunene og leder for barnevernet.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2017 og planperioden 2020

I planperioden er det foreslått rammekutt med:

2017	2018	2019	2020
-500	-900	-900	-900

Fra opprinnelig nivå 2016 er budsjettet økt med 2 mill. kr. Det betyr at styrkingen for 2016 i PLØM 2/16 med 2,5 mill. kr, ikke blir videreført fullt ut. For 2018 – 2020 forutsettes en ytterligere reduksjon av samlet ramme med kr 400.000.

Budsjettet er forsøkt tilpasset innmeldt behov i 2017. For å holde rammene videre i planperioden må behovet for tiltak gå ned, eller barnevernet må benytte mindre kostbare tiltak. Det er flere fosterhjemsplasserte barn rundt i landet fra Nome kommune. Etter søknad dekker tilskudd fra UDI og refusjon fra BUFETAT størstedelen av disse utgiftene. Det er satt inn langtidsvikar for å dekke opp for et forholdsvis høyt sykefravær i barnevernet.

Utfordringer

Det er svært høye utgifter til barnevernet i de tre Midt-Telemark kommunene, men det er nå en nedgang i fosterhjemsplasserte barn fra Nome (tidligere 33), men det er allikevel flere barn fra Nome kommune som har behov for fosterhjem/institusjonsplass enn i nabokommunene. Det kreves i enkelte tilfeller forsterket fosterhjem noe som er svært dyre tiltak.

August 2015	Nome	Bø	Sauherad
Barn i fosterhjem	26	18	10
Barn i beredskapshjem	0	0	0
Foreldre/barn senter	0	0	0
Ettervern	3	3	3
Totalt plasserte barn	29	21	13

Høyt sykefravær over tid medfører at sakene må prioriteres nøye, og det blir liten tid til planlegging og organisering av arbeidet. Organisering og planlegging er et prioritert område som det blir satt fokus på i 2017.

Fagrådet ser nå nærmere på andre måter barnevernet kan arbeide på. Blant annet en metode kalt familieråd, der barnets eget nettverk tas i bruk for å finne gode tiltak for barnet. Denne metoden har vist seg å være svært vellykket for de barna det gjelder, og kostnadseffektivt for kommunen. Det vil medføre at ansatte i barnevernet må arbeide på en annen måte enn i dag. Nødvendig tid og ressurser må avsettes til et slikt omstillingsarbeid.

Det er også krevende/umulig for barnevernet å holde oversikt over, eller koordinere flere hjelpetiltak i den enkelte kommune. Et viktig tiltak som *ikke* ligger inne i dette budsjettforslaget vil være å øke koordinator stillingen for barn til 100% stilling (i dag 50%stilling). Denne stillingen rettes da spesielt mot barn i Nome kommune der barnevernet er involvert. Selvsagt innenfor de rammer som taushetsplikten tillater.

Det ville være et effektivt tiltak for å sikre koordinering av tjenestene og at rett hjelpetiltak blir satt inn i forhold til hvert enkelt barn. Det vil også sikre at det ikke skjer omsorgsovertagelser der hjelpetiltak ikke er vurdert/satt i verk i forkant av en plassering.

Ellen Moen
Helse- og omsorgssjef

6.8 Ramme H: Kultur-, plan- og utviklingsavdelingen

Administrativt budsjettansvar: Kultur, plan og utviklingssjef

6.8.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:

Rammeområdet består av følgende tjenesteområder:

- H1 Nome Bibliotek
- H2 Etatsadministrasjon og fellestjenester
- H3 Kulturminnevern og museer
- H4 Nome kulturskole
- H5 Kulturtiltak barn/unge og funksjonshemmede
- H6 Andre kulturaktiviteter
- H7 Reiseliv
- H8 Næring (eget handlingsprogram for bruk av næringsfondsmidler)
- H9 Strategisk planlegging

Driftsramme for 2017 og planperioden til 2020

Tabellen nedenfor viser hva som er hensyntatt ved beregning av foreslått ramme:

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
H: Kultur- plan- og utviklingsavd.	12 022	12 323	12 323	12 323	12 323
Konsekvensjusteringer:		2 453	2 703	2 303	2 303
Herav:					
Økt tilskudd til restaurering av Ulefoss hovedgaard		50	300	-100	-100
Fjerning driftstilskudd Ulefoss gjestebrygge		-50	-50	-50	-50
Velkomstpakker nyinnflytta m.v.		50	50	50	50
Funksjonstillegg stedfortreder rådmann		47	47	47	47
Konsekvens av ny adm organisering – overf fra teknisk		2 281	2 281	2 281	2 281
Økt stilling/lønn - konsekvens av ny adm org		100	100	100	100
Merinntekt konsesjonsavgifter/kraftfond		-400	-400	-400	-400
Nome bibliotek - Oppsigelse avtale Telemarksbiblioteket		375	375	375	375
Nye/utvidede driftstiltak:		100	100	0	0
Herav:					
Kirkejubileumsåret 2017		100			
Kulturminneplan - oppfølging av tiltak			50		
Tverretattlig folkehelseplan			50		

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Driftsreducerende tiltak:		-435	-435	-335	-335
Herav:					
Rammekutt kultur- og næringsområdet		-300	-300	-200	-200
Rammekutt Nome bibliotek		-135	-135	-135	-135
BER NETTO DRIFTSRAMME KPU-ENHETEN		14 441	14 691	14 291	14 291

Budsjettramme for 2017 utgjør kr 14.441.000.

Budsjettmessige konsekvenser 2017. Budsjettkuttet rammer på følgende måte:

I budsjettforslaget for 2017 er det lagt inn et kutt på KPU på totalt kr 435 000.

1. Salg av Gamlebanken i Lunde. Muliggjør følgende endringer:
 - Ungdomstilbudene flyttes til Lundevang eller Solhaug. Kulturskoletilbudet i dans flyttes til topp lokaliteter på Holla skole. Kulturskoletilbudet i visuelle kunsthøgskolen flyttes til Lunde 10 årige skole
 - Reduksjon på driftsbudsjettet til KPU på ca. 75.000,-
 - Reduksjon på eiendomsavdelingens driftsbudsjett ift vaktmestertjenester etc.
2. Salg av Gamlebanken på Ulefoss. Muliggjør følgende endringer:
 - Jern og kanalutstillingen flyttes til Øvre Verket. Geologiutstillingen flyttes til Ulefoss senteret.
 - Avtale med Rotere sies opp. Turistinformasjon omorganiseres.
 - Reduksjon på driftsbudsjettet til KPU på om lag 75.000,-
3. Øvrige rammekutt:
 - Nome Bibliotek. Kr 135.000,- (reduksjon i stilling fra 75 til 50%)
 - Kutt kulturmidler: 60.000,-
 - Kutt Ungdom: 30.000,-
 - Kutt utvikling: 40.000 (redusert ramme til Nome kulturhistoriske bygg og Lunde sluseparkdrift).
4. Kraftfondet: Budsjettkutt på 200.000,- er trukket fra ny kraftfondsramme. 400.000,- av driftstilskudd til MTNU er finansiert på kraftfondet, og frigjør derved budsjettmidler for å finansiere kirkejubileum og kostnader knyttet til administrativ organisering for 2017.

Budsjettmessige konsekvenser. Følgende tilleggforslag er prioritert i budsjettet:

1. Kirkejubileet 2017. Kr 100.000,-
2. Velkomstpakke til nytilflyttede: kr 50.000,-

Budsjett 2017 fordelt på tjenesteområder

Under følger en tabell som viser hvordan netto budsjetttramme for 2017 er fordelt på tjenesteområder:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Vekst
		2016	2017	
		Oppr.		
H	Kultur- plan- og utviklingssektoren	12 022	14 441	20,1
	Består av flg. tjenesteområder:			
H1	Nome bibliotek	2 168	2 451	13,1
H2	Kulturadministrasjon og fellestjenester	2 681	3 119	16,3
H3	Kulturminnevern og museer	742	719	-3,1
H4	Nome kulturskole	2 359	2 362	0,1
H5	Kulturtiltak barn/unge og funksjonshemmede	918	718	-21,8
H6	Andre kulturaktiviteter	1 165	1 114	-4,4
H7	Reiseliv	593	587	-1,0
H8	Næring	1 396	1 071	-23,3
H9	Strategisk planlegging	0	2 300	

Samlet er det en vekst på 20,1 %, men det skyldes primært at rammeområdet er utvidet. Strategisk planlegging kommer inn som et nytt tjenesteområdet, og budsjetttramme med om lag 2,3 mill. kr er tilført fra teknisk sektor.

Hovedutfordringer

Nome kommune har de siste årene hatt nedgang og stagnasjon i eget befolkningstall. Hvordan skal vi jobbe med dette videre?

Det er stor grad av usikkerhet knyttet til fremtidens tildeling av næringsfond. Nome har de siste årene mottatt 1.2 mill. hvert år i næringsfond. Et bortfall av dette tvinger frem nye måter å tenke på knyttet til bedriftsrettet støtte etc.

Nome kommune jobber i lag med MTNU og NI om å realisere Nome Næringshage med avdelinger i Lunde og på Ulefoss. Sak til politisk behandling ift næringshagen kommer 1 kvartal 2017.

Barn og unges rett til medvirkning vil være et hovedfokus videre i planperioden. Det vil være viktig å videreutvikle Nome Ungdomsråd framover.

Det er en viktig utfordring å få etablert nye og gode løsninger for Nome Bibliotek både ift de ansatte og ift brukerne av tjenesten.

Målsettinger

- Næringsapparatet skal gi nødvendig samordnet og rask bistand til de som trenger det. Etablering av Nome Næringshage skal komme på plass i 2017.
- Et økt fokus på strategisk planlegging skal gjøre Nome til en mer tilflyttingsvennlig og framoverlent kommune.
- Det skal etableres gode nye løsninger for Nome bibliotek.

Planer og prosjekter

Tverretattlig folkehelseplan, Kulturens Kraft og Kulturminneplan for Nome er viktige planer som kommer til politisk behandling i 2017.

6.8.2 Tjenesteområde H1 - Nome Bibliotek

Telemarksbiblioteket ble oppløst 1.6.16. Nome bibliotek driver bibliotekvirksomhet i to bygg, en avdeling på Ulefoss og en avdeling i Lunde.

Kort beskrivelse av tjenesteområde/oppgaver

Folkebibliotekets tjenesteområde/oppgaver fremkommer av bibliotekloven:

Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet. Bibliotekenes innhold og tjenester skal gjøres kjent. Folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt biblioteksystem.

Tiltak for å holde foreslått budsjettert ramme for 2017 og planperioden 2017-2020

Mediebudsjett

Disponibelt mediebudsjett inneværende år er kr. 127.000 eller kr. 19,40 pr. innbygger. Fjorårets statistikk viser at landsgjennomsnittet for kommuner på Nomes størrelse er kr. 34,57 pr. innbygger. Det vil si at Nome ligger langt under gjennomsnittet for sammenlignbare kommuner. Biblioteket er avhengig av gode mediebudsjett for å oppfylle biblioteklovens krav til kvalitet, allsidighet og aktualitet i medietilbudet. Bibliotekets mediebudsjett skal i tillegg til innkjøp av bøker for alle aldre, dekke innkjøp av aviser, tidsskrifter, lydbøker, film, språkkurs og dataspill.

Arrangementer

I ny formålsparagraf i bibliotekloven er det krav om aktiv formidling og at biblioteket skal være et offentlig sted for samtale og debatt. For å få til dette kreves det midler til arrangementer.

Åpningstider og besøk

I Nome bemannes to bibliotek med 2,9 årsverk. Et godt bibliotektilbud krever planlegging, katalogisering, istandgjøring, kassering med mer. I tillegg brukes tid på planlegging og gjennomføring av blant annet lesestunder, klassebesøk og arrangementer. En del av disse aktivitetene skjer utenom åpningstidene. Det er betjent bibliotek i Nome mandag-lørdag med 32,5 timer åpningstid per uke. I tillegg til betjent åpningstid kommer selvbetjent løsning i Lunde som er tilgjengelig fra 07-22, 365 dager i året. Det meråpne biblioteket i Lunde er foreløpig det eneste selvbetjente tilbudet i Telemark. Dette brukes mange ganger daglig.

Stillingskutt

En av bibliotekets medarbeidere går av med pensjon 1.1.17. Stillingen kuttes da fra 75 % til 50 %. Dette fører til en times redusert åpningstid på lørdag ved avdeling Ulefoss, og stenging av avdeling Lunde på torsdag. Lunde blir da betjent en dag i uka. Totalt reduseres åpningstiden ved Nome bibliotek fra 32, 5 timer pr. uke til 27 timer pr. uke.

6.8.3 Tjenesteområde H2 - Kulturadministrasjon og fellestjenester

Området dekker blant annet lønn og sosiale kostnader, annonsering og kunngjøringer for hele etaten samt diverse annet. Området er tilført kr 50 000,- til oppfølging av vedtak om velkomstpakker for ny tilflyttere.

6.8.4 Tjenesteområde H3 – Kulturminnevern og museer

Kulturvern / lokalhistorie

Mudder'n. Kulturminneplan. Holla kirkeruin

Tiltak for å holde budsjettet og kommentarer

Nome kommune skal vedta en kulturminneplan i 2017. I forbindelse med kulturminneplanen er det ønskelig å gjennomføre tiltak etter handlingsplan. Herunder oppdateringer og nyregistreringer knyttet til bygninger og immaterielle kulturminner. Handlingsdelen av planen vil spesifisere hvilke tiltak som skal gjennomføres i 2017 og for øvrig i planperioden.

Kr 150 000 er satt av i investeringsbudsjettet for 2016 - øremerket «hus til Mudder'n. Det er dialog med Telemarkkanalens Venner og et samarbeid om istandsettingen av Mudder'n vil realiseres så snart fullfinansiering er på plass. Sparebankstiftelsen Holla og Lunde har bevilget 1 million til arbeidet og det ble i november 2016 sendt en søknad til Riksantikvaren om støtte til arbeidet.

Øvre Verket

Nome kommune overfører kr 300.000,- til Stiftelsen Nome kulturhistoriske bygg, hvis formål er å forvalte bygningene på Øvre Verket.

Tiltak for å holde budsjettet og kommentarer

Det er foreslått et kutt på kr. 20 000,- i tilskudd til NKB for 2017.

Museer og samlinger:

Tilskudd til Telemark Museum - Ulefos Hovedgaard

Tiltak for å holde budsjettet og kommentarer

Driftstilskuddet til Telemark Museum for Ulefos Hovedgaard ligger på dette området. Restaurering av Ulefos Hovedgaard (fasade) – som er et samarbeidsprosjekt med flere andre aktører og Stiftelser - er for 2017 gitt en økt ramme på 50.000 for å ta høyde for et tilskudd på kr 150.000. Kommunen har tidligere vedtatt å bidra med kr 700.000 fordelt over 4 år: 2015: kr 50.000 - 2016: kr 100.000 - 2017: kr 150.000 - 2018: kr 400.000.

6.8.5 Tjenesteområde H4 - Nome kulturskole

Drift og utvikling av kommunenes kreative ressurscenter. Opplæring innen kreative disipliner for alle til en rimelig pris. Prosjekter i grunnskolen. Lokal handlingsplan for Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken. Deltakelse i regionale prosjekter. Faglig samarbeid med skolekorpsene.

Tiltak for å holde budsjettet og kommentarer

Kulturskolen har flyttet inn i nye lokaler på Holla 10-årige skole. Nye lokaler har medført økte årlige driftsutgifter på ca. 30.000,- hovedsakelig pga. nye service og leasingavtaler. Utgiftene dekkes over eget budsjett. Nome kulturskole viderefører Barnas Hjerterom som en del av det opprinnelige Bolyst-prosjektet. Barnas Hjerterom har blitt en seriøs og respektabel kulturinstitusjon i distriktet. Tiltaket koordineres av Nome kulturskole.

Skolekorpse er i gang med i «Korps i skolen» - et samarbeidsprosjekt med grunnskolene i kommunen. I «Korps i skolen» får alle elever på 4. trinn musikkundervisning på et instrument i musikktimen gjennom hele skoleåret. Behovene for instrumentopplæring i kulturskolen er blitt større. Kulturskolen har et prekært behov for en 10 % fløytelærerstilling Ca. kr. 60 000. Skolekorpse er kulturskolens største «kunde» og viktigste samarbeidspartner. Det er ikke funnet rom til dette i budsjettet.

For skoleåret 2016/17 ble elevavgiften ved Nome kulturskole fastsatt til 2.790 kr. For skoleåret 2017/18 foreslås en økning i samsvar med lønns- og prisstigning på 2,5 %, og foreslås satt til 2.860 kr.

Den kulturelle skolesekken i Nome (DKS)

Den kulturelle skolesekken flyttes fra Kulturrådet til Rikskonsertene, som får nytt og utvidet mandat, navn og oppgaver. Omorganiseringen vil sikre tettere samarbeid mellom skole- og kultursektor, samt høyere og jevnere kvalitet på elevenes kulturtilbud. Siden rikskonsertene overtar ansvaret for alle fagområder i Den kulturelle skolesekken, er det foreløpig ukjent hvilke konsekvenser vil det ha på den lokale kulturelle sekken i Nome kommune.

6.8.6 Tjenesteområde H5 - Kulturtiltak barn / unge og funksjonshemmede

Kompis: Kommunalt tilrettelagte aktivitetstilbud for funksjonshemmede. Budsjettet til området fikk et stort kutt i 2016. Tiltaket er derfor lagt om. Det har i 2016 vært gjennomført omlag halvparten så mange tiltak som tidligere. Det er lagt større vekt på aktivitet og opplevelse på alle samlinger. Besøket har vært godt. Opplevelser og aktiviteter som tilbys er diverse kurs, konserter, dansefester, teater, spillekvelder, quiz, grillfest med mere.

Kulturtilbud barn og unge: "Ung i Nome" er en samlebetegnelse for de kommunale ungdomshusene og fritidstilbud for ungdom. Andre helgearrangementer, Ungdomskulturuker i vinterferiene og høstferier, UKU – UKM (Ungdommens Kulturmønstring), opplevelsesturer, kurs/workshops og konserter etc. Ungdomsleder er engasjert i SLT-arbeid og folkehelserådet. Det er gjennomført en kartlegging av ungdommenes behov for klubbkvelder, tilbudet for 2017 vil gjenspeile denne kartleggingen. Ungdomslederen har blant annet ansvar for: Oppfølging av ungdom som ønsker og jobber sammen med ungdomsklubbene. Søke penger til aktiviteter i lag med ungdommene. Kommunen får hvert år godkjent søknader på rundt kr 30 000,- til arrangement og/eller utstyr.

Ungdomslederen har videre ansvar for oppfølging av Nome ungdomsråd. Lage brosjyrer. Følge opp ungdommene med de sakene de trenger hjelp til. På arrangementssiden har ungdomslederen ansvar for UKU i feriene i tillegg til å jobbe med Sluserock. Ungdomslederen er også viktig i forebyggende tverretattlig arbeid. Herunder for eksempel ØPP og SLT.

Nome ungdomsråd: Et fritt og uavhengig organ for og med ungdom, med jevnlige møter en gang i mnd. Har medbestemmelser i saker som angår ungdom. Tar i mot søknader fra ungdom som søker støtte til forskjellige ungdomsprosjekter i kommunen. Ungdomsleder er sekretær for rådet.

Sluserock: Rusfri musikkfestival for barn og unge. Arrangeres i 2017 for 12. gang.

Tiltak for å holde budsjettet

Det er foreslått kutt på 70 000,- i reduserte driftskostnader ved å flytte ungdomsklubbtilbudet i Lunde ut av Gamlebanken og leie fra enten/og Solhaug og Lundevang. Dette vil generere bedre betingelser for andre frivillige, lag og foreninger som jobber for aktiviteter for ungdom og være et godt bidrag til økt samarbeid om ungdomstilbudet i kommunen.

Det er foreslått et generelt kutt på ramma for ungdom på kr. 30 000,- for 2017.

Sluserock er finansiert over kraftfondet. Dersom kommunen får en større reduksjon i næringsmidler for 2017, vil man ikke ha økonomisk kapasitet til å arrangere Sluserock. Sluserock ramma vil da blant annet måtte gå til å delfinansiere den økonomiske forpliktelsen kommunen har ift Telemarkskanalen Regionalpark.

Pulsen kiosk

Pulsen er kiosk, billettsalgspunkt og service-sentral for en rekke av tiltakene som foregår på huset, som i sine få driftsår fram til nå blitt en viktig integrert del av samfunnshusets mange funksjoner. Hvilket innhold samfunnshuset skal ha framover definerer hva Pulsen kan være.

I mye av åpningstiden er omsetning av kioskvarer underordnet, og her er tilstedeværelse for og med ungdom en viktigere faktor. En åpen Pulsen-kiosk er viktig for forebyggende arbeid blant ungdom i Ulefoss sentrum. Kompis har til nå driftet kiosken hver torsdagskveld. Kulturetaten har fått henvendelse fra potensielle drivere av nærmiljøsentral, som vurderer å se kiosken i sammenheng med annen aktivitet på huset. Dette er på et veldig foreløpig stadium. Vestibylekiosken på samfunnshuset ivaretar fellesbehov for kino, fritidsklubber og ved arrangementer. Målsettinger og rammer for driften ønskes videreført som i dag, der ungdomsarbeid, forebyggende effekt og service står sentralt. Ideelt sett burde Pulsen utvidet åpningstidene, men det lar seg ikke gjennomføre med dagens budsjettforutsetninger.

6.8.7 Tjenesteområde H6 - Andre kulturaktiviteter

Anleggstilskudd Idrettsanlegg:

Formidling av statlige og kommunale driftstilskudd til idrettsanlegg.

Tiltak for å holde budsjettet og andre kommentarer

Ingen endringer foreslått. Det er et ønske fra idrettsrådet at det i Nome kommune er et fond med midler som kan benyttes til forskuttering av spillemidler til de lag og foreninger som har godkjente søknader inne hos fylket.

Støtte til andre Kulturtiltak og frivillige organisasjoner:

Økonomisk støtte til kulturaktører i Nome.

Tiltak for å holde budsjettet

Foreslåtte endringer: Kutte 60 000,-

Konsekvens: 2016 var siste året med rentemidler bundet til IL Skade, derfor har et kutt på 60 000,- mindre konsekvenser for lag og foreninger som søker kulturmidler da 50 000,- av kulturmidlene fram til 2016 likevel ikke har vært tilgjengelig.

Ulefoss samfunnshus/Ulefosshallen:

Nome kommunes kulturhus med små og store arrangement innen kultur og idrett. Huser kino, Gleden konsert- og møtelokale, Ulefosshallen. Det er fremdeles en betydelig overkapasitet på huset. I 2017 vil denne utfordringen stå høyt på dagsorden. Budsjettet for samfunnshuset og Ulefosshallen videreføres på ca. samme nivå, med flere mindre justeringer opp og ned. Diverse interne sparetiltak gjennomføres og inntektene søkes økt.

Budsjettet forutsetter en prisøkning fra 1.1.17 på utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg fra 60,- til 70,- kroner, noe som gir ca. 10.000,- i økte inntekter (tilsvarende for Lundehallen). Budsjettet økes noe for kulturformidling, slik at den tradisjonsrike ordningen Barnas Hjerterom kan videreføres på dagens nivå. Sponsoravtale med Sparebank 1 har opphørt i Ulefosshallen, der det også kommer nye utgifter knyttet til påkrevd årskontroll for heisbart utstyr. Det legges inn midler til modernisering av scenegulvet i Storsalen, slik at lokalet blir mer fleksibelt med tanke på å kunne gjennomføre flere ulike arrangementer.

Nome kino:

Digital kino, viser film i helgene. Antall visninger er økt kraftig etter digitaliseringen. Besøktallet etter digitaliseringen har økt, og utgiftene til Nome kino har gått ned og budsjettet er redusert. Nome kino samarbeider enkelte ganger med andre aktører, om oppsetting av spesielle filmer, både på forespørsel og på initiativ fra Nome kino. I forbindelse med enkelte filmer *lages* det spesielle arrangement.

Støtte til kunstformidling:

KORO – kunst i offentlige rom. Kunstkatalogen for Midt-Telemark, samarbeid med Bø og Sauherad. Det ligger ikke inne budsjetttramme for å jobbe med kunstformidling.

6.8.8 Tjenesteområde H7 - Reiseliv

Det er foreslått å selge Gamlebanken på Ulefoss. Dette innebærer blant annet at man må finne en annen løsning på turistinfo og utstillinger. Avtale med Telemark Turist videreføres for 2017, i påvente av endringer på fylkesnivå ift reiselivsutvikling. I tillegg gis det tilskudd til bedriftsutplassert turistinfo på Telemark Kanalcamping og på Øvre Verket.

6.8.9 Tjenesteområde H8 - Næring

Næringsadministrasjon

Nome har en god struktur på næringsarbeidet, som er delt mellom Midt Telemark Næringsutvikling (MTNU), Nome Investeringselskap AS og kommunen. Området dekker delvis tjenestekjøpet fra Midt Telemark Næringsutvikling AS.

Næringsengasjement generelt

Det er budsjettet med en tilskuddsramme på ca. kr 424 500,- Dette er driftstilskudd til Lunde Sluseparkdrift og driftstilskudd til Skien Dalen Skibsselskap og rentemidler til ØVS Invest AS.

HANDLINGSPLAN KOMMUNALT NÆRINGSFOND OG KRAFTFOND

Rådmannen legger med dette fram forslag til prioritering av tildelte midler (forventningsvedtak) til kommunalt næringsfond for 2017 og forslag til disponering av kraftfond.

Bakgrunn

Det er en stor grad av usikkerhet knyttet til ramme på tildelt næringsfond fra Telemark fylkeskommune for 2017. Rådmannen har valgt å budsjettere med en ramme på kr 1.200.000,- i likhet med foregående år. Detaljeringsgraden i handlingsplanen skal være slik at den muliggjør etterprøving av måloppnåelse i forhold til KRD's overordnede målstruktur for regionalpolitiske virkemidler. Ut fra dialog med fylkeskommunen, har rådmannen utformet en samlet handlingsplan for de statlige midlene til næringsfond. Vedtak gjøres i kommunestyret gjennom ordinær budsjettbehandling og sendes deretter fylkeskommunen til godkjenning.

Standardvedtekter for kommunale næringsfond gitt i vannkraftsaker

Nome kommune vil i dette budsjettforelegget følge opp Fylkesmannen i Telemark sitt krav om å lage standardvedtekter for kraftfond. Nome kommune har for 2017 budsjettert med et kraftfond på 600.000. Vi har valgt å legge prioritering av disse midlene som forventningsvedtak på samme måte som næringsfond i dette handlingsprogrammet.

Organisering av næringsarbeidet i Nome

Nome kommune deltar i et regionalt næringspolitisk samarbeid gjennom Midt-Telemark Næringsutvikling (MTNU) AS. Det vil være naturlig at disponering av næringsfondsmidler ses i relasjon til strategisk næringsplan (SNP) for 2015-2018 for Bø, Sauherad og Nome.

Bruk av næringsfond og kraftfond

Nome kommune kan i tillegg til egne midler som er disponert til næringsutvikling – disponere statlige midler til næringsfond og konsesjonsavgifter som er satt av på kraftfond. For å gi en enklere og bedre økonomistyring er det budsjettert med følgende disponeringer for 2017.

Bruk av næringsfond – kr 1.200.000,-

Budsjettpost	2017
MTNU: administrasjon av fondet	40.000,-
MTNU: bedriftsretta støtte	440.000,-
MTNU: Geologiske ressurser og næringsutvikling i Fensfeltet	200.000,-
MTNU/handelsstandsforeningene: Prosjekt knyttet til lojalitet og motvirkning av handelslekkasje – forbehold om tilsvarende pengeinnsats fra handelsstandsforeningene	100.000,-
Telemarkskanalen regionalpark	320.000,-
Interkommunalt næringsfond	100.000,-
Totalt:	1.200.000,-

Bruk av kraftfond – kr 600.000,-

Budsjettpost	2017
Bolyst og forskjøning – infrastruktur tiltak	80.000,-
Sluserock	120.000,-
Driftstilskudd til MTNU	400.000,-
Totalt:	600.000,-

Beskrivelse av de ulike tiltakene som dekkes av det kommunale næringsfondet:

Telemarkskanalen Regionalpark. Telemarkskanalen regionalpark ble etablert i 2011 som et langsiktig partnerskap mellom kanalkommunene, fylkeskommunen og Telemarkskanalen FKF. Formålet er å øke områdets attraktivitet som reisemål og bosted, og å få til vekst og utvikling i næringslivet gjennom å foredle de særpregede ressursene som er knyttet til Telemarkskanalen og kanallandskapet. Regionalparken er en viktig arena for verdiskaping.

Bedriftsretta tilskudd. Tilskuddsrammen på kr 440.000,- forvaltes av MTNU og skal forvaltes iht. strategisk næringsplan og reiselivsplan for Nome. Tilskuddsposten skal sees i sammenheng med de øvrige midler som er tilgjengelig for næringslivet. Det er også satt av 40.000,- til administrasjon av fondet – disse midlene disponeres av MTNU.

Geologiske ressurser og næringsutvikling i Fensfeltet

Den særegne geologien i Fensfeltet gjør området interessant på flere områder. Det ble i 2015 iverksatt et treårig forskningsprosjekt der Nome kommune og MTNU er en av flere økonomiske samarbeidspartnere. Dette er siste år med økonomisk tilskudd.

Interkommunalt næringsfond

Målet med det interkommunale næringsfondet er å stimulere til utvikling og gjennomføring av kommunale / regionale utviklingsprosjekt for å styrke næringslivet i Telemark. Tilskuddsordningen skal medvirke til næringsutvikling i fylket ved å delfinansiere fellestiltak og prosjekter med virkning for hele eller deler av fylket, og som har regional betydning.

Beskrivelse av tiltak knyttet til kraftfondet

Bolyst og forskjønning - investeringstiltak:

Det er etablert et nært samarbeid mellom frivillige dugnadsgrupper, Nome kommune, handelsstanden, den lokale sparebanken og sportsforeningene mht. oppstramming av sentrumsarealer og forskjønningstiltak ved beplantninger m.m.. Tiltaket har som formål å gjøre sentrumsområdene mer inviterende overfor tilreisende sommerstid, foruten å være et trivselsmoment for lokalbefolkningen. Tilskudd gis til Vakre Ulefoss, Vakre Lunde og USF.

Sluserock

Rusfritt fyrtårsarrangement for Nome kommune. Målgruppa er under 18 år. Arrangeres med samarbeidspartnere som blant andre TFK, Varden, Sparebank1 Telemark og lokalt næringsliv.

MTNU

Midt Telemark Næringsutvikling er kommunens samarbeidspartner på næringsområdet. Tilskuddet innebærer gratis bedriftsrådgivning og etablererveiledning til bedrifter og gründere i kommunen.

6.8.10 Tjenesteområde H9 - Strategisk planlegging

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Den nye planenheten vil i prinsippet ha ansvaret for overordna og strategisk planlegging, kommuneplanlegging og reguleringsplanlegging, oppgaver og forvaltning knyttet til miljø, forurensning og naturmangfold. Noen koordinerings- og utredningsoppgaver vil også bli tillagt enheten. Noe av arbeidet som utføres er lovregulert med tidsfrister, og noe er prosjekt-

og tverretatlige oppgaver. Enheten vil også bidra til vedlikehold av kartbaser og planregister og eventuell annen eiendomsinformasjon. Kommunens databaser er grunnlag for informasjon som andre kommunale avdelinger, eksterne offentlige instanser og publikum benytter seg av. De tjenester og den informasjon som leveres statlige og regional forvaltning skal ha en forsvarlig kvalitet.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2017 og planperioden til 2020.

Området er redusert med 20.000,- Planenheten har svært begrensa budsjett utover lønn og lønnsrelaterte kostnader. Gebyrinntektene, som i praksis finansierer noe av lønnsinntektene, er i sin helhet knyttet til private planforslag og henvendelser fra eiendomsmeglere. Dette er selvsagt sårbart og mindre forutsigbart enn vi ønsker oss når budsjettene er så stramme.

Eva Rismo

Kultur, plan og utviklingssjef

6.9 Ramme I: Teknisk sektor ekskl. vann og avløp

Administrativt budsjettansvar: Teknisk sjef

6.9.1 Generelle kommentarer til hele rammeområdet

Inndeling av rammeområdet i tjenesteområder

Teknisk sektor er inndelt i følgende tjenesteområder og med følgende stillingshjemler for 2017.

Tjenesteområde	Beskrivelse	Ansatte	Årsverk
I1	Etatsadministrasjon og fellestjenester	1	1
I2	Byggesak, GIS og oppmåling	4	3,7
I3	Kommunalteknikk (eks. vann og avløp)	6	5,7
I4	Eiendomsforvaltning	33	29,5
Sum	Teknisk sektor (eks. vann og avløp)	44	39,9

Tabell: Ansatte fordelt på tjenesteområder

Driftsrammer for 2017 og planperioden til 2020

I tabellen under er vist konsekvensjusteringer og kutt på teknisk etats budsjett. Tabellen viser hvilke hensyn som er tatt ved beregning av den foreslåtte ramme. Disse er kommentert under tjenesteområdene.

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
I: Teknisk sektor - ekskl. VA	31 868	32 665	32 665	32 665	32 665
Opprinnelig ramme 2016 prisjustert med deflator: 2,5 %					
Konsekvensjusteringer:		2 933	3 138	3 118	3 098
Herav:					
Økte FDV-kostnader: Ny Holla ungdomsskole fra 01.03.16		58	58	58	58
Besparing utskifting til LED-armatur		-20	-40	-60	-80
Rammeøkning til MTBR - husleie m.v. ny brannstasjon Ulef		0	225	225	225
Realistisk budsjettering kommunalt veivedlikehold		1 000	1 000	1 000	1 000
Redusert husleie UDI vedr Nome statlige mottak		300	300	300	300
Redusert husleie fra leger		100	100	100	100
Økte FDV-kostnader: Kjøp av Bjervatun		1 100	1 100	1 100	1 100
Økt husleie ved overtakelse av Bjervatun		-396	-396	-396	-396
Redusert husleie: Lokaler fylkestannlegen		250	250	250	250
Reduserte inntekter fra byggesak		150	150	150	150
Konsekvens av ny adm organisering - overf til KPU		-2 281	-2 281	-2 281	-2 281
Konsekvens av ny adm organisering - boligkonsulent		655	655	655	655
Konsekvens av ny adm organisering - ref fra boligstiftelsene		-60	-60	-60	-60
Integrering flyktninger - Oppfølging eiendomsavdelingen		500	500	500	500
Vann-direktivet - konsekvens av EU-prosjekt		60	60	60	60
Eiendomsforsikring - rammeoverføring fra sentraladm		1 450	1 450	1 450	1 450

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Redusert leinntekt Dagsrud: Voksenhabilitering		180	180	180	180
Korrigerer for avvik deflator/lovlig husleieøkning		-70	-70	-70	-70
Midt-Telemark Landbruk - redusert andel		-43	-43	-43	-43
Nye/utvidede driftstiltak:		513	513	513	513
Herav:					
Tilskudd til bygging/leilighetskjøp		500	500	500	500
MTBR - styrking utover prisstigning		13	13	13	13
Driftsreduserende tiltak:		-1 800	-2 200	-2 200	-2 200
Herav:					
Delvis reversering av konsekvensjusteringer		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Rammekutt vei.		-800	-1 200	-1 200	-1 200
BER NETTO DRIFTSRAMME TEKNISK SEKTOR		34 311	34 116	34 096	34 076

Nome kommune har i flere år fokusert på at det skal budsjetteres med realistiske budsjett, jfr. formannskapetets signalmøte i september. De fleste ansvarsområder fungerer bra og med tilstrekkelige rammer. Vi har gode tjenester på for eksempel byggesak, kart, GIS, oppmåling, vannforsyning og renhold.

Teknisk etats hovedutfordringer er vel kommunens dårligst bevarte hemmelighet. Vi har for lite midler til vedlikehold på veg og kommunale eiendommer. Dette er dokumentert med KOSTRA tall gjentatte ganger og bekreftet i den eksterne gjennomgangen av kommuneorganisasjonen fra Telemarksforskning i 2015.

Det er vanskelig å lese mye av sammenligningen med 2016. Vi har gitt fra oss ansvar og fått nye. Teknisk har fått ett kuttkrav på kr 1 800 000. Dette har vi «løst» ved å kutte i vegbudsjettet. Håpet er at dette kuttet kan forsvares hvis kommunestyret vedtar privatisering av en del veger. Resterende kutt tas ved at eiendom ikke får nok kompensasjon for nye bygg.

Budsjett 2017 fordelt på tjenesteområder

Her er vist nettobeløpet for 2017 fordelt på tjenesteområder sammenlignet med opprinnelig budsjett for 2016:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Vekst
		2016	2017	
		Oppr.		
I	Teknisk sektor ekskl. vann og avløp	31 868	34 311	7,7
	Består av flg. tjenesteområder			
I1	Etatsadministrasjon og fellestjenester	8 207	8 846	7,8
I2	Byggesak, GIS og oppmåling	4 251	2 229	-47,6
I3	Kommunalteknikk	9 280	9 585	3,3
I4	Eiendomsforvaltning	10 130	13 651	34,8

Samlet vekst for teknisk sektor utgjør 7,7 %. Men her er det grunn til å understreke at budsjettekniske omlegginger i stor grad påvirker tallene. Det gjelder også fordelingen på tjenesteområdene, bla. er eiendomsforvaltningen tilført ansvaret for eiendomsforsikring, og boligkonsulent er overført fra sentraladministrasjonen. Vekstprosentene fra opprinnelig budsjett 2016 er derfor ikke relevante.

6.9.2 Tjenesteområde I1 – Etatsadministrasjon og felles funksjoner

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Tjenesteområdet inneholder ansvar for overordnet ledelse, planlegging, økonomi og støtte for avdelingene. Teknisk sjef er også beredskapskoordinator for kommunens beredskapsarbeid. Kostnader til felleskostnader, teknisk sjef og de interkommunale tiltakene MTLK og MTBR budsjettets her. Nytt av året er at tilskudd til nye boliger ligger som utgift her. Det er budsjettert med et anslag på kr 500.000.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2017 og planperioden 2020

Budsjettet inneholder stort sett faste utgifter og Nome kommunes andel av driftskostnaden for Midt-Telemark Landbruk (MTLK) og Midt-Telemark Brann og redning (MTBR). Rammen for MTLK er redusert med kr 43 000 og rammen for MTBR er økt med kr 13 000 utover prisstigningen. Det er foretatt noen «ostehøvel kutt».

6.9.3 Tjenesteområde I2 – Byggesak, GIS og Oppmåling

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Tidligere Avd. for arealforvaltning er nå delt mellom teknisk etat og den nye KPU-avdelingen. Teknisk etat vil fremdeles ha ansvar for byggesaker, oppmåling/matrikulering samt en rekke oppgaver som vedrører kommunens GIS-forvaltning. Mye av arbeidet som utføres er lovregulert med tidsfrister, mens en mindre del er prosjekt- og tverretatlige oppgaver. Oppdatering og vedlikehold av offentlige databaser, digital kart- og eiendomsinformasjon er også prioriterte oppgaver. Basene er grunnlag for informasjon som andre kommunale avdelinger, eksterne offentlige instanser og publikum benytter seg av.

Det er et mål å gi kundene korrekt veiledning og rask saksbehandling innenfor gjeldende lover, retningslinjer og rammer. Tjenester som leveres statlige og regionale organ skal ha en forsvarlig kvalitet.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2017 og planperioden 2020

Tjenesteområdet består stort sett av faste poster. Det er bare inntektene som varierer. Disse har vi ingen kontroll over. Inntektene fra byggesaksbehandlingen har falt de siste par årene. Noe kan skyldes endringer i lovverk, men vi tror også at enkelttiltak som store bygg- og anlegg, gjør betydelig utslag. Det må derfor understrekes at inntektene er markedsavhengige og at det er krevende å «treffe» på nivået. Om lag 20 % av avdelingens totalramme har vært finansiert direkte gjennom gebyrer. Inntektsanslaget er nedjustert med kr 150 000 som følge av dette. Det er svært få klager på saksbehandlingen.

Avdelingen har erfarne og dyktige medarbeidere og har de siste åra hatt tilstrekkelig bemanning. Det er lavt sykefravær og det har vært et godt arbeidsmiljø. Teknisk sjef mener omorganiseringen i vår var svært krevende. Tapet av et årsverk som avdelingsleder og etatens nestleder er svært merkbart. Det har i høst vært jobbet med å finne samarbeidsmåter og ansvarsavklaringer med KPU.

6.9.4 Tjenesteområde I3 – Kommunalteknikk

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Avdeling for Kommunalteknikk har ansvar for veg, vann og avløp. Kostnader til drift og vedlikehold av kommunale veger og plasser føres på dette tjenesteområdet.

Tjenesteområdet har 3 årsverk på rådhuset som også dekker tjenesteområdet vann og avløp. Her utføres kundebehandling og saksbehandling i forhold til lovverk for veg, vann og avløp. Det utføres også prosjektledelse av investeringsprosjekter og prosjektering av mindre oppgaver. Tjenesteområdet har ansvaret for fakturering ut fra kommunen og saksbehandling på vann- og avløpsgebyrer og eiendomsskatt.

På veg har vi 2,6 årsverk. Disse utfører daglig drift og vedlikehold. Kommunen har 141 km veg. Av dette er 45 km asfaltdekke, resten er grusdekker. I tillegg har kommunen 52 000 m² asfalterte plasser. Kommunen har egen veghøvel samt at avdelingen disponerer nå en hjulgraver som vil ha som hovedoppgave å grøfte og å bytte stikkrenner. Den vil også bli leid ut internt til vann og avløp samt eiendomsavdelingen ved behov. Alle andre tjenester baseres på innleide tjenester.

Hovedutfordringer

Kvaliteten på vegene i Nome er ikke god nok. Nome bruker betydelig mindre midler til vegsektoren enn sammenlignbare kommuner, snitt i Telemark og landsgjennomsnitt. Når dette først er sagt er ikke situasjonen helsvart. De grepene som er tatt med hjulgraver og fokus på grøfter og stikkrenner begynner nå å vise seg. Vegene står bedre i regnvær og trenger mindre vedlikehold etter normale regnvær. På grunn av stort etterslep vil fortsatt moderate nedbørsmengder spille inn på vegkvaliteten.

Vegkvaliteten berører innbyggere i Nome hver dag – hele året. Teknisk sjef mener det er viktig at de som bor i kommunen blir fornøyd med kommunens tjenester på veg. Teknisk etat har i årevis påpekt manglende ressurser til vegvedlikehold. Dette dokumenteres også i hovedrapport over kvaliteten på kommunale veier i Norge. Rapporten som er bestilt av KS og utarbeidet av Multiconsult (2015) konkluderer med at tilstanden på kommunale veier ikke har blitt bedre siden forrige undersøkelse i 2009. Nome kommune var med på å levere data til undersøkelsen. Kommunen har mottatt et estimat på at det trengs 160 millioner for å løfte standarden på de kommunale veiene til et akseptabelt nivå.

Det er to alternative hovedløsninger på dette, mer penger eller færre kilometer veg. Som kjent jobber en politisk komité med å gjennomgå kommunens veger med tanke på reduksjon av kommunale veger. Teknisk etat er sekretær for utvalget. Det er tatt utgangspunkt i det arbeidet som var gjort i 1994 og gruppa bygger videre på dette. Det vil også være et spørsmål om i hvilken stand vegene skal overleveres i (skal veger grøftes og gruses før de privatiseres). Gruppa er forsinket. Dersom kommunestyret vedtar privatisering så vil en få full effekt først fra 2018. Et endelig vedtak om privatisering av veger kan kun gjøres av kommunestyret. Dersom kommunestyret vedtar budsjettforslaget/forslaget fra gruppa så vil det bli gjennomført en prosess med høringer og nytt endelig vedtak i kommunestyret.

Tema: Samferdsel	Nome	KG11	Telemark	Landet u/Oslo	Landet	Avvik i % Nome i forhold til KG11
Antall innbyggere pr km veg	49	75	96	119		-53,1
Andel kommunale veier og gater med fast dekke. Prosent	37,3	56,6	68,6	69,6		
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	80 933	100 875	114 582	125 104		-23,5
Kostnader i kr til gatebelysning pr. lyspunkt	543	663	606	680		-43,1

Tabell: KOSTRA 2015

Brutto driftsutgifter til veg i Nome ligger hele 35,3 % under landsgjennomsnittet (30,7 % i 2012, 37,4 % i 2013 og 40,7 % i 2014) pr km veg. Nome kommune har 34,7 % færre innbyggere pr km veg enn kommunegruppe 11 og hele 142,8 % færre enn landsgjennomsnittet eks Oslo. Sakt på en annen måte har vi mer vei pr innbygger enn de vi sammenlignes med. Vi minner om at KOSTRA måler regnskapstall og ikke budsjett.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2017 og planperioden 2020

Det er et mål at det må bli bedre samsvar mellom driftsmidler og veglengden vi har ansvaret for. Enten må budsjettet økes eller veglengden reduseres. Tabellen under illustrerer misforholdet mellom budsjett og regnskap i perioden 2004 til 2014.

Veg – Budsjett & Regnskap

Det budsjettmessige hovedproblemet når man ikke har et reelt budsjett for veivedlikehold vil være at man alltid må prioritere vintervedlikeholdet (brøyting og strøing). Vi har opplevd år der mer enn 50 % av veibudsjettet er brukt til vintervedlikehold. Dette medfører at man må ha minimalt med vedlikehold på sommeren, noe som tærer på «vegkapitalen».

Fornyning av asfaltdekker. Kommunen har ca. 45 km veg med fast dekke. Asfaltdekker må fornyes. Varigheten på asfaltdekker avhenger ofte av grunnforhold, trafikk og graveaktivitet. Hvis en forutsetter at et asfaltdekke holder i gjennomsnitt 20 år før det må fornyes, så vil det for kommunen koste ca. 1,8 mill. kroner på driftsbudsjettet pr. år framover. Det har blitt

forsøkt lagt inn midler til dette av eksisterende budsjett - som har måttet omdisponeres på grunn av ødeleggelser etter nedbør. Fornyelse av asfaltdekker er noe som nå begynner å bli mer og mer påtrengende. Det er satt av en liten sum i budsjettet for 2017, men dette vil kun rekke til lapping av hull i eksisterende dekke.

Grusveger. Budsjettet for sommervedlikehold burde hatt ca. 1 mill. kr mer pr år. Etter svært mange år med for lave budsjett på veg, er standarden sterkt redusert. Jo lenger tid det vil gå med dårlig vedlikehold jo dyrere blir en opprusting. Som eksempel kan det nevnes at anslått årlig behov for grusing er på 4-5000 tonn. Vi har i snitt bare brukt ca. 1500 – 2000 tonn de seinere år. Dessverre er det ikke funnet midler til dette i budsjett for 2017. Med økende nedbør er grøfter og vannveier svært viktig. Når vannet renner i veien oppstår det skader.

Innkrevning av avfallsgebyr. Teknisk etat overtar innkrevingen av gebyr på vegne av IATA fra Nomes innbyggere. Dette medfører utgifter som må dekkes inn av gebyrene for avfallsgebyrene. Disse må så avregnes som for vann og avløpsgebyrene. Overskudd eller underskudd må balanseres mot avfallsgebyrene.

6.9.5 Tjenesteområde I4 – Eiendomsforvaltning

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Tjenesteområdet dekker renhold, vaktmestertjenester og drift/vedlikehold på alle kommunale bygg og eiendommer. Ansvar for budsjett og gjennomføring av alle byggeprosjekt ligger også til avdelingen.

Hovedutfordringer

Teknisk sjef synes det er gledelig at all kommunal eiendomsforvaltning nå omsider er samlet et sted. Overføringen av boligkonsulenten til teknisk etat gjør at eiendomsavdelingen nå har ansvaret for all Forvaltning, Drift og Vedlikehold (FDV) av kommunens eiendommer. Selv om boligkonsulenten har med seg en portefølje av oppgaver vil dette grepet være med på å sikre en bedre helhetlig boligforvaltning. Det å få samlet ansvaret for forsikringer, utleieavtaler og fakturering i eiendomsavdelingen er svært fornuftig. Avdelingen vil med dette få styrket økonomikompetansen. Det er likevel viktig å understreke at for at avdelingen skal fungere må det komme på plass en driftsingeniør så fort som mulig.

KOSTRA-tallene har vist at vi ligger lavere enn sammenlignbare kommuner på alle parametere bortsett fra renhold. Det har derfor i 2016 blitt gjennomført en ny gjennomgang av renhold. Renholdsbehov beregnes ut fra mange kriterier i de bygg som renholdes. Renhold er redusert med ca. 1,4 årsverk som følge av ny gjennomgang. Dette vil gi utslag på neste års KOSTRA tall.

Det er et mål for eiendomsavdelingen å forvalte den kommunale bygningsmassen på en slik måte at vi unngår verdiforringelse og at vi overholder lovpålagte krav. Den beste økonomiske metoden for å nå dette målet for eiendommene, er å kunne drive et planmessig periodisk vedlikehold, noe som har vært vanskelig å få gjennomført på grunn av for lave bevilgninger til drift og vedlikehold over flere år. De siste 10 -15 årene har vi hatt høy nybyggaktivitet. Det har vært lengere perioder med manglende ingeniørbemanning på eiendomsavdelingen og lite vedlikeholdsmidler. Det har derfor ikke vært kapasitet til å få laget langsiktige vedlikeholdsplaner. Arbeidet var nå godt i gang, men er nå satt på vent til vi får full bemanning på eiendomsavdelingen.

Det store etterslepet vi har på den kommunale bygningsmassen begynner nå å bli så stort at det ikke er mulig å ta igjen uten at bevilgningene økes kraftig. Det bør settes av så mye midler som mulig for å ta igjen det store etterslepet slik at vi kan drive forvaltning på den mest lønnsomme måten. Dette lyktes det ikke å finne plass til i år – snarere tvert i mot.

Teknisk sjef påpeker at vi gjennom en rekke år har fått fornyet mange formålsbygg. F.eks. Nome Sjukeheim, Nome Rådhus, Lunde og Holla 10-årige skoler, Lundehallen og Nome Helsesenter. I tillegg har vi investert millionbeløp i oppgradering av brannvarslingsanlegg. Dette er selvsagt svært gledelig – også fra et FDV perspektiv. Nye bygg har på kort sikt lavere vedlikeholdskostnader, men gjerne høyere driftskostnader på teknisk etats budsjett. Dette som følge av driftsavtaler og driftskostnader på ventilasjon, alarmanlegg, heiser o.l. Når det nå er investert flere 100 millioner i nye bygg så er det viktig at vi også får ressurser til å vedlikeholde byggene på en god måte. Det er dyrt og ikke kunne gjennomføre planmessig vedlikehold.

Forvaltning, Drift og vedlikehold (FDV)

Som nevnt i årets utfordringsnotat til formannskapet er det behov for å styrke bemanningen med 50 % stilling. Sjukeheimen er bl.a. blitt mer og mer krevende driftsmessig. Det merkes at bygget har vært brukt i 10 år. Det har likevel ikke blitt plass til noen ny stilling.

Tema: Eiendom	Nome	KG11	Telemark	Landet u/Oslo	Landet	Avvik i % Nome i forhold til KG11
Korr. brutto driftsutgifter	668	826	876	973	1003	-23,65 %
Forvaltning	15	39	38	47	51	-160 %
Vedlikehold	16	60	96	85	91	-275 %
Driftsaktiviteter	429	463	453	487	504	-7,93 %
herav renhold	156	138	147	147	159	+11,54 %
herav energi	55	102	91	102	105	-85,45 %

Tabell: KOSTRA 2015 (juni 2016)

Tabellen over viser at Nome ligger klart under KG11 på alle driftsområder unntatt renhold. Det er viktig å se drift og vedlikehold under ett. Så lenge det ikke føres timelister for håndverkere/vaktmestere så vil fordelingen ikke bli 100 %. Vi har derfor valgt å se dette under ett. KOSTRA- tallene viser at vi ligger lavere på både drift og vedlikehold og derfor selvsagt også i sum. Rådmannen har ikke funnet rom for å bruke innsparinger på renhold til å styrke det resterende svake driftsbudsjettet på eiendom.

Moderne bygg har høye driftsutgifter til ventilasjon. Kostnader til serviceavtaler på brannalarmanlegg og heiser er også økende. Stadig større andel av driftsbudsjettet går til serviceavtaler og kjøp av rørlegger- og elektrikertjenester. Beparelsene kommer på strøm som stort sett ikke belastes teknisk etat.

Bygningsmassen som teknisk etat har ansvaret for har økt ved ferdigstillelse av Holla 10-årige og med oppkjøpet av Bjervatun. Fellandtunet er også ny på eiendomsavdelingens budsjett. Eiendommen ble tidligere driftet med midler fra salg av festetomter. Nome kommune har nå ca. 73500 kvm med bygningsareal, mot en normal kommune på vår størrelse med 39 000 kvm (6 kvm/innbygger). Nome har en stor bygningsmasse – delvis fordi vi driver Dagsrud eiendommen.

Kommunen har nå kjøpt *Bjervatun* og som en konsekvens av det har vi fått konsekvensjustert rammen på kr 1 100 000 til FDV, men med et krav om rammekutt på kr 1 000 000 så blir dette i praksis reversert. Nye husleieinntekter fra eksterne leietagere på Bjervatun medfører en redusert ramme på kr 396 000 til teknisk.

Eiendomsavdelingen har fått økt rammen med kr 500 000 for arbeidet som blir gjort med integrering og arbeidet med bygging av boliger til flyktninger. Dette kommer svært godt med.

Eiendomsavdelingen har i budsjettforslaget fått konsekvensjustert bortfall av leieinntekter fra Voksenhabiliteringstjenesten - Telemark fylkeskommune på *Dagsrud*. Fagforeningene i Nome har overtatt kontorer der de flytta ut. Fagforeningene har gratis strøm og husleie. Dette går over eiendomsavdelingen sitt budsjett. Aktivitetsnivået på Dagsrud minker som følge av færre plasser. Dette har også resultert i reduserte inntekter fra mottaket med kr 725 000. Dette fører til at det er deler/ avdelinger av bygg som blir stående tomme, men det vil likevel påløpe kostnader til vedlikehold på grunn av etterslep og strømutgifter selv om temperaturen vil bli senket så mye som mulig. Dette tapet er kompensert med kr 300 000 for et bortfall på kr 725 000. Dette betyr at innsatsen på Dagsrud må reduseres. For øvrig er det meget hard bruk av boligmassen som mottaket disponerer. Det er derfor fortsatt et stort vedlikeholdsbehov på mottaket. Som nevnt tidligere må det skiftes takteking på ca. 4000 kvm tak på Dagsrud – kostnadsberegnet til 4 mill. kroner.

På mottaket er det montert brannalarmanlegg i alle bygg og sprinkleranlegg i to bygg, Tryggheim og Maristua, noe som har stor betydning for brannsikkerheten. Men med slike anlegg følger det pålagte serviceavtaler, noe som belaster driftsbudsjettet.

I kommunale utleieboliger kan husleien økes med 4 % fra 1. april. Med en deflator på 2,5% ville dette føre til en økning av rammen med 1,5% men dette har blitt korrigert med et kutt på kr 70 000 i rammen for teknisk. Vedlikehold er en kontinuerlig prosess. Vi opplever at det i enkelte leiligheter er stor belastning, spesielt der vi har beboere med rusproblem.

Det er tidligere argumentert med behov for å styrke ansvarsområdet *Formålsbygg* med 1 million kroner. Vedlikeholdsbehovet er stort. Kompensasjonen for økte FDV kostnader er gitt helårseffekt ved en rammeøkning på kr 58 000 for nytt bygg på Holla ungdomsskole. Nybygget har større areal og mer tekniske innretninger enn det det erstatter.

I 2017 flytter tannlegene ut av Nome helsesenter. Dette fører til tap av husleie noe som er justert inn på rammen med kr 250 000. Husleie leger ble ikke kompensert ved forhandlingene i 2015 og denne er konsekvensjustert med kr 100 000.

Av konkrete vedlikeholdsprosjekter framover kan nevnes generelt behov for vedlikehold utvendig og innvendig av leilighetene på Dagsrud. Oppussing av kjøkken og bad er en kontinuerlig prosess på grunn av hard slitasje. Annet vedlikeholdsbehov er maling. Det er et stort etterslep på maling av fasader på kommunale bygg. Vi kan nevne som eksempel Rådhuset, RIBO, Lundetunet, Gamlebanken Ulefoss, Lunde 10-årige skole (første byggetrinn), Helgen barnehage og leilighetsbygg.

Målsettinger

I løpet av 2017 ønsker vi å selge gamle Lunde helsesenter, Verket skole og Fen skole. Dersom Gamlebankene i Lunde og Ulefoss kan tømmes for innhold bør også disse selges. Teknisk etat skal i samarbeid med KPU også jobbe med en utredning med forslag om salg av Fellandtunet. Disse salgene vil frigjøre kapital til investeringsfondet.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2017 og planperioden 2020

De siste åra har vi vært veldig forsiktig med å gjøre tiltak før det er helt nødvendig. Dette er en dårlig strategi da kostnaden ofte blir høyere. Men vi har ikke midler til å jobbe optimalt med vedlikehold. Større arbeider utsettes gjerne til annet halvår når vi ser hva vi har tilgjengelig på budsjettet.

6.10 Ramme J: Teknisk sektor: Vann

Administrativt budsjettansvar: Teknisk sjef

6.10.1 Generelle kommentarer til hele rammeområdet

Tjenesteområde	Beskrivelse	Ansatte	Årsverk
J1	Vann	3	2,5
Sum	Vann	3	2,5

Driftsrammer for 2017 og planperioden til 2020

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
J: Vann	-4 318	-4 318	-4 318	-4 318	-4 318
Endringer:		154	154	154	154
Herav:					
Anslag selvkost 2016 basert på rente 1,75 %		154	154	154	154
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME VANN		-4 164	-4 164	-4 164	-4 164

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Vi har store utfordringer med et utett ledningsnett. Faren for innlekking av kloakk er til stede når vannledningsstrekk stenges av for reparasjon, og utette avløpsledninger ligger i samme grøft. Utett ledningsnett på vann medfører behov for økte behandlings- og pumpeutgifter. I kommunens klima- og energiplan er det foreslått tiltak med lekkasjesøk for å redusere pumpekostnader.

Det er totalt 6 stillinger på vann og avløp, hvorav 2,5 stillinger er på vann.

På vann drifter kommunen 3 vannverk og 129 km ledningsnett. På ledningsnettet har vi 8 vannbasseng, 4 trykkøkingsstasjoner for vann. Mange av kommunens tekniske installasjoner er overvåket med en sentral driftskontroll, som sender alarmer til vakt ved feil på de tekniske installasjonene. Dette fører til at feil oppdages tidligere og kan utbedres før abonnentene merker noe til feilen. Mattilsynet er tilsynsmyndighet på vannforsyning i kommunen.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2017 og planperioden til 2020

Vann og avløp skal drives etter selvkostprinsippet. Det vil si at summen av årlige driftskostnader og kapitalkostnader skal dekkes av abonnentene. Det eksakte tallet beregnes ved regnskapsavslutningen. Resultatet er avhengig av renten, driftsutgifter og inntekter. Det kan derfor føre til at det enkelte år tas inn for mye i gebyrer. Dette må da settes av i et avløpsfond og et vannfond. Hvis det ikke kommer inn nok inntekter kan det dekkes opp fra fond. Netto inntekten som framgår av budsjettrammen for vann (kr 4,164 mill. kr for 2017) og avløp (kr 5,262 mill. kr for 2017) skal dekke indirekte kostnader, renter og avdrag på lån.

Avdelingen administrerer en ordning om subsidiering av kommunale avgifter for de med lav inntekt. Det kan stilles spørsmål om det er riktig plassering av en slik ordning. Dette er en frivillig ordning, men teknisk etat anbefaler at ordningen videreføres. I 2016 blir utbetalingen på ca. kr 122.000 mot kr 118.000 i 2015.

Utviklingen av vann og avløpsgebyrene fremover ser ut til å være at gebyret for vann holder seg i området kr 4.100 i planperioden, men avløpsgebyret vil stige med ca. 4 – 5 % i 2018 og 2020. Hovedgrunnen til at avløp ikke stiger i 2017 er delvis lavere renteberegning samt at planlagt utbygging av vann og avløp på Fensfeltet har blitt utsatt inntil man finner en løsning på lagring av masser fra området.

Rådmannens forslag innebærer at gebyret for vann og avløp holdes uforandret (nominelt).

År	Vann	Avløp	Feiing	Årlig % - vis	Sum
2017	4035,00	6191,00	397,00	0,19	10623,00
2016	4035,00	6191,00	377,00	2,91	10603,00
2015	4035,00	5953,00	315,00	0,16	10303,00
2014	4035,00	5953,00	298,00	-1,79	10286,00
2013	4247,00	5953,00	274,00	16,73	10474,00

Tabell: Utvikling av vann, avløp og feiegebyrer 2013 – 2017 (Priser eks. mva.)

6.11 Ramme K: Teknisk sektor: Avløp

Administrativt budsjettansvar: Teknisk sjef

6.11.1 Generelle kommentarer til hele rammeområdet

Inndeling av rammeområdet i tjenesteområder

Tjenesteområde	Beskrivelse	Ansatte	Årsverk
K1	Avløp	4	3,5
Sum	Teknisk sektor - avløp	4	3,5

Driftsrammer for 2017 og planperioden til 2020

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
K: Avløp	-5 629	-5 629	-5 629	-5 629	-5 629
Endringer:		367	367	367	367
Herav:					
Anslag selvkost 2016 basert på rente 1,75 %		367	367	367	367
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME AVLØP		-5 262	-5 262	-5 262	-5 262

Også på avløpssiden har vi store utfordringer med utett ledningsnett som medfører økte pumpeutgifter og for mye fremmedvann til avløpsrenseanlegga. Dette fører til økte pumpekostnader og dårligere rensesgrad på avløpet i perioder med mye fremmedvann.

På avløp driftes 4 rensesbygg og 113 km ledningsnett med 25 avløpspumpestasjoner. Arbeidene på Ulefoss vil i mange tilfeller være å bytte ut fra gammelt felles system (overvann og spillvann i samme ledning) til et separat system. Kommunestyret har etter pålegg fra Fylkesmannen vedtatt en tempoplan for oppgradering av kvaliteten på avløpsnettet. Denne gir føringer for investeringsbudsjett på vann- og avløpssiden. Kommunen har en stor utfordring med å fremføre VA ledninger i Fensfeltet på grunn av feltets beskaffenhet. En endring i grensene for radioaktivitet har ført til at massene nå klassifiseres som radioaktive masser med tilhørende forhåndsregler for håndtering og lagring. Det samarbeides med Fylkesgeologen på dette punktet. Fylkesmannens miljøvernavdeling er varslet om utfordringene med avkloakking i Fensfeltet.

Mange av kommunens tekniske installasjoner er overvåket med en sentral driftskontroll, som sender alarmer til vakt ved feil på de tekniske installasjonene. Dette fører til at feil oppdages tidligere og kan utbedres før abonnentene merker noe til feilen. Fylkesmannen i Telemark er tilsynsmyndighet for avløp i Ulefoss, men kommunen er selv tilsynsmyndighet i Lunde.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2017 og planperioden til 2020

Se kommentarer under vann.

Per Kristian Bjønnes

Teknisk sjef

6.12 Ramme L: Midt-Telemark Brann og redning

Administrativt budsjettansvar: Brannsjef

Inndeling av rammeområdet

Midt-Telemark brann og redning er inndelt i følgende ansvarsområder:

Ansvarsområde	Beskrivelse
7100	Brann og redning – felles
7101	Brann og redning – beredskap
7102	Brann og redning – forebyggende
7110	Brann og redning – feiing

Ansvarsområdet feiing er selvfinansiert med feiing og tilsynsgebyr.

Driftsramme for 2017 og planperioden til 2020

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2016	2017	2018	2019	2020
	Oppr.		17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2016					
L: Midt-Telemark Brann og redning	-270	-270	-270	-270	-270
Konsekvensjusteringer:		0	0	0	0
Herav:					
Endring av arbeidsgiveravgiftssone - videreføre rammed.		0	0	0	0
Vertskommunen beholder momskomp - videreføring		-200	-200	-200	-200
Utdanning av deltidspersonell - videreføring av komp		200	200	200	200
BER NETTO DRIFTSRAMME MTBR		-270	-270	-270	-270

Midt-Telemark Brann og redning (MTBR) er et interkommunalt samarbeidstiltak, der Nome kommune er vertskommunen. Brutto utgifter er i ubalanse med brutto inntekter pålydende -270'. Denne summen er innsparingen i forbindelse med redusert arbeidsgiveravgift til Nome kommune. Denne innsparingen får ikke MTBR beholde, men har sin motpost i ett redusert rammetilskudd for Nome kommune.

MTBR har fått rammetilskudd på kr. 200 000,- til utdanning av brannmannskap for 2017 av Staten. Disse 200 000,- er styrket i rammen for MTBR, og synliggjort i budsjettet på ansvarsområdet (opplæring, kurs).

Mva-kompensasjon er budsjettet til kr. 200 000,- og er synliggjort i budsjettet på inntektsside og utgiftsside. Det er Nome kommune som beholder mva-kompensasjonen i sin helhet.

Sauherad og Bø kommunes andel faktureres og inntektsføres på området. Nome kommunes andel av samarbeidstiltaket er budsjettet under rammeområde J: Teknisk sektor. Forslag til budsjett for 2017 er i samsvar med den innstilling som fremmes for Midt-Telemark-tinget vedrørende de interkommunale samarbeidstiltakene. Det kan settes opp følgende oversikt, som sammenligner budsjett 2016 og 2017:

	2016	2017	Vekst
Netto utgift til fordeling	12 936	13 289	2,7
Herav:			
Nome - 42,4 %	5 485	5 635	
Sauherad - 27,5 %	3 557	3 654	
Bø - 30,1 %	3 894	4 000	

Lønns- og prisvekst er satt til 2,5 % for 2017. MTBR ender likevel med en vekst på 2,7 %. Årsaken til dette er økt engangsramme på 90' utover ordinær driftsramme på grunn av utrangert kompressor for røykdykkerluft som må erstattes med ny.

Hovedutfordringer

En av hovedutfordringene er å få formell kompetanse på alle brannmannskap. Dette er forskriftskrav som skal være gjennomført innen 31.12.18. Avvik fra Dimensjoneringsforskriften vil likevel bli gitt fra 1.1.2017. Vi er på god vei, da de aller fleste har deltatt på grunnkurs for deltids brannpersonell. Mange av utrykningslederne mangler formell kompetanse, men denne utfordringen håper vi å løse i løpet av kort tid. Vi håper at det kan bli arrangert ett desentralisert kurs for utrykningsledere, slik at vi slipper å sende mange mannskap til Norges Brannskole (Fjelldal, 4 mil fra Harstad) for å delta. Dette vil også være svært besparende. Vi har laget en kompetanseoversikt og opplæringsplan for deltakelse på kurs, og har på denne måten god oversikt over hvilken kompetanse vi har og behøver framover.

Det kan se ut til at det i framtiden vil bli mer og mer komplisert å rekruttere deltidsansatte for MTBR, da det er utfordrende å få tak i mannskap som både jobber og bor i nærheten av brannstasjon. De fleste bor i nærheten av brannstasjon, men har gjerne hovedarbeidsgiver ett stykke unna. Viktig fokus må være å ha flest mulig mannskap til enhver tid på døgnet i nærheten av brannstasjonene våre.

Det er stort fokus på kreftfare i forbindelse med eksponering av kreftfremkallende stoffer i brannrøyk blant brann- og redningspersonell. Fokus på rene og skitne soner på skadested og brannstasjoner, vask av klær samt garderobeforhold/dusjmuligheter er utfordringer som må tas på alvor i framtiden. I sommer fikk vi postalt tilsyn fra Arbeidstilsynet angående disse forholdene. MTBR har besvart tilsynet, og venter i disse dager på tilbakemelding på dette fra Arbeidstilsynet.

Brannstasjonen på Ulefoss er i elendig forfatning. Driftskonsekvenser av ny brannstasjon er med i økonomiplanperioden. Men tiltak om økt husleie med 500' er ikke med i driftsramme for 2017, da det kan se ut som arbeidet med å bygge brannstasjon blir noe forsinket. Kommunestyret har fattet vedtak om at Haugbygningen skal flyttes innen utgangen av 2016, og saken må sannsynligvis opp igjen i kommunestyret da det kan se ut som at vedtaket ikke blir gjennomført innen fristen. Er brannstasjonen på plass, og tatt i bruk av brannvesenet i løpet av 2017, vil brannsjef be om økt ramme til leie fra leieforholdet starter.

Ansvarsområde 7100: Brann og redning - felles

Kort beskrivelse av ansvarsområde/oppgaver

Ansvarsområdet består av kostnader til brannsjef og refusjoner fra Bø, Nome og Sauherad. Arbeidsoppgaver er overordnet ledelse.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2017 og planperioden til 2020

Det jobbes for å lage så realistiske budsjett som mulig innenfor angitt ramme.

Ansvarsområde 7101: Brann og redning - beredskap

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

Ansvarsområdet dekker kostnad til leder beredskap, drift av mannskap, biler og utstyr på de 4 brannstasjonene i regionen. Det inneholder også utgifter til 110-sentralen, IUA Telemark (Interkommunalt utvalg mot akutt forurensing) og felles skogbranntropper i Telemark.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2017 og planperioden til 2020

Mye av kostnadene er variable som følge av hendelser. I tillegg er mange av driftsutgiftene faste. Det er et håp om at store kostnader i forbindelse med vedlikehold/repasjoner av brannbiler vil avta som følge av utskiftingsplan brannbiler.

Utfordringer på beredskap

Opplæring av mannskaper er delt på to områder. Det ene er kravet til å kjøre brannbiler under utrykninger og den andre er opplæring som brannmannskaper.

Krav til sertifikat, vil etter hvert som vi bytter ut brannbiler, bli klasse C - dvs. lastebilsertifikat. Mange av våre ansatte har opprettholdt retten til å kjøre motorredskap (dagens brannbil), men mangler klasse C. Ut over de som har vakt vet vi aldri hvem som kommer på en utrykning. Det er derfor et ønske om at flest mulige av våre mannskaper kan kjøre vårt materiell. Vi er i god gang med dette.

Det kommer også utgifter til kurs for å *kunne kjøre brannbilen under utrykning*, *utrykningskjøring kode 160*. Flere av våre mannskaper mangler dette i dag.

Opplæring av mannskaper er vi i god gang med. De aller fleste i målgruppen har gjennomført grunnkurs for deltidspersonell. Neste utfordring blir å få formell kompetanse på utrykningslederne våre. Vi håper det settes i gang ett desentralisert kurs for utrykningsledere i Telemark i løpet av kort tid.

Annet:

Utfordring angående innkjøp av kraftig brannpumpe MTBR-Bø samt gps-statuspanel må ved gjennomføring løses innenfor nettorammer. MTBR får styrket driftsbudsjettet i 2017 med 90' for å kjøpe ny kompressor til pusteluft for røykdykkerne. Dette blir en kjærkommen engangsbevilgning.

Når det gjelder investeringstiltak, henvises til kommentarer i investeringsbudsjettet.

Ansvarsområde 7102: Brann og redning – forebyggende

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

Inneholder utgifter til 2 stillinger på forebyggende. Arbeidet består av brannforebyggende arbeid, særskilte tilsyn og opplæring/informasjonsvirksomhet overfor innbyggerne. Alt dette er regulert i lovverket.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2017 og planperioden til 2020

Budsjettet består hovedsakelig av lønn og andre faste kostnader.

Ansvarsområde 7110: Brann og redning - feiing

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

MTBR har fire feiere som feier alle piper hvert annet år og har tilsyn med fyringsanlegg i boliger hvert 4. år. Feierne jobber parvis. Det ene paret har hovedansvar for Nome kommune, mens det andre paret har hovedansvar for Bø og Sauherad kommune. Det er i overkant av 8300 registrerte røykløp i bolighus i Midt-Telemark.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2017 og planperioden til 2020

Budsjettet er basert på selvkostprinsippet. Kostnader pr. pipe er beregnet til en økning med 20,- pr. registrerte røykløp i budsjett 2017 i forhold til budsjett 2016, dvs. fra 377,- til 397,-.

Budsjettet innebærer forslag om å sette feiekostnaden til 397 kr pr abonnent i 2017, dvs. en økning på 5,3 % eller 20,- fra inneværende år. Hovedårsaken er lønns- og prisjustering på 2,5 %. De andre faktorene er i hovedsak ny inngangssum på leasing av 1 feierbil, samt kurskostnad på Norges Brannskole for 2 av feierne våre på veien mot fagbrev. Siden eventuelle fondsmidler er minimale kan vi ikke benytte fondsmidler for 2017-budsjettet. Vi er i nedre sjikt av årsgebyr for feiing og tilsyn, når vi sammenligner oss med kostra-tall fra andre kommuner i Telemark.

Man må merke seg at revisjon har påpekt at også tilsynsdelen av feietjenesten skal ha merverdiavgift. Dette betyr i praksis at kundene vil få mva. på hele feietjenesten, og ikke halvparten som har vært gjeldene praksis.

Det har kommet ny forebyggende forskrift som gir nye føringer for det forebyggende arbeidet, herunder feiing. En viktig faktor å merke seg er at ALLE byggverk med piper skal feies og føres tilsyn med etter behov, herunder fritidsboliger. I Midt-Telemark er det registrert 1800 piper på fritidsboliger. I Telemark er det satt ned en arbeidsgruppe fra flere brannvesen som skal lage forslag på hvordan dette skal løses i praksis, både når det gjelder utføring av feiing/tilsyn og innkreving av avgift. Dette er sannsynligvis avklart til budsjettprosessen i 2018.

Svein Ove Kåsa
Brannsjef

7. Investeringsbudsjettet med finansiering

7.1 Investeringsprogram og økonomiske utfordringer

Kommunestyret vedtok i august 2014 utbygging av Holla ungdomsskole til en brutto kostnad på 122 mill. kr, herav 99 mill. kr i samlet låneopptak. Konsekvensene av en denne låneøkningen kommer til uttrykk i driftsbudsjettene delvis i 2016, og med årseffekt fra 2017.

I retningsgivende økonomiplan – vedtatt av kommunestyret i desember 2015 – er det forutsatt en betydelig reduksjon av investeringsprogram fra og med 2017. Dette har rådmannen fulgt opp i det framlagte forslag til budsjett og økonomiplan. Til såkalte ikke-selvfinansierende tiltak, er det forutsatt en gjennomsnittlig opplåning på årlig 7 – 8 mill. kr i perioden 2017 – 2019. Det er i kapittel 7.2 nedenfor redegjort for hvilke tiltak som er innarbeidet i økonomiplanen.

Netto lånegjeld (brutto lånegjeld fratrasket utlån av Husbankmidler) utgjør ved utgangen av 2015 om lag 522 mill. kr. Det er om lag 85 % av totale driftsinntekter i 2015. Netto lånegjeld pr innbygger utgjør ca. 78.700 kr – gjennomsnittet i Telemarkskommunene er ca. 64.500 kr, og gjennomsnittet i landet er ca. 54.200 kr.

Investeringer i vann- og avløpssektoren (VA) behandles særskilt fordi det ligger inne en forutsetning at låneopptak til finansiering av tiltakene i sin helhet skal dekkes av brukeravgifter. Det vises til pkt. 7.3 nedenfor.

7.2. Gjennomgang av foreslåtte investeringstiltak (eks VA-sektoren)

Nedenfor gis en beskrivelse av de prosjekter som er innarbeidet i forslag til økonomiplan for planperioden. Det henvises til talldelen, der de prioriterte investeringstiltakene er framstilt.

Sentral virksomhet/fellesfunksjoner

Ramme for IKT-utvikling – felles ramme

Investeringsbudsjett for IKT er foreslått med en fellesramme på kr 1 mill. årlig i planperioden 2017 – 2020.

Beløpet dekker vår andel (om lag 40 %) av foreslått ramme til fellesinvesteringer i MT IKT. Det henvises til sak om samarbeidstiltakenes budsjett, der det er foreslått en ramme på 1,275 mill. kr for 2017 (vår andel om lag kr 500.000).

Ikt investeringsramma er nøye vurdert ut fra de tiltak som må iverksettes i 2017. Tiltakene innenfor ikt investering er mange da den datateknologiske utviklingen går raskt og dette fører til at man må skifte ut, oppgradere og nyinvestere i høyt tempo. På mange områder er det dessverre ikke valgmuligheter om vi må investere eller ikke. Man må simpelthen følge utviklingen.

Egenkapitalinnskudd Kommunal Landspensjonskasse

Det er ført opp kr 2 mill. som en årlig bevilgning. Egenkapitalinnskudd er definert som en investering, men kan ikke lånefinansieres. I planperioden 2017 – 20 er det forutsatt overføring fra driftsbudsjettet for å dekke egenkapitalinnskuddet.

Investeringsbehov Nome kirkelig fellesråd

Rådmannens forslag er at kirkelig fellesråd skal motta kr. 1 mill til investering i 2017. Dette er en økning fra 2016 på kr. 250.000. Kirkevergen redegjør slik for planlagte tiltak:

«Vi har flere godkjente planer for investeringsbehov i 2017. Vi starter med varevindu i Holla kirke 15. febr. 2017. Videre starter vi oppgradering av Helgen kirke rett over påske 2017. Vi skal ferdigstille carport/handicaptalett ved Holla kirke sommeren 2017 (før kirkejubileum) samt belysning av Holla kirke. Høsten 2016 hadde vi branntilsyn i alle kirker. Dette betyr at vi må prioritere hvilken av kirkene som vi må installere brannvarslingsanlegg. Dette må bli Lunde og evt. Romnes. Installering av brannvarslingsanlegg er kommunens ansvar og fører til store ekstrakostnader for kirkelig fellesråd. Derfor er det viktig at vi i 2017 får 1 mill til investering».

For år 2018 ligger det i rådmannens forslag en ramme på kr. 1 mill og videre i 2019 – 2020 kr. 800.000. Det forutsettes at Fellesrådet har fullmakt til å prioritere innenfor den vedtatte ramme.

Oppvekstsektoren

Ramme for IT- utvikling

Rådmannen har i budsjettforslaget lagt inn en årlig bevilgning på kr 200.000. Staten har de siste årene hatt fra kr 200 000 til kr 150 00 til IKT- investeringer. Dette er en investering som må fortsette for å utvikle og opprettholde standarden innen dette området. Argumentasjonen er den samme som under omtalen av IKT – fellesramme foran.

Kultur- plan- og utviklingsavdelingen

Lunde slusepark – nærmiljøanlegg

Ved behandling av økonomiplanen i desember 2015, ble det fremmet forslag om å bevilge kr 200.000 for 2017. Vedtaket er begrunnet i et ønske, i tråd med vedtatt reiselivsplan, å bidra til utvikling av nærmiljøanlegg i Lunde Slusepark. Tiltaket er også i samsvar med kommunal prioritering av spillemiddelsøknader fra Nome kommune for 2016. Tiltaket ble foreslått lagt inn i 2017, og rådmannen følger dette opp nå i forslag til investeringsbudsjett for neste år.

Interkommunale tiltak – brann

Det vises til egen sak om de interkommunale samarbeidstiltakenes budsjett.

Kjøp av transportmidler

Utskiftingsplan for nye brannbiler er satt opp fram tom 2020. Kostnadene til nye/brukte biler er som følger:

År	2017	2018	2019	2020
Kostnader	2 530'	(1 650')	(1000')	(0')

Utskiftingsplan baserer seg på at ingen brannbiler i MTBR's tjeneste skal være eldre enn 30 år, og at røykdykkerbiler/mannskapsbiler ikke skal være eldre enn 20 år. I følge planen skulle det investeres i 3 biler i 2017, med kostnad på 3 800`. Brannsjef ønsket å skyve på prosessen av både økonomisk og praktiske hensyn, og ba om å få kjøpe brannbil til MTBR- gruppe Sauherad og fremskutt enhet/røykdykkerbil til MTBR- gruppe Ulefoss. Dette har en samlet ramme i 2016 kroner på 2 530`. Nome sin andel utgjør kr. 1 073`.

Ønske om kjøp av 2 brannbiler ble innfridd. Det er fremskutt enhet til MTBR-Ulefoss og mannskapsbilen til MTBR-Sauherad som fases ut og erstattes. I rådmannens forslag til investeringsprogram er gjenstående nyanskaffelser fordelt på årene 2017 – 2020. Nome kommunes andel er lagt inn med kr 700.000 i 2018, kr 425.000 i 2019 og kr. 0 i 2020.

Forslag til tiltak i regi av teknisk sektor

Det presiseres at alle kostnadsoverslag er svært grove - før det er utarbeidet detaljplaner. Teknisk sjef må få be om at det ikke kalles sprekke og overskridelser før et prosjekt har startet. Kvaliteten på kostnadsoverslagene henger sammen med hvor langt en har kommet i planprosessen. I en tidlig fase starter vi med enkle kostnadsoverslag basert på grove skisser og nøkkeltall. Alle kostnadsoverslag er brutto tall inkludert mva.

Ramme for utstyr / bil teknisk

Det er foreslått en bevilgning på kr 500 000 i 2017. Teknisk etat har stort behov for utskifting av biler, grasklippere o.l. Er satt opp i hele perioden. Målet er at bilene ikke skal være mer enn 10 år gamle.

Geovekst

Det er satt av kr 150.000 i 2017.

Adresseskilting

Dette er en engangsinvestering på kr 100.000 i 2017 for å følge opp krav om adressering av private veier.

Veger og plasser

Trafikksikkerhetstiltak

Det er foreslått avsatt 1,2 mill. kr i 2017 og 1,0 mil. i 2018 mens det er ført opp 2,0 mill. pr år i resten av planperioden Det kan søkes om tilskudd på inntil 60 % fra Aksjon skoleveg (Telemark Fylkeskommune). Det skal jobbes med søknaden frem mot 1. desember og det regnes med at det i 2017 vil komme midler til å fullføre fortau i Kirkebakken. Hovedgrunnen til at det økes til 2,0 mill. for 2019 og 2020 er at det har kommet signaler om at støttebeløpene kan økes fra tidligere ramme på rundt 1,2 mill.

Opprusting bruer

I gjeldene økonomiplan var Valen bru på Svensenid lagt inn for gjennomføring i 2017. Inspeksjoner av brua viser at det her må bygges en ny bru fordi rustskadene på bærende konstruksjoner har kommet for langt. Rådmannen foreslår at brua ikke opprustes i 2017. En utsettelse av prosjektet vil derfor føre til at broen må stenges for biltrafikk. Det er alternativ vei for berørte parter og ingen vil bli sperret inne ved stengning. En stengning vil berøre ca. 10 husstander. Dersom kommunestyret ønsker det vil vi kunne undersøke om det er mulig å

fjerne brua permanent for å spare oppgraderingskostnader på ca. 1,5 mill. kr. Dette har også vært drøftet i utvalget som behandler privatisering av veier. Før et eventuelt slikt vedtak må det gjennomføres en høringsprosess.

I økonomiplanen var Lunde bru (Brugata) neste bru for oppgradering. Vi har foreløpig ingen endelige kostnader for nødvendige oppgraderinger på Lunde bru (Brugata), men forholdene begynner også her å bli kritiske. Det er derfor fare for at broen må stenges for biltrafikk hvis nødvendig arbeid ikke kan gjennomføres innen to-tre år. Rådmannen har i budsjettforslaget ført opp bevilgninger til opprusting av bruer i 2018 med kr 1 500 000. En må komme tilbake med endelig kostnadsoverslag før rehabilitering av Lunde Bru.

Stedsutvikling Ulefoss

Reguleringsplanen for Ulefoss sentrum er godkjent og det startes opp med detaljplanlegging i desember 2016. Framdrift for opparbeiding vil være avhengig av investeringsbudsjettet i årene som kommer. Det er satt av årlig kr 2 500 000 i budsjettforslaget for 2017, 2018 og 2019. Det vil her være et ønske om å begynne å prioritere en omlegging av infrastruktur etter denne planen. Det vil si omlegging av veger, torg og bussterminal. Oppdraget vil lyses ut for prosjektering når budsjettet for 2017 er vedtatt.

Asfaltering

Rådmannen foreslår avsatt kr 800 000 for 2017, og samme beløp for de resterende år i planperioden. Som vist i driftsbudsjettet så er det mange utfordringer på vegnettet. Det koster ca. 1000 kr/lm for ny asfalt (inkl. forarbeider). Det er viktig å prioritere områder som er utfordrende å vedlikeholde med egen redskap (veghøvel). Vi slipper da å belaste driftsbudsjettet med innleie av traktorer til skraping.

Investeringsbudsjettet kan i utgangspunktet ikke brukes til å reasfaltere eksisterende veger med dårlig fast dekke. Ved oppgradering av vegen vil investeringsmidler kunne brukes. Reasfaltering er vedlikehold av eksisterende veg, og skal derfor utgiftsføres i driftsbudsjettet.

Prioritert prosjekt for 2017 er asfaltering på Tollahotten etter at vi har slutført oppgraderingen av nytt VA-ledningsanlegg. Eksisterende asfalt har mange steder et skrikende behov for utbedring.

Miljøoppgradering av veger (fra 2019)

Dette er en post for å intensivere utskiften av stikkrenner til dimensjoner som er tilpasset dagens klima. Det er ført opp 1,5 mill. kr både i 2019 og 2020, men ønskes av teknisk etat så tidlig som mulig.

Utskifting gatelys med LED lys

Vi har en generell utfordring med gatelys. Kommunen har rett i overkant av 1000 lyspunkt. Det koster mellom 8000 og 10 000 kr å skifte ut en gammel lysarmatur til moderne LED belysning. Dette er en helt nødvendig oppgradering fordi kommunen har mange armaturer med kvikksølv lamper som har gått ut av produksjon og som ikke lengre selges. Rådmannen har ført opp en årlig ramme på kr 600 000 i planperioden. Det er Midt Telemark Energi som skifter ut gatelysene for kommunen. Prosjektet er nå ferdig med å bytte ut HQL lamper som lyser hele dagen. Det fokuseres nå på HQL serier i boligfelt.

Eiendomsforvaltning:

Opprusting av kommunal eiendommer

Det er foreslått avsatt en ramme på 1 mill. kr i 2017 til opprusting av kommunale bygg. I 2017 vil teknisk etat ha fokus på tak som må tekkes og vinduer som må byttes. Dette er først og fremst fordi det er stor fare for vannlekkasjer med følgeskader på noen av takene. Dette er tiltak som kombineres med ENØK tiltak. Det søkes om ENØK tilskudd fra Enova. Videre i planperioden er det også tenkt satt av midler til opprusting av kommunale eiendommer. Av andre vedlikeholdsprosjekter kan nevnes generelt behov for vedlikehold utvendig og innvendig av leilighetene på Dagsrud. Det er fortsatt flere tak som må byttes.

I følgende bygg har vi problemer med taktekking som ikke holder tett. Tak har en viss levetid og må fornyes. Gjøres ikke dette i tide, vil en kunne få tilleggskostnader som følge av vannlekkasjer. Disse byggene er de vi tenker å prioritere først

Bygg	Type taktekking i dag
Sandmo	Gammel bølge eternitt
Roligheten	Gammel bølge eternitt
Lia	Gammel bølge eternitt
Svenseid barnehage	Gammel flat sementstein
Helgen barnehage (Gymbygg)	Gammel flat sementstein
Gamlebanken Ulefoss	Gammel flat sementstein
Kanalhuset	Gammel flat sementstein
Fellandtunet	Gammel flat sementstein
Biblioteket Ulefoss	Gammel papp
Gymnastikkbygget Holla 10-årige	Gammel papp
Verkstedbygget Holla 10-årige	Gammel papp

Fra oppvekstetaten er det ønske om å få bygget et uisolert bygg i Sluseparken barnehage. Sluseparken barnehage må bruke et av rommene til barnevogner, og har lenge etterlyst et tilbygg/ frittstående bygg til dette formålet. Dette er kostnadsberegnet til ca. kr 400 000. Kostnaden er lav fordi bygget kan bygges uisolert med en enkel standard slik at barnevogner kan stå under tak. Det er ikke funnet plass til dette i 2017 innenfor knapp ramme.

ENØK-tiltak kommunale bygg

Det er foreslått avsatt en ramme på kr 800.000 til ENØK-tiltak i kommunale bygg i 2017 og 2018. Også de øvrige år i planperioden vil det være behov for ENØK-tiltak. Vi ser nå på noen prosjekt som kan kombineres med opprusting av kommunale bygg for å få maksimal utnyttelse av ENOVA støtten samtidig som vi får gjort opprusting av byggene

Prioriterte bygg :

Verkstedbygget Holla 10 årig
Gymnastikkbygget Holla 10 årig
Lundetunet
Herregårdshavna barnehage
Rådhuset

Aktuelle tiltak:

Sentral driftskontroll (SD-anlegg)

Bytte vinduer
Etterisolere yttertak og tak mot kalde loft
Forbedring SFP (Specific Fan Power/Effektforbruk kW/m3/s)

Det kan dukke opp ting i løpet av det enkelte år som gjør at en må omprioritere.

Brannsikring av kommunale bygg

Det er avsatt kr 700 000 i 2017. På Dagsrud er det fortsatt behov for investeringer på brannsikring. På andre bygg må ledelys fornyes/oppgraderes.

Opprusting Bjervatun

Kommunestyret kjøpte tilbake Bjervatun (vedtak i mai 2016). I følge taksten er det ikke-fungerende ventilasjonsanlegg, og det er behov for oppgradering av el.anlegget. I taksten er det angitt et grovt anslag på behov for oppgradering av el.anlegg på 3,6 mill. kr, og 2,5 – 3,5 mill. kr på ventilasjon. I budsjettforslaget er det lagt inn rammebevilgninger til formålet fra og med 2018.

Holla Kirkeruin

Restaurering av kirkeruinene har pågått over en rekke år – finansiert med tilskudd fra Riksantikvaren. Det er i kommunens investeringsbudsjett lagt opp til at arbeidet videreføres i 2017 – finansiert ved tilskudd fra Riksantikvaren med kr 700.000, og momskompensasjon på kr 175.000.

Skilt på Lundehallen

Det er kommet ønske om et kunstnerisk utformet skilt på Lundehallen. Det foreslås satt av kr 100.000 ekstra på investeringsbudsjettet for Lundehallen, slik at dette ønske kan bli ivaretatt innenfor rammen i anleggsregnskapet.

Nome sjukeheim – installering sengeheiser

Det er kommet forslag om installasjon av 9 sengeheiser. Dette er grovt kostnadsberegnet til kr 1 mill. Det henvises til helse- og omsorgssjefens kommentarer i driftsbudsjett (rammeområde F). Eventuelle ombyggingsbehov er ikke beregnet og derved ikke med i kostnadsoverslaget.

Nome sjukeheim - utvidelse

Det ble redegjort for kostnader ved en utvidelse ved behandling av plan- og økonomimelding 1/2016 i møte 12. mai. d.å. Kommunestyret vedtok at prosjektet skal tas opp til vurdering i forbindelse med behandlingen av budsjett 2017/økonomiplanen 2017 – 2020.

Det er ikke funnet plass til tiltaket med de økonomiske rammer en må forholde seg til de nærmeste åra. Rådmannen legger inn en forutsetning om oppstart av prosjektet i 2020, og har lagt inn en startbevilgning på 20 mill. kr det året.

Bygging av flyktningeboliger

Det planlegges bygd 10 boligheter for flyktninger i 2017. Disse er selvfinansiert med tilskudd og lån i Husbanken. Grovt anslag er brutto kostnader på kr 17 mill. Det legges fram egen sak.

7.3. Vann- og avløpstiltak - gebyrfinansiering

I vedtatt økonomiplan er det lagt opp til en investeringsramme for vann- og avløpsprosjekter i plan-perioden:

År 2017: 18 mill. kr

År 2018: 16 mill. kr

År 2019: 16 mill. kr

År 2020: 16 mill. kr

Vann og avløp Fen (utsettes til avklaring angående masser Fensfeltet)

Det var store utfordringer med lagring av overskuddsmasser fra Fensfeltet som stoppet prosjektet for 2016. Prosjektet kan ikke starte opp før dette er avklart. Her trengs tillatelser til deponering fra Statens strålevern.

Vann og avløp Kastet

Hovedfokus vil i 2017 være å avkloakkere områder på Kastet. Dette prosjektet prosjekteres i starten av 2017 og anleggsstart forventes sommeren 2017 med mulig ferdigstilling vinteren 2017/2018. Prosjektet er grovt anslått til 15 mill. kr. Det er usikkerheter rundt den faktiske oppbygging av Romnesvegen samt at det kan være mer fjell enn antatt i ledningstrase.

Resterende prosjekter planlegges gjennomført i følgende rekkefølge (omprioritering innenfor rammen kan være aktuelt):

2017: Inntaksledning Ulefoss vannverk, hovedvannledning Ulefoss vannverk, VA Kastet.

2018: Strømodden / Sagene, Vesthagen, Egne prosjekter

2019: Berget, Nyhusfeltet, Bjervagata, Bjervajordet, Egne prosjekter

2020: Berget, vannledning til Lunde kirke, Egne prosjekter

2021: Herregårdshavna vest, Haugbakken, Åkervegen, Egne prosjekter

Må avklares nærmere: Tufte / Fen (deponering av masser fra Fensfeltet).

Ramme diverse VA-prosjekter (2 mill. kr)

Dette er en fast årlig ramme for å ta mindre oppgraderinger på ledningsnettet. Eksempel på prosjekter er omlegging av kritiske deler av ledningsanlegget på Fen, nødvendig omlegging av eksisterende hovedvannledning på Kastet for å kunne avkloakkere «Kastekleiva». Det er planlagt at ca.300 meter av hovedledningen skal legges om samtidig med at det legges VA ledninger på nytt industriområdet på Kastet.

7.4. Oppsummering av investeringstiltak – finansiering.

Det kan settes opp flg. oversikt over investeringsbudsjettet for økonomiplanperioden, jf. talldelen budsjettskjema 2B:

Beløp i hele 1.000 kr	2017	2018	2019	2020
SUM INVESTERINGER EKS. VANN/AVLØP	32 825	14 900	15 425	34 900
Vann og avløp	18 000	16 000	16 000	16 000

Beløp i hele 1.000 kr	2017	2018	2019	2020
SUM INVESTERINGER INKL VA	50 825	30 900	31 425	50 900
FINANSIERING:				
Nytt lån - ikke-selvfinansierende prosjekter	-8 000	-7 000	-8 000	-24 400
Nytt lån - Husbanken til flyktningeboliger	-9 600			
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	-5 000	-16 000	-16 000	-16 000
Ubrukte lån - VA-ramme 2016	-13 000			
Sum bruk av lån	-35 600	-23 000	-24 000	-40 400
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	-700	-600	-1 000	-1 100
Tilskudd fra Riksantikaren Holla kirkeruin	-700			
Tilskudd fra Husbanken til flyktningeboliger	-4 000			
Bruk av investeringsfond	-2 100	-2 900	-2 000	-1 000
Momskompensasjon investeringer	-5 725	-2 400	-2 425	-6 400
Overføring fra drift (til egenkap.innskudd)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum finansiering:	-50 825	-30 900	-31 425	-50 900

Samlet investeringsramme for 4-årsperioden er på om lag 164 mill. kr, men herav gjelder 66 mill. kr investeringer i vann- og avløpssektoren. I tillegg er det ført opp bygging av flyktningeboliger med en ramme på 17 mill. kr som et selvfinansierende tiltak.

Momskompensasjon

Fra og med 2014 er momskompensasjonen som gjelder investeringstiltak direkte ført i investeringsregnskapet. Momskompensasjonen som gjelder investeringer går i sin helhet inn i fellesfinansieringa av investeringsbudsjettet.

Overføring fra driftsbudsjettet

Det er forutsatt overført et 2 mill. kr fra drift til investering for å finansiere egenkapitalinnskuddet til Kommunal Landspensjonskasse.

Bruk av investeringsfond

Det er lagt inn en forutsetning om å disponere midler fra investeringsfondet for å delfinansiere investeringstiltak. Som tidligere redegjort for, er det beskjedne disponible midler på fondet pr 31.12.2015. Salg av eiendommer er forutsatt å fylle opp fondet, men det blir beskjedne salgsinntekter i 2016. Som tidligere legges det opp til at kapitalinntekter fra salg mv. blir avsatt på investeringsfondet, og disponeres derfra, jf. eget punkt i innstillingen. Det er forutsatt at vi kan disponere til sammen 5 mill. kr fra fondet til finansiering av investeringene i 2017 og 2018. Det betinger fortgang i salg av diverse bygninger/tomteareal.

Bruk av lån

Som tidligere er kommunens investeringer i kommende planperiode i hovedsak basert på lånefinansiering. VA-prosjektene på 66 mill. kr lånefinansieres i sin helhet, men er pr definisjon selvfinansierende. For 2017 vil kommunen ha ubrukte lånemidler fra inneværende år på om lag 13 mill. kr. Nytt lån til VA-prosjektene vil derfor bli begrenset til 5 mill. kr.

I tillegg til lånefinansierte VA-prosjekter, forutsetter budsjettforslaget låneopptak på til sammen 47 mill. kr til ikke-selvfinansierende prosjekter, men med en beskjedne opplåning på

til sammen 23 mill. kr for de 3 første årene av planperioden. En eventuell oppstart av utvidelse Nome sjukeheim i 2020 vil bidra til en økning siste år i planperioden.

7.5. Utlån.

Startlånsordningen ble innført 01.01.2003, som et resultat av at Husbankens kjøpslån og kommunenes etableringslån ble slått sammen til en ordning. Målet var at Startlånet skulle virke mer fleksibelt til å løse lokale etableringsproblemer, samt at lånekundene skulle få en offentlig instans å henvende seg til.

Målgruppen har vært unge i etableringsfasen, funksjonshemmede, eldre, flyktninger og andre vanskeligstilte på boligmarkedet. Låneutmålingen har variert ut fra behov og betalingsevne. Etter at finanstilsynet innførte krav om 15 % egenkapital ved kjøp av boliger, økte antall søknader om startlån på landsbasis. Startlånsordningen er ikke omfattet av finanstilsynets krav om egenkapital.

Husbanken har i lengre tid bedt kommunene prioritere vanskeligstilte i tider med stigende etterspørsel etter startlån. Regjeringen fastsatte ny forskrift for startlån gjeldende fra 01.04.2014. Det skal i større grad fokuseres på de personene som er varig vanskeligstilt på boligmarkedet, men som samtidig har økonomisk evne til å betjene et lån. Personer i målgruppen kan være lavtlønnede, enslige forsørgere, flyktninger og utviklingshemmede. Lånet kan gis til kjøp av bolig, refinansiering av dyre lån, utbedring/tilpasning eller toppfinansiering ved bygging av bolig. Den nye forskriften åpner også for å kunne formidle startlån med opptil 50 års nedbetalingstid.

Etter at forskriften trådte i kraft har antall søknader gått noe ned, men det søkes oftere om fullfinansiering med startlån fordi bankene har fått strengere utlånspraksis.

Tidligere var unge førstegangsetablerere den søkegruppen som fikk innvilget flest lån. På grunn endringene i Husbankens forskrift er det et fåtall i denne gruppen som oppfyller kravene til å ha «langvarige finansieringsproblemer». Det er også et krav i forskriften at søkerne skal ha benyttet muligheten til sparing så langt det er mulig i forhold til inntekter/boutgifter.

Pr. 12. november 2016 er det behandlet følgende:

	2016
Antall søknader totalt	33
Antall innvilgede lån	13
Antall avslag	9
Antall forhåndstilsagn	1
Ikke handlede søknader	10
(tall i hele 1000)	
Disponible midler pr. 01.01.2016	2 716
Innlån fra Husbanken 2016	2 500
Utlånte midler pr. 12.11.2016	4 462
Innvilgede forhåndstilsagn	750
Gjenstående utlånsmidler pr. 12.11.2016	4

Restansene på etablerings- og startlån er fortsatt lave sett i forhold til lånemassen, og det er hittil registrert lite tap på utlån. I og med at kommunen nå har anledning til å innvilge større lån enn hva som er gjort tidligere, kan dette medføre at restanser og tap øker på sikt, og at det må brukes mer ressurser på innfordringen.

Nome kommune har avtale med Lindorff Låneforvaltning a/s om forvaltning av startlån og boligtilskudd til etablering samt foreta innfordring av misligholdte lån.

Pr. 01.11.2016 har Nome kommune låneportefølje:

Startlån	kr. 46 933 051,- fordelt på 225 lån
Boligtilskudd	kr. 1 053 565,- fordelt på 16 tilskudd

På bakgrunn av dette foreslår rådmannen å føre opp kr. 4,5 mill. i årsbudsjett for 2017 til utlån av Husbank-midler via startlånsordningen. Hvis det viser seg at antall lånesøknader er økende i 2017 er det mulig å søke om økt lån i Husbanken – en ny søknad må i så behandles og vedtas av kommunestyret.

8. Rådmannens oppsummering.

8.1 Hovedpunkter driftsbudsjettet 2017 - 2020

Nome kommunes skjøre økonomiske balanse har vært tydeliggjort i alle plandokumenter de siste årene. Det økte behovet for driftsreduksjoner har nær sammenheng med investeringsnivå og låneopptak, og en konsekvens av at renter og avdrag «slår inn» for fullt når ny Holla 10-årige skole nå er ferdigstilt.

Selv om de økonomiske utviklingstrekkene har vært kjent over lang tid, legger ikke rådmannen skjul på at budsjettprosessen for 2017 – 20 har vært særdeles anstrengende i slutfasen. Det kan pekes på følgende forklaringer til den utfordrende situasjonen:

Inntektsutviklingen:

Endringer i inntektssystemet

Fra 2017 blir inntektssystemet lagt om. Det vises til omtale i pkt 4.1 foran. Generelt kan en si at befolkningsutviklingen fortsatt har stor betydning for utmåling av tilskudd. Kommuner uten befolkningsvekst taper over tid. Inntektsgarantiordningen hindrer store utslag fra det ene året til det neste. Samlet vekst i frie inntekter fra 2016 til 2017 er på 2,7 %, men denne veksten er ikke tilstrekkelig for å opprettholde det driftsnivået vi har etablert.

Andre generelle inntekter

Rådmannens forslag innebærer en reduksjon med om lag 2 mill. kr i utbytteinntekter fra våre 2 kraftselskaper samt fra salg av konsesjonskraft. Dette er inntekter som over tid er benyttet i salderingen av driften, og det gjør det utfordrende når en ikke lenger kan regne med disse inntektene på samme nivå som foregående år.

Utgiftsutviklingen:

Økte rente- og avdragsutgifter.

Det kommer ikke som noen overraskelse, men kapitalkostnadene gjør et betydelig hopp i 2017. Selv om kommunen fortsatt drar fordel av et relativt lavt rentenivå, viser budsjettforslaget for 2017 en økning på nær 4 mill. kr i de samlede rente- og avdragsutgifter.

Utfordrende tjenesteområder.

Budsjettutviklingen i innværende år slik den senest kommer til uttrykk i PLØM 2/2016 viser noen tjenester med en fortsatt, negativ utvikling: Økonomisk sosialhjelp, barnevern, og ikke minst finansieringsopplegget knyttet til ressurskrevende brukere. Regjeringen utfordrer nok en gang kommunesektoren når det gjelder fordelingen av kostnader knyttet til de ressurskrevende brukerne. Og det slår negativt ut for en kommune som Nome med relativt mange brukere.

Inndekking av tidligere års underskudd

Med en svak inntektsutvikling, høyere kapitalkostnader, og utfordrende tjenesteområder, står kommunen i en situasjon der en over driftsbudsjettene skal dekke inn tidligere års underskudd så raskt som realistisk mulig. Å balansere mellom riktig dosering av driftsreducerende tiltak, og nødvendig underskuddsinndekking i en situasjon der kommunen er innmeldt i ROBEK, er en særdeles krevende øvelse.

8.1.1 Salderingsforslaget.

Eiendomsskatt

Rådmannen foreslår å fravike forutsetningen ved forrige rullering av økonomiplanen: Det anses nødvendig å opprettholde inntektene fra eiendomsskatt på samme nivå som i 2016. Det foreslås utskrivning med 7 promille etter gjeldende takstgrunnlag. En reduksjon til 6 promille, slik forutsetningene var i retningsgivende økonomiplan, vil innebære en inntektsreduksjon på om lag 2 mill. kr.

Begrense nye låneopptak

Rådmannen følger opp intensjonen i retningsgivende økonomiplan: Det legges opp til et moderat investeringsprogram (utenom selvfinansierende tiltak). Dette for å forhindre en ytterligere belastning i form av renter og avdrag i planperioden.

Inndekking av regnskapsmessig underskudd fra 2014/2015:

Målsetting nr. 1 for rådmannens arbeid med budsjett 2017, har vært å dekke inn regnskapsmessig underskudd fra 2014 og 2015, så raskt som realistisk mulig. Kommunen styrer nå etter en forutsetning om å dekke 4,975 mill. kr i 2016. Følgelig gjenstår 5,625 mill. til inndekking i kommende planperiode.

Rådmannen finner det ikke økonomisk forsvarlig å foreslå restinndekking i sin helhet i 2017. Det foreslås en fordeling på 2 år med følgende beløp:

År 2017: 2,500 mill. kr

År 2018: 3,125 mill. kr

Driftsrammer

Basert på de nevnte forutsetningene, vil det være til disposisjon i sum om lag 409,1 mill. kr til fordeling på de definerte driftsområdene. Sammenholdt med regulert budsjett 2016 på 400,9 mill. kr, vil det utgjøre en vekst på 2 %.

Det er lagt opp til betydelige krav til innsparinger. Tiltak iverksatt i 2016, forutsettes videreført, og forsterket i 2017.

Det er i svært beskjeden grad lagt opp til innarbeiding av nye/utvidede driftstiltak. Innenfor teknisk sektor er det tatt høyde for (rammeøkning kr 500.000) for å følge opp vedtak vedr kommunens boligpolitikk og utbetaling av tilskudd til bygging/leilighetskjøp. Til kirkejubileet i 2017 er det innarbeidet kr 100.000 i ramma for kultur- plan- og utviklingsavdelingen. I tillegg til de nevnte tiltakene, er det gitt en styrking utover prisstigning til Midt-Telemark IKT. Her vises til egen sak (via Midt-Telemark-tinget) vedr samarbeidstiltakene.

Alle driftsområdene har fått krav til driftsreduksjoner. Det vises til gjennomgangen i pkt 6. Med utgangspunkt i et konsekvensjustert, prisjustert driftsnivå i 2016, kan det settes opp følgende oversikt over nye rammereduksjoner i 2017:

Rammeområde	2017
A: Adm og politiske fellestj	-250
B: NAV Nome	-510
D: Kirkelige formål	-250
E: Oppvekstsektoren	-1 060
F: Helse og omsorg	-1 800
G: Barnevern	-500
H: Kultur, plan og utvikling	-435
I: Teknisk sektor ekskl VA	-1 800
SUM	-6 605

Oppvekstsjef har i sine budsjettkommentarer pekt på at det reelle budsjettkuttet oppleves som høyere enn angitt i tabellen, og har anslått det til om lag 2,2 mill. kr.

Helse- og omsorgssjef har pekt på utviklingen av tilskuddet til ressurskrevende brukere. I tillegg til det generelle rammekuttet på 1,8 mill. kr, viser det seg at det statlige tilskuddet til ressurskrevende brukere må reduseres med anslagsvis 1,8 mill. kr (fra 17 mill. kr i budsjett 2016 til 15,2 mill. kr i 2017). Bakgrunnen for dette er at Regjeringen har foreslått å øke innslagspunktet for når tilskudd utløses. I tillegg er ordningen utformet slik at tilskuddet opphører når brukerne er over 67 år. Selv om behovet for tjenester er uendret og fortsetter i samme omfang. Dette medfører at budsjettet må reduseres tilsvarende.

Oppsummert kan - på de gitte forutsetninger - behovet for driftsreduserende tiltak anslås til i underkant av 10 mill. kr for 2017.

KOSTRA

Til tross for den bekymringsfulle økonomiske utviklingen, er det grunn til å minne om at det ytes tjenester på et svært godt nivå i Nome kommune. KOSTRA-tallene viser at kommunen sammenlignet med andre kommuner kommer godt ut på mange tjenesteområder. Utarbeidet KOSTRA-analyse – utført av Telemarksforskning på oppdrag fra Nome kommune – indikerer at vi på flere tjenesteområder har merutgifter i forhold til kommunens "normerte utgiftsnivå". Det vises til nærmere omtale i kapittel 2.4 i dokumentet. De økonomiske rammevilkårene i de kommende år gjør at tjenestenivået settes under press, og kommunen må konstant være på leit etter smarte løsninger for å oppnå innsparinger.

Søkelyset på KOSTRA-statistikk, og sammenligninger med andre kommuner, må etter rådmannens oppfatning legges betydelig vekt på i «jakten» på driftsreduserende tiltak.

8.1.2 Sammendrag av hovedoversikt drift

Det vises til rådmannens talldel. Hovedoversikten kan oppsummeres slik:

HOVEDRAMMER DRIFT	Budsjett					Vekst fra
Beløp i 1.000 kr	2016	2017	2018	2019	2020	reg. 2016
	Regulert	16-priser	16-priser	16-priser	16-priser	til 2017
SUM FELLESINNTEKTER	-429 520	-443 750	-442 520	-443 390	-443 520	3,3
FINANSUTGIFTER NETTO	20 930	26 709	26 039	25 534	24 879	27,6
AVSETNINGER NETTO	5 155	5 245	6 510	7 055	6 010	1,7
FRA DRIFT TIL INVESTERING	1 925	2 000	2 000	2 000	2 000	3,9
PENSJONSKOSTNADER	610	700	850	1 000	1 150	14,8
SUM TIL FORD. DRIFTSOMR.:	-400 900	-409 096	-407 121	-407 801	-409 481	2,0
SUM BEREGNET DRIFTSRAMME	400 900	409 096	407 121	407 801	409 481	2,0
BALANSE	-	-	-	-	-	

Oversikten viser en økning i de såkalte fellesinntektene på 3,3 % fra regulert budsjettnivå i 2016. Økningen har primært sammenheng med økt bosetting av flyktninger, som innebærer at integreringstilskuddet øker med om lag 22 %. Dersom en holder integreringstilskuddet utenom, blir vekstprosenten på 2,3 %.

Netto finansutgifter for 2017 viser en vekst på 27,6 %, som er en konsekvens av gjennomført, lånefinansiert investeringsprogram.

Under avsetninger netto inngår i 2017 inndekkingen av regnskapsunderskudd med 2,5 mill. kr., og en midlertidig avsetning til disposisjonsfond flyktninger på 2,145 mill. kr. I 2019 og 2020 er det lagt opp til avsetninger til kommunestyrets disposisjonsfond.

Overføring fra drift til investering er begrenset til kr 2 mill. for å finansiere egenkapitalinnskudd KLP. Ut fra sunne økonomiske prinsipper burde en langt større del av driftsinntektene vært overført fra drift for å inngå som egenkapital i investeringstiltakene.

Netto driftsrammer til fordeling på rammeområdene: Som en ser av tabellen, foreslås fordelt en samlet netto ramme til de definerte driftsområdene i 2017 på om lag 409,1 mill. kr. Det er en økning på 2 % sammenlignet med regulert budsjett for 2016. Beløpet er inkludert de midler som skal gå til å dekke kostnader ved økt bosetting av flyktninger. Når en vet at deflatoren for kommunal lønns- og prisvekst av Staten er forutsatt å utgjøre 2,5 %, er det en realnedgang på 0,5 % samlet sett.

Utviklingen av netto driftsresultat.

Det vises til drøftingen av denne sentrale økonomiske nøkkelstørrelsen i pkt. 3.2 foran. Målsettingen var å etablere netto driftsresultat som utgjør 1 % av totale driftsinntekter.

Det framlagte forslag fra rådmannen innebærer netto driftsresultat på om lag følgende:

År 2017:	0,7 %
År 2018:	0,8 %
År 2019:	0,9 %
År 2020:	0,9 %

Det framlagte budsjettforslaget legger altså opp til et positivt netto driftsresultat, men noe i underkant av målsettingen om årlig 1 % - nedfelt ved oppstart av planprosessen. Men det er grunn til å understreke at vi er inne i en «snuoperasjon». Dersom vi lykkes med de budsjettforutsetninger det her legges opp til, vil vi gå fra en situasjon med negative driftsresultat i 2014 og 2015, til en situasjon med positiv balanse mellom totale driftsinntekter og totale driftsutgifter. Lykkes vi ikke, vil vår handlefrihet være begrenset, vår ROBEK-status blir opprettholdt, og vi må ha Fylkesmannens godkjenning for våre disposisjoner i flere år framover.

Disposisjonsfond i % av driftsinntekter.

Med henvisning til formannskapetets signalmøte i september, er det en klar målsetting å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden. De totale driftsinntektene i 2015 utgjorde om lag 616 mill. kr, dvs. at disposisjonsfondet burde utgjøre i overkant av 12 mill. kr.

Med en totalomsetning på over 600 mill. kr, er det svært sårbart å ikke ha en buffer for uforutsette forhold med den sammensetning av uforutsigbare tjenester som den kommunale virksomhet representerer.

I det framlagte budsjettforslaget for 2017 – 20 er det lagt opp til følgende avsetninger til disposisjonsfondet:

År 2017	0
År 2018	0
År 2019	3.500
År 2020	3.525
Sum	7.025

8.2 Skatter, gebyrer og betalingssatser

Rådmannen henviser til innstillingens pkt. 2. Her framkommer en samlet oversikt over skatter, gebyrer og betalingssatser, og de foreslåtte justeringer av disse.

Budsjettforslaget innebærer en videreføring av eiendomsskatten for boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 7 promille, og basert på dagens takstgrunnlag.

Når det gjelder eiendomsgebyrer utenom eiendomsskatt er det i rådmannens forslag foreslått å beholde vanngebyret og avløpsgebyret på nominelt samme nivå som i 2016, dvs ingen prisjustering. Feiegebyret foreslås økt med 5,3 % (fra 377 til 397 kr).

Husleie i kommunale boliger foreslås økt med 4 % fra 1. april 2017.

Foreldrebetalingen i skolefritidsordninga foreslås økt med den generelle lønns- og prisjusteringen på 2,5 %. For hel plass blir månedssatsen økt fra kr 1.828 i 2016 til kr 1.873 i 2017.

Når det gjelder foreldrebetaling i barnehagene, blir den foreslått økt – i samsvar med Regjeringens opplegg – til den maksimalsats som Stortinget fastsetter i budsjettbehandlingen i desember. Maksimalsatsen er i dag på 2.655 kr pr måned, og vil med prisjustering på 2,5 % utgjøre om lag 2.720 kr pr måned i 2017.

8.3 Interkommunale samarbeidstiltak

De interkommunale samarbeidstiltakene har i tråd med tidligere praksis sin særskilte prosess i regi av Midt-Telemark-tinget. Rådmennene i de 3 kommunene har hatt i oppdrag å samordne de innspill som har kommet, og har utarbeidet et omforent forslag til Midt-Telemark-tingets møte tirsdag 22. november. Midt-Telemark-tingets innstilling vil komme til behandling i kommunestyrets budsjettmøte 8. desember. Rådmannen henviser til denne saken.

Konsekvensen av det omforente forslaget som går til tingsbehandling, er innarbeidet i rådmannens forslag til totalbudsjett for Nome kommune.

Det framlagte forslag innebærer følgende rammer for de interkommunale samarbeidstiltakene:

SAMARBEIDSTILTAK	Budsjett	Lønns- og	Konsek	Nye	Ramme	Vekst		
	2016	prisjustert	justerte	tiltak	2017	fra	%	Nome
		ramme	tiltak	2017	Til	2 016		kr
		til 2017			tinget			
		2,50 %						
Midt-T-rådet	764	783			783	2,5	36,0	282
Midt-T PPT	6 470	6 632	0	110	6 742	4,2	39,1	2 636
Midt-T Barnevern	9 656	9 897	0		9 897	2,5	38,3	3 791
Midt-T Landbruk	4 764	4 883			4 883	2,5	35,1	1 714
Midt-T Brann og Redning	12 936	13 259	-60	90	13 289	2,7	42,4	5 635
Midt-T Arb g kontroll	952	976		100	1 076	13,0	32,1	345
Midt-T IKT	9 283	9 515	200	328	10 043	8,2	44,1	4 429
Skole IKT veileder skole			250		250		38,6	97
NAV - Talenhuset	850	871	150		1 021	20,1	38,6	394
Samhandlingskoordinator	343	352			352	2,5	38,6	136
Kommuneoverlege	1 000	1 025	130		1 155	15,5	38,6	446
SUM DRIFT inkl stillinger	47 018	48 193	670	628	49 491	5,3	40,2	19 904
Investeringer:								
Midt-Telemark IKT	1 325			1 275	1 275		38,6	492
MTBR - brannbil	0			2 530	2 530		42,4	1 073
MTBR - brannbekl hms	400				-		42,4	0
Sum investeringer	1 725			3 805	3 805			1 565

8.4 Nærmere om investeringsprogrammet 2017 - 2020

Investeringsbudsjettet for 2017 er foreslått med brutto investeringer på om lag 50,8 mill. kr. Budsjettforslaget omfatter bygging av 10 nye flyktningeboliger, grovt kostnadsberegnet til 17 mill. kr. Dette tiltaket er forutsatt finansiert med lån og tilskudd i Husbanken, og husleie skal

dekke kapitalkostnadene. Selvfinansierende vann- og avløpsprosjekter utgjør 18 mill. kr. av brutto investeringer.

Investerings tiltak som i sin helhet vil belaste kommunebudsjettet utgjør om lag 15,8 mill. kr.

I planperioden 2018 – 2020 videreføres et relativt beskjedent investeringsprogram sammenholdt med som har vært de siste årene. En utvidelse av Nome sjukeheim er synliggjort med en oppstartsbevilgning i 2020.

Gjennomføring av foreslått investeringsprogram innebærer en økning av kommunens netto lånegjeld fra om lag 522 mill. kr pr 31.12.2015 til om lag 600 mill. kr ved utgangen av denne planperioden (2020).

Det er redegjort for alle foreslåtte tiltak i kapittel 7.

Det kan settes opp flg. oversikt over investeringsbudsjettet med finansiering for økonomiplanperioden, jf. talldelen budsjett skjema 2B:

Beløp i hele 1.000 kr	2017	2018	2019	2020
SUM INVESTERINGER INKL VA	50 825	30 900	31 425	50 900
FINANSIERING:				
Nytt lån - ikke-selvfinansierende prosjekter	-8 000	-7 000	-8 000	-24 400
Nytt lån - Husbanken til flyktningeboliger	-9 600			
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	-5 000	-16 000	-16 000	-16 000
Ubrukte lån - VA-ramme 2016	-13 000			
Sum bruk av lån	-35 600	-23 000	-24 000	-40 400
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	-700	-600	-1 000	-1 100
Tilskudd fra Riksantikaren Holla kirkeruin	-700			
Tilskudd fra Husbanken til flyktningeboliger	-4 000			
Bruk av investeringsfond	-2 100	-2 900	-2 000	-1 000
Momskompensasjon investeringer	-5 725	-2 400	-2 425	-6 400
Overføring fra drift (til egenkap.innskudd)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum finansiering:	-50 825	-30 900	-31 425	-50 900

Samlet investeringsramme for 4-årsperioden er på om lag 164 mill. kr, hvorav om lag 66 mill. kr gjelder investeringer i vann- og avløpssektoren. Sistnevnte forutsettes finansiert av brukerne gjennom avgiftsbetaling (selvfinansierende prosjekt).

Ulefoss 14. november 2016

Bjørn G. Andersen
Rådmann.

Roar Lindstrøm
Økonomisjef